

**Załącznik nr 1
do Uchwały Rady Gminy Iłów
z dnia 14.06.2005 r.
Nr 187/XXXVI/2005**

WÓJT GMINY IŁÓW

**PROGRAM
OCHRONY ŚRODOWISKA
GMINY IŁÓW**

30 września, 2004 r.

SPIS TREŚCI

	str.
1. Wprowadzenie	5
1.1.Przesłanki ogólne	5
1.2.Podstawy prawne	6
1.3.Cel i zakres Programu	6
1.4.Funkcje Programu	8
1.5.Horyzont czasowy	9
1.6.Metoda opracowania Programu	9
2. Podstawowe dane o gminie Hów	11
2.1. Położenie i podział administracyjny	11
2.1.1.Demografia	15
2.1.2. Sieć komunikacyjna	15
2.2. Rozwój gospodarczy i społeczny gminy	16
2.2.1. Gospodarka i rolnictwo	16
2.2.2. Infrastruktura społeczna	18
2.2.3. Opieka zdrowotna	19
2.2.4. Kultura	19
2.2.5.Turystyka	21
2.3. Ukształtowanie terenu	23
2.4. Charakterystyka geologiczna gminy	24
2.5.Warunki klimatyczne	25
3. Ocena stanu środowiska	27
3.1. Wody podziemne	27
3.1.1. Zasoby wód podziemnych	27
3.1.2. Monitoring wód podziemnych	29
3.1.3. Degradacja i ochrona zasobów wodnych	31
3.1.4. Źródła zanieczyszczenia wód podziemnych	31
3.1.5. Podsumowanie	32
3.2. Wody powierzchniowe	33
3.2.1. Zasoby i jakość wód powierzchniowych	33

3.2.2. Monitoring wód powierzchniowych	35
3.2.3. Podstawowe przyczyny zanieczyszczenia wód powierzchniowych	37
3.2.4. Podsumowanie	37
3.2.5. Zagrożenie powodziowe	38
3.2.6. Melioracje wodne i obiekty małej retencji	41
3.3. Degradacja i ochrona atmosfery	44
3.3.1. Emisja zanieczyszczeń wprowadzonych do powietrza	44
3.3.2. Monitoring imisji zanieczyszczeń powietrza	49
3.3.3. Ocena jakości powietrza w gminie	50
3.3.5. Gospodarowanie energią	52
3.4. Gleby	53
3.5. Surowce mineralne	57
3.5.1. Zasoby naturalne litosfery i ich eksploatacja	57
3.6. Lasy	62
3.6.1. Charakterystyka lasów	62
3.6.2. Zagrożenia lasów	69
3.7. Walory przyrodnicze	70
3.7.1. Szczególne formy ochrony przyrody	70
3.8. Hałas	77
3.9. Pola elektromagnetyczne	78
3.10. Poważne awarie	79
4. Infrastruktura ochrony środowiska	83
4.1. Zaopatrzenie w wodę	83
4.2. Kanalizacje i oczyszczalnie ścieków	87
4.3. Gospodarka odpadami	89
5. Wnioski z diagnozy stanu środowiska w gminie (w ujęciu analizy SWOT)	91
6. Uwarunkowania zewnętrzne	96
6.1. Zasady i cele polityki ekologicznej państwa	96
6.2. Limity krajowe	104
6.3. Cele wojewódzkiej polityki ekologicznej	105
6.4. Cele polityki ekologicznej powiatu sochaczewskiego	108
6.5. Cele polityki ekologicznej Gminy Iłów	112

---

7. Zalecenia inwestycyjne dla Gminy Ilów	117
7.1. Ograniczenie emisji substancji i energii	117
7.1.1. Osiągnięcie lepszej jakości wód	117
7.1.2. Osiągnięcie lepszej jakości powietrza, zwłaszcza w zakresie pyłów i odorów	127
7.1.3. Ograniczenie hałasu i promieniowania elektromagnetycznego	130
7.1.4. Zapobieganie poważnym awariom	132
7.2. Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego	134
7.2.1. Zwiększanie lesistości i ochrona przyrody	134
7.2.2. Ochrona zasobów surowców kopalin	138
7.2.3. Ochrona gleb i terenów zdegradowanych	139
8. Uwarunkowania realizacyjne Programu	142
8.1. System finansowania	142
8.1.1. Środki krajowe	142
8.1.2. Fundusze strukturalne	145
8.2. Planowanie przestrzenne	146
9. Materiały źródłowe	149

1. WPROWADZENIE

1.1 Przesłanki ogólne

Ochrona środowiska, jak wynika z Konstytucji RP, jest obowiązkiem władz publicznych, które poprzez swoją politykę powinny zapewniać bezpieczeństwo ekologiczne współczesnym i przyszłym pokoleniom. Zapis ten nakłada także taki obowiązek na urzędy gminne.

Samorządy gminne wykonują określone ustawami zadania publiczne na terenie danej gminy. Obejmują one społeczne, gospodarcze, przestrzenne i ekologiczne aspekty rozwoju. Instytucje te są częścią ogólnego systemu państwowego, co powoduje, że cele i zadania gminnej polityki ekologicznej powinny być skoordynowane z „Programem ochrony środowiska dla powiatu”, „Strategią rozwoju powiatu”, „Strategią rozwoju gminy” oraz z dokumentem nadrzędnym, jakim jest „Polityka ekologiczna państwa”.

Gmina akceptując zasady zrównoważonego rozwoju szuka takich kierunków działań, które doprowadziłyby do rozwoju i zmniejszenia emisji, energo-, wodo- i materiałochłonności oraz do poprawy środowiska przyrodniczego i jakości życia mieszkańców.

Samorządy gminne kierując i obierając kierunki działań swojej polityki ekologicznej powinny wyznaczyć cele i sposoby dążenia do ich realizacji odpowiednio do wyzwań i problemów występujących na terenie danej gminy oraz powinny współdziałać ze wszystkimi zainteresowanymi podmiotami administracji samorządowej i rządowej, a także z podmiotami gospodarczymi, organizacjami zawodowymi i społecznymi.

Proponowany „Program ochrony środowiska Gminy Hów” jest kolejnym tego rodzaju opracowaniem, w którym kompleksowo przedstawiono problematykę ekologiczną gminy oraz zestawiano zalecenia mające na celu poprawę stanu obecnego.

Realizacja tych zaleceń przyczyni się także do poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców gminy oraz do realizacji misji gminy, zawartej w „Strategii rozwoju gminy Hów”:

„ Hów gminą o wysokim stopniu zorganizowanej produkcji rolniczej i producentów z rozwiniętą turystyką i terenami rekreacyjnymi, oraz przyjaznym dla środowiska przemysłem przetwórczym”.

1.2. Podstawy prawne

Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. nr 62, poz. 627 z późn. zm.) ustaliła, że w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, Wójt Gminy jest zobowiązany do opracowania gminnego programu ochrony środowiska. Projekt tego programu ma zostać przedłożony w celu jego zaopiniowania przez Zarząd Powiatu. Program taki, podobnie jak polityka ekologiczna państwa, ma być sporządzany co cztery lata, a co dwa lata Wójt Gminy jest zobowiązany do sporządzania raportu z jego wykonania i przedstawia go Radzie Gminy. Program powinien określać cele i priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia tych celów.

1.3. Cele i zakres Programu

Głównym i nadrzędnym celem Programu jest potrzeba poprawy jakości życia ludzi na terenie gminy poprzez określenie jego polityki ekologicznej.

Jego realizacja może polegać m. in. na:

- działaniach zmierzających do poprawy stanu środowiska stanowiącego otoczenie człowieka,
- poprawie stanu zdrowia mieszkańców,
- zmianie ich zachowań,
- wzroście świadomości ekologicznej,
- usprawnienie zarządzaniem środowiskiem,
- itp.

Jednak działania te powinny być zgodne z regulacjami prawnymi Unii Europejskiej oraz założeniami krajowej polityki ekologicznej państwa.

Zadaniem Programu zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska – jest określenie przedsięwzięć, które mają na celu realizację polityki ekologicznej państwa.

Program uwzględnia cele i zdania polityki ekologicznej gminy z uwzględnieniem uwarunkowań międzynarodowych, krajowych i wojewódzkich i powiatowych zawartych w dokumentach:

- Agenda 21 – Ramowy Program Działań,

-
- Strategia zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej (2001 r.) oraz Unijne programy ochrony środowiska;
  - dyrektywy UE;
  - konwencje i porozumienia międzynarodowe podpisane i ratyfikowane przez Polskę;
  - II Polityka ekologiczna państwa (2001r.);
  - Program wykonawczy do II polityki ekologicznej państwa na lata 2002 – 2010 (2002 r.);
  - Polityka ekologiczna państwa z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010;
  - Program ochrony środowiska dla województwa mazowieckiego (uchwalony 15.12.2003 r.);
  - Regionalny program operacyjny dla województwa mazowieckiego na lat 2004 –2007;
  - Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Sochaczewskiego (uchwalony 19.11.2004 r.);
  - itp.

Program przyjmuje także podstawowe zasady, którymi kieruje się polityka ekologiczna państwa, a więc m. in. zasadę zrównoważonego rozwoju, zasadę równego dostępu do środowiska i racjonalnego gospodarowania nim, zasadę „zanieczyszczający płaci” itd.

Program zawiera:

- aktualną diagnozę stanu środowiska w gminie Iłów,
- proponowane priorytetowe działania krótkoterminowe (na lata 2005 – 2007) i długoterminowe (na lata 2005 – 2011),
- harmonogram proponowanych, konkretnych zadań mających na celu poprawę stanu środowiska naturalnego.

Program swoim zakresem rzeczowym obejmuje następujące zagadnienia:

- ochronę wód,
- ochronę powietrza,
- ochronę gleb,
- ochronę kopaliny,
- ochronę przyrody,
- ochronę przed hałasem,

-
- ochronę przed promieniowaniem elektromagnetycznym,
  - plan gospodarki odpadami.

Program został opracowany przy pomocy różnych dostępnych materiałów wymienionych w materiałach źródłowych oraz konsultowany z przedstawicielami różnych instytucji administracyjnych i państwowych, a także z przedsiębiorcami.

Program ten nie jest dokumentem wykonawczym do polityki ekologicznej państwa, ale aktem autonomicznej polityki gminy, który uwzględnia cele polityki państwa.

1.4. Funkcje Programu

Jest to dokument planowania strategicznego, który wyraża cele i kierunki polityki ekologicznej gminy oraz określa wynikające z niej działania i koordynuje czynności na rzecz ochrony środowiska w gminie.

Wykorzystywany będzie jako:

- główny instrument strategiczny zarządzania gminy w zakresie ochrony środowiska,
- podstawa tworzenia programów operacyjnych,
- płaszczyzna koordynacji i układ odniesienia dla innych podmiotów polityki ekologicznej gmin.

Ponadto Program:

- przekazuje społeczeństwu, przedsiębiorcom i samorządom informacje na temat zasobów środowiska przyrodniczego i poszczególnych jego komponentów,
- omawia najważniejsze problemy, w tym zagrożenia ekologiczne i proponuje sposoby ich rozwiązania,
- jest gwarancją wdrożenia zrównoważonego rozwoju gminy,
- ma spełniać poważną rolę edukacyjną np. w lokalnych szkołach, społeczeństwach, organizacjach ekologicznych,
- otwiera drogę do mobilizacji posiadanych sił społecznych w celu poprawy stanu lokalnego środowiska,
- jest wiodącym dokumentem w realizowaniu zrównoważonego rozwoju gminy.

Bardzo ważne są tu relacje opracowanego programu z istniejącymi innymi programami oraz strategią rozwoju gminy.

Ujednolicenie działań mających na celu poprawę jakości środowiska naturalnego zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju będzie bardzo pomocne przy staraniu się o fundusze pomocowe i określenie zbieżności z dyrektywami unijnymi.

1.5. Horyzont czasowy

Program został sporządzony do roku 2011, zgodnie z „Polityką ekologiczną państwa na lata 2003 - 2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 - 2010”, „Programem ochrony środowiska województwa mazowieckiego”. Zgodnie z art. 17 Prawa ochrony środowiska politykę ekologiczną państwa przyjmuje się co cztery lata, z tym, że przewidziane są w niej działania, które w perspektywie obejmują kolejne 4 lata.

Program przewiduje działania, które powinny być zrealizowane jako cele krótkoterminowe, obejmujące lata 2005 - 2007 oraz jako cele długoterminowe, obejmujące lata 2005 - 2011. Program zawiera także cele priorytetowe, które przewiduje się do realizacji w pierwszym etapie, tj. do roku 2007.

Zgodnie z art.18 Prawa ochrony środowiska Wójt jest zobowiązany co 2 lata sporządzać raporty z wykonania zadań proponowanych w Programie.

Przewiduje się weryfikowanie perspektywicznych celów w przekrojach etapowych i wydłużenie czasu wykonania zadań na następne lata.

1.6. Metoda opracowania Programu

Program został opracowany głównie przy współpracy z:

- Urzędem Gminy w Iłowie,
- Wydziałem Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska Starostwa Powiatowego w Sochaczewie,
- Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska w Warszawie Delegatura w Płocku,
- Nadleśnictwem w Łącku,

-
- Wojewódzkim Zarządem Melioracji i Urządzeń Wodnych w Warszawie, Oddział w Płocku, Inspektorat w Sochaczewie,
  - Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Sochaczewie,
  - Komendą Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Sochaczewie,
  - Zakładem Energetycznym S.A. w Płocku,
  - itp.

Przy opracowywaniu Programu wykorzystano również materiały i opracowania niektórych elementów środowiska wykonane we wcześniejszym terminie.

Sposób opracowania Programu został podporządkowany metodologii właściwej dla planowania strategicznego, polegającej na:

- określeniu diagnozy stanu środowiska przyrodniczego w gminie, zawierającej charakterystyki poszczególnych komponentów środowiska wraz z oceną stanu istniejącego;
- wskazaniu głównych ograniczeń w rozwoju gminy wynikających ze stanu i przeobrażeń środowiska,
- określeniu proponowanych zadań i kierunków działań w zakresie ochrony środowiska i ich odniesieniu do głównych problemów ekologicznych gminy,
- określeniu priorytetów i listy działań w zakresie zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska koniecznych do realizacji w ciągu roku, czterech lat z uwzględnieniem działań w perspektywie kolejnych czterech lat,
- przedstawieniu warunków i sposobów niezbędnych do realizacji i rozwiązania podstawowych.

2. Podstawowe dane o gminie Iłów

2.1. Położenie i podział administracyjny

Gmina Iłów położona jest w województwie mazowieckim, w północno – zachodniej części powiatu sochaczewskiego, nad lewym brzegiem Wisły. Północną granicę gminy stanowi rzeka Wisła. Natomiast od zachodu graniczy ona z gminą Sanniki, od wschodu z gminą Młodzieszyn, od południa z gminą Rybno, a od północnego - zachodu z gminą Słubice. Jest ona położona w odległości 40 km od Płocka i ok. 80 km od Warszawy i Łodzi.

Teren gminy leży na obszarze Niziny Środkowo – Mazowieckiej. Południowa jest część należy do Równiny Kutnowskiej i jest elementem Wyżyny Gąbińskiej. Wschodnia część terenu, od Iłowa do Bzury, to Dolina Arciechowska, a północna wchodzi w skład Kotliny Warszawskiej i jest to Dolina Iławsko – Dobrzykowska, która rozciąga się na ¼ powierzchni gminy. Pod względem fizyko – geograficznym obszar gminy stanowi część wielkiego makroregionu nizin środkowej Polski zwanego „krajną wielkich dolin” i wchodzi w skład Równiny Łowicko – Błońskiej.

Gmina Iłów to gmina typowo rolnicza. Tworzą ją 56 wsie, które podzielone są na 40 sołectw. Liczba gospodarstw domowych na terenie gminy wynosi 2013. Gmina ma budowę rozproszoną, w której przeważa budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne.

Gmina Iłów zajmuje powierzchnię o wielkości 128,49 km², co stanowi 17,57% obszaru powiatu i 0,36% obszaru województwa, co jednocześnie powoduje, że jest ona największą gminą powiatu sochaczewskiego. Największy teren w gminie zajmuje sołectwo Suchodół – Władysławów – Kępa Kępińska (9,04 km²), a najmniejszy Piskorzec (0,95 km²).

Iłów jest siedzibą władz gminnych.

Należy ona do **Stowarzyszenia Gmin Turystycznych Pojezierza Gostynińskiego**.

Mapa 1. Usytuowanie powiatu sochaczewskiego na tle Polski i województwa mazowieckiego.

Mapa 2. Podział administracyjny województwa mazowieckiego

Mapa 3.

Podział administracyjny powiatu sochaczewskiego.

Mapa nr 4.

Podział administracyjny gminy Ilów.

2.1.1. Demografia

Gminę Iłów zamieszkuje 6380 osób, w tym 3185 kobiet i 3195 mężczyzn (stan na 31.12.2003 r.). Liczba ludności w gminie od 1996 roku ma tendencję malejącą. Najwięcej osób zamieszkuje w miejscowości Iłów, Brzozów i Giżyce, a najmniej w Pieczyskach Iłowskich i Woli Ładowskiej. Udział ludności gminy w ogólnej ludności powiatu sochaczewskiego wynosi 7,7 %. Średnia gęstość zaludnienia w gminie wynosi 50 osób na km², a w powiecie 114 osób.

2.1.2. Sieć komunikacyjna

Gminę Iłów cechuje dobre nasycenie siecią drogową. Przez ten teren przebiegają drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne. Łączna ich długość dróg w gminie wynosi 156 km.

Na terenie gminy jest 56,7 km dróg powiatowych i zarządza nimi Powiatowy Zarząd Dróg w Sochaczewie, 22,3 km dróg wojewódzkich, które są pod opieką Mazowieckiego Zarządu Dróg Obwód Gostynin oraz 77 km dróg gminnych, w tym 33 km o nawierzchni utwardzonej, które pozostają w zarządzie Urzędu Gminy.

Większość dróg znajduje się w złym stanie. Nieremontowane, nie są przystosowane do zwiększonego natężenia ruchu pojazdów, jaki nasila się z każdym rokiem. W większości drogi są zbyt wąskie, bez oznakowania oraz z licznymi ubytkami nawierzchni, co stwarza niebezpieczeństwo dla poruszających się pojazdów. Wiele z nich potrzebuje szybkiego remontu, jednak ze względu na brak środków finansowych dokonuje się tylko bieżących napraw. Drogi nie posiadają szerokiego, utwardzonego pobocza, co jest mankamentem na drogach wiejskich utrudniającym poruszanie się pieszych.

2.2. Rozwój gospodarczy i społeczny gminy

2.2.1. Gospodarka i rolnictwo

Gmina Iłów, podobnie jak i cały powiat sochaczewski ma charakter typowo rolniczy. Dlatego też, rozwijają się ona głównie rolniczo, a przemysł nie odgrywa tu większej roli. Po rolnictwie na drugim miejscu są usługi i mała przedsiębiorczość. Poza rolnictwem mieszkańcy gminy znajdują zatrudnienie w firmach, zlokalizowanych w Sochaczewie i innych gminach powiatu oraz w Warszawie. Odpowiednie warunki glebowe, korzystne warunki środowiskowe w zakresie czystości gleb i powietrza stwarzają warunki do uprawy rolnej i hodowli. Produkcja rolnicza rozwija się tu w wielu kierunkach. Dominującymi kierunkami rozwoju są produkcja zwierząt przede wszystkim trzody chlewnej oraz upraw, głównie zbóż, owoców (sady i jagodniki), roślin pastewnych, warzyw i ziół. Funkcjonuje tu także przemysł rolno – przetwórczy.

Na terenie gminy nie ma uciążliwych dla środowiska zakładów przemysłowych i uciążliwego rzemiosła, co powoduje to, że teren gminy jest idealnym miejscem do lokalizacji zakładów zwłaszcza przemysłu spożywczego.

Ogólna powierzchnia gruntów w gminie wynosi 12849 ha, w tym:

- użytki rolne zajmują - 9688 ha, co stanowi 75,4 % powierzchni gminy,
- grunty orne – 8021 ha, co stanowi 75,4 %,
- łąki trwałe – 274 ha, co stanowi 2,1 %,
- lasy i grunty leśne – 1680 ha, co stanowi 13,1%,
- sady – 671 ha, co stanowi 5,2 %,
- pozostałe grunty – 1481 ha, co stanowi 11,5% powierzchni gminy, w tym

m.in.:

- powierzchnia pod wodami płynącymi – 582 ha, co stanowi 4,5 %,
- nieużytki – 159 ha, co stanowi 1,2 % powierzchni gminy.

Produkcją rolniczą w gminie zajmuje się 1162 gospodarstw. Najliczniejszą grupą są gospodarstwa o wielkości powyżej 10 ha i więcej i stanowią one 23% w ogólnej liczbie, co powoduje, że w gminie Iłów jest największa ilość gospodarstw o powierzchni powyżej 10 ha w skali całego powiatu. Natomiast najmniej jest tu gospodarstw o obszarze 1,1 – 5,0 ha i stanowią one ok. 7% wszystkich gospodarstw. Przeciętny obszar gospodarstwa indywidualnego wynosi ok. 7,8 ha. Rozdrobnienie gospodarstw jest nadal stosunkowo duże i udział mniejszych gospodarstw jest również znaczny. Dlatego też przyszłe działania powinny stymulować scalanie gruntów i powiększanie gospodarstw. Zmniejszenie udziału małych nierentownych gospodarstw na rzecz większych obszarowo mogłoby poprawić strukturę i kondycję finansową w rolnictwie gminy. Korzystne dla rolnictwa są bliskie rynki zbytu produkcji rolniczej.

Obecność zakładów mleczarskich Bakoma S.A., OSM Łowicz, OSM Skierniewice i firmy DANONE jest zabezpieczeniem dla produkcji mleka. Korzystne dla producentów warzyw i owoców to zakłady przetwórcze w powiecie, w Łowiczu i duży rynek hurtowy (Warszawski Rolno Spożywczy Rynek Hurtowy Bronisze S.A.) w odległości 40 km od Sochaczewa.

Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie oceniana jest na niską w północnej części gminy i na średnią w południowej części.

Istnieją tu dość dobre warunki do prowadzenia produkcji rolnej. Najlepsze gleby występują w północnej części gminy, we wsiach: Zalesie, Sadowo, Wieniec, Białocin, Brzozówek, Brzozów, a najsłabsze w części północnej, we wsiach Gilowa Dolna, Pieczyska Iłowskie, Wola Ładowska, Obory Uderz, Rzepki, Leśniaki. Gleby na połowie terenu gminy są dość dobre i dobre. Grunty orne oraz użytki zielone położone są na glebach zaliczanych do III i IV klasy bonitacyjnej. Gleby te stanowią 64,9% powierzchni użytków rolnych (35,1% zajmują gleby V i VI klasy bonitacyjnej).

Użytki rolne stanowią ponad 75% powierzchni gminy, jednak na przestrzeni ostatnich kilku lat, porównując dane z dwóch kolejnych spisów rolnych obserwujemy spadek udziału użytków rolnych. Zmniejsza się także udział gruntów ornych, co może wskazywać na zmniejszanie się produkcji rolniczej. Jeśli tereny o niskiej przydatności rolniczej wyłączane z produkcji będą zalesiane, będzie to korzystna tendencja, zgodna z

---

założeń wojewódzkimi, ponieważ udział lasów w województwie mazowieckim jest niższy od średniej krajowej i wynosi 22%. Zmniejszanie się terenów rolniczych na korzyść terenów o cechach przyrodniczych będzie też korzystne z punktu widzenia rozwoju turystyki nie tylko w gminie, ale i w powiecie.

Ze względu na stale pogarszającą się sytuację ekonomiczną i socjalną na wsi, rolnicy szukają dodatkowych korzyści materialnych tworząc gospodarstwa agroturystyczne. Obecnie jest ich 6 i zainteresowanie ich tworzeniem utrzymuje się nadal na średnim poziomie.

Na terenie gminy nie ma gospodarstw ekologicznych.

Działalność doradcza i edukacja ekologiczna rolników z zakresu rolnictwa i nie tylko prowadzona jest przez Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Warszawie, Oddział w Bielicach w formie szkoleń, pokazów i demonstracji, kursów i seminariów.

2.2.2. Infrastruktura społeczna

Na terenie gminy Iłów znajduje się:

- 1 przedszkole w Iłowie;
- 5 szkół podstawowych (w Iłowie, Brzozowie, Kapturach, Giżycach i szkoła podstawowa wraz z internatem podległa MEN – Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Załuskowie);
- 1 gimnazjum w Iłowie;
- szkoły specjalne (Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Załuskowie);
- Liceum Profilowane o profilu Ogrodniczym w Iłowie

placówki opiekuńczo – wychowawcze:

- Dom Dziecka w Giżycach;

Na terenie gminy nie ma szkół wyższych. Młodzież chcąc kontynuować naukę jest zmuszona dojeżdżać do szkół w innych, większych miastach.

Łącznie we wszystkich szkołach znajdujących się na terenie gminy w roku szkolnym 2004/2005 uczy się 936 uczniów.

Należy zaznaczyć, że od 1995 roku systematycznie spada liczba uczniów szkół podstawowych. Prawdopodobnie jest to związane z niżem demograficznym oraz stale spadającą liczbą osób zamieszkujących gminę i należy przypuszczać, że tendencja ta będzie się nadal utrzymywać.

Na terenie gminy działa również wiele różnych organizacji pozarządowych np. Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Ziemi Iławskiej, Związek Emerytów i Rencistów, Ochotnicze Straże Pożarne itp.

2.2.3. Opieka zdrowotna

Na terenie gminy dostęp do świadczeń lekarskich podstawowej opieki zdrowotnej zapewniają dwa ośrodki zdrowia, które zabezpieczają potrzeby zdrowotne mieszkańców w zakresie specjalistycznej ambulatoryjnej opieki zdrowotnej i opieki stacjonarnej.

Są to:

- Gminny Ośrodek Zdrowia w Iłowie,
- Gminny Ośrodek Zdrowia w Brzozowie.

Znajdują się tutaj także 3 prywatne gabinety stomatologiczne (jeden w Brzozowie i dwa w Iłowie), apteka w Iłowie oraz Punkt Apteczny w Brzozowie.

Na terenie gminy nie ma lekarzy specjalistów. Pacjenci wymagający leczenia specjalistycznego kierowani są do najbliższych miejscowości w Sochaczewie i Płocku. W miejscowości Łady znajduje się pensjonat „Złoty wiek”, który spełnia także rolę ośrodka rehabilitacyjnego dla okolicznych mieszkańców.

Podstawowa opieka zdrowotna stanowi integralną i jednocześnie podstawową część systemu opieki nad pacjentami. Jej zadaniem są działania na rzecz osób ubezpieczonych w miejscu ich zamieszkania, mające na celu m. in. diagnostykę, promocję zdrowia i leczenie oraz rehabilitację.

2.2.4. Kultura

W gminie Iłów funkcjonuje jedna placówka upowszechniania kultury - Gminny Ośrodek Kultury, który organizuje różnego rodzaju imprezy kulturalne i folklorystyczne oraz szereg programów oświatowych. Stałe formy zajęć w Gminnym Ośrodku Kultury w Iłowie to prowadzenie programowe i organizacyjne:

- Zespołu wokalnego "Wiolinki",
- Kabaretu dziecięcego "Szpileczka",
- Kabaretu "Spinacz",
- Zespołu śpiewaczego "Senior",
- Trzyosobowej kapeli ludowej z Iłowa,
- Koła lalkarskiego,
- Koła wędkarskiego,
- SKS "Jutrzenka" zajmującego się organizacją imprez sportowych, wypożyczaniem, sprzętu sportowego,
- Koła Emerytów, Rencistów i Inwalidów.

Członkowie kół i zespołów biorą udział w imprezach i konkursach ponadgminnych wojewódzkich i krajowych. Działalnością kulturalną zajmuje się również 7 Ochotniczych Straży Pożarnych, wykorzystując remizy do organizowania różnych zabaw i dyskotek.

GOK działa dość aktywnie. Oprócz stałych spotkań dla kół i zespołów organizuje imprezy sportowe, uroczystości okolicznościowe, dożynki, wypoczynek zimowy dla dzieci w okresie ferii zimowych. Sporadycznie współpracuje z Fundacją Kultury Wsi w Warszawie.

Gmina rozwija się pod względem kulturalnym organizowane są festyny ludowe i rekreacyjno-sportowe, dożynki, widowiska, wystawy plastyczne. Od kilku lat Wójt Gminy organizuje plenerowe spotkania ekologiczne pod nazwą „Otwarcie lasu”, podczas których uwaga uczestników zostaje szczególnie zwrócona w stronę środowiska naturalnego, co przyczynia się do ożywienia kontaktów z naturą.

Działalność kulturalną na terenie gminy rozwijają także liczne kluby sportowe działające głównie przy szkołach, Ochotnicze Straże Pożarne i orkiestra dęta OSP. W latach 2007 – 2007 planowana jest budowa hali sportowej przy Gimnazjum w Iłowie.

Na terenie gminy istnieją liczne zabytki kultury materialnej, w tym także zabytkowe obiekty sakralne.

Najnowsze informacje o gminie ukazują się w lokalnej gazecie "Echo Iłowa". Artykuły z "Życia gminy" zamieszczane są także w gazetach powiatowych: "Ziemia Sochaczewska", "Echo Powiatu" i „Ekspres Sochaczewski”.

Na terenie gminy funkcje instytucji kultury spełnia również biblioteka gminna znajdująca się w Iłowie. Do 1998 roku istniała również jej filia w Brzozowie, ale obecnie przyłączono ją do biblioteki szkolnej przekazując jej całe zbiory książek. W Iłowie jest także czytelnia.

2.2.5. Turystyka

Obszar Gminy Iłów jest dość zróżnicowany pod względem atrakcyjności terenu dla rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej. Wysokie walory krajobrazowe i turystyczne skupiają się w północnej części terenu, na południu tam, gdzie intensywniej rozwija się rolnictwo, krajobraz jest znacznie uboższy i monotony.

Gmina posiada dobre warunki do rozwoju turystyki i lokalizacji domków jednorodzinnych na działkach leśnych.

Niewątpliwym atutem jest bezpośrednie sąsiedztwo z Wisłą. W pasie nadwiślańskim obszar gminy jest strefą krajobrazu chronionego. Są tam korzystne warunki do rozwoju turystyki pieszej, rowerowej i wodnej. Istnieją też potencjalne warunki do lokalizacji domków rekreacyjnych, ale tereny te powinny być wykorzystywane do tworzenia gospodarstw agroturystycznych.

Istotnymi walorami położenia jest też bliskość dość dużych ośrodków miejskich takich jak Wyszogród, Sochaczew, a także dość dobry układ komunikacyjny

---

stwarzający dogodne warunki dojazdu z dużych aglomeracji miejskich Warszawy i Łodzi.

Na terenie gminy brak jest przemysłu, zakładów emitujących zanieczyszczenia do atmosfery oraz emitujących hałas o poziomie przekraczającym normy, co jest dodatkowym atutem do rozwoju turystyki.

Warunki środowiskowe w zakresie czystości gleb sprzyjają ekologizacji rolnictwa, rekreacji i turystyce.

Teren ten ma też znaczne walory dla turystyki przyrodniczej (zwłaszcza w okresie przelotów ptaków) i krajoznawczej (liczne punkty widokowe z szerokim widokiem na Wisłę).

Inne walory prezentują tereny położone nieco dalej na południe, gdzie stosunkowo dużo jest lasów. Występują tam liczne wsie, z których niektóre przewidziano jako wsie letniskowe. Atrakcyjność turystyczno - rekreacyjną tych terenów może podnosić występowanie pewnej ilości zabytków – przede wszystkim dość licznie zachowane domy wiejskie z końca XIX i początku XX wieku, a także budowle sakralne i zabytkowe parki podworskie. Występują tam rzadkie gatunki flory i fauny oraz pomniki przyrody. Rejon ten, powinien jednak zostać wykorzystany do promowania i rozwoju agroturystyki, z wykorzystaniem istniejącej zabudowy wiejskiej.

Pozostały teren gminy to obszar użytkowany rolniczo. Jest on prawie całkowicie odlesiony, ale istnieje tutaj możliwość rozwoju turystyki krajoznawczej ze względu na istniejące zabytkowe budowle sakralne oraz zespoły dworsko - parkowe. W tym celu wymaga jest jednak rewaloryzacji większości parków oraz promocja i wyznaczenia szlaków dla turystyki krajoznawczej.

Zaprojektowano także ścieżki rowerowe, które będą bieły przez najciekawsze obszary gminy. Projekty tych ścieżek w obrębie terenów leśnych (jeśli nie pokrywają się z intensywnie użytkowymi drogami) nie wymagają budowy specjalnych umocnionych dróg dla rowerów. Mogą z powodzeniem wykorzystywać istniejące drogi i dukty leśne – konieczne jest jednak ich dobre oznakowanie i informacja o miejscach noclegowych, ciekawych miejscach do obejrzenia, punktach widokowych, a także punktach

---

gastronomicznych. Przy drogach o dużym natężeniu ruchu ścieżki rowerowe powinny być dla bezpieczeństwa oddzielone od ruchu samochodów, także ze względu na to, że są również całorocznie wykorzystywane przez miejscową ludność, w tym także dzieci dojeżdżające do szkół.

Gmina Iłów zabiega o inwestorów i zainteresowanie potencjalnych turystów i klientów. Stara się rozwijać i promować agroturystykę. Na jej terenie powstało sześć gospodarstw agroturystycznych. Opracowano folder na jej temat. Na jej terenie rozmieszczone są dobrze opracowane tablice informacyjno - promocyjne. Gmina stara się także promować poprzez swój udział w Związku Gmin Wiejskich. Organizowane są imprezy dożynkowe, występy kabaretów i zespołów dla mieszkańców gminy i gości spoza gminy.

2.3. Ukształtowanie terenu

Północną granicę gminy stanowi rzeka Wisła i dlatego też ukształtowanie terenu gminy ściśle wiąże się z tą rzeką. Dno doliny leży na wysokości 61,1 m n.p.m., a największe wzniesienie znajduje się na terenie wsi Sadowo i ma 105 m n.p.m. (dla porównania na terenie nizin środkowopolskich przeważają wysokości od 50 do 150 m n.p.m.).

Na obszarze gminy występują też ukształtowane przez wodę cztery stopnie terasowe. Tereny zlokalizowane wzdłuż brzegu to tereny zalewowe, a oddzielone są od koryta wałem przeciwpowodziowym. Charakterystycznym elementem krajobrazu w korycie rzeki są piaszczyste łachy wyniesione ponad powierzchnię wody. Wielkość ich i wyniesienie zmienia się wraz z poziomem wody. Ich wysokość względna dochodzi do 2 m przy średnim stanie wody. Wzdłuż koryta możemy zaobserwować pola piasków, wydmy wyniesione w postaci wałów i zagłębienia deflacyjne podmokłe i zabagnione. Na odcinku Wisły przylegającym do gminy utworzone są faunistyczne rezerваты przyrody: Kępa Rakowska o powierzchni 120 ha, Kępa Antonińska o pow. 475 ha, i Wyspy Zakrzewskie o pow. 310 ha.

Wielka różnorodność gatunkowa ptaków zamieszkujących międzywale odcinka Wisły wynika ze znacznego zróżnicowania środowisk doliny największej polskiej rzeki, jeszcze nie uregulowanej i w dużej mierze niezmięnionej ludzką działalnością. Wyspy w różnym stadium rozwoju i udziale roślinności: od piaszczystych ławic, często zmieniających swoje położenie w nurcie rzeki, aż do stałych wieloletnich wysp porośniętych wysoką wikliną, a niekiedy nawet starymi drzewami są miejscem gnieźdzenia się blisko 200 gatunków ptaków. Obok pospolitych gatunków spotkać można tu ginące gatunki roślin i zwierząt zamieszczone w Polskich Czerwonych Księgach m.in. bielika, kormorana czarnego, pustuleczkę, sieweczkę obroźną, sokoła wędrownego, bobra europejskiego, wydrę i inne.

2.4. Charakterystyka geologiczna gminy

Podstawowe znaczenie dla budowy geologicznej i współczesnej rzeźby gminy, a także powiatu ma okres czwartorzędowy. Zlodowacenie środkowopolskie pozostawiło tu zwartą pokrywę piasków, piasków gliniastych, żwirów i glin zwałowych o miąższości kilkudziesięciu metrów. W krajobrazie dominują monotonne, równinne lub lekko faliste powierzchnie zdenudowanej wysoczyzny morenowej.

Na terenie gminy rozróżniamy różne formy powstałe w czwartorzędzie: od strony południowej i południowo - zachodniej gliny zwałowe, od strony północnej i północno-wschodniej ily i mułki zastoiskowe oraz żwiry i piaski rzeczne, a od północno - zachodniej - wciągają się utwory wodnolodowcowe. W pradolinie Wisły występują ily i piaski, a także osady organiczne takie, jak torfy i mułki rzeczne.

Pas iłów i mułków zastoiskowych jest szeroki na wschodzie, a następnie wyklinowuje się w kierunku zachodnim. Do pasa iłów od północy przylega następny pas utworzony ze żwirów i piasków rzecznych. Pas ten jest wąski w zachodniej i środkowej części, następnie rozszerza się ku wschodowi osiągając maksimum w pobliżu wschodniej

---

granicy gminy. Między tymi utworami, a Wisłą znajduje się ostatni pas utworów należących do halocenów złożony z torfów, piasków i mułów rzecznych.

Obszar gminy położony jest w zasięgu niecki warszawskiej, będącej częścią niecki brzeźnej. Wypełniają ją utwory kredowe, stanowiące podłoże osadów trzeciorzędowych. Utwory trzeciorzędowe - iły plioceńskie, nawiercono w czterech otworach na głębokości 28-33 m, maksymalnie na 41,5 m p.p.t. Osady plejstocieńskie reprezentowane są przez gliny zwałowe, iły warwowe i utwory piaszczyste.

Największe miąższości glin zwałowych stwierdzono w Giżycach – 15 m, iłów warwowych w Iłowie – 16 m, utworów piaszczystych również w Iłowie – 22 m. Utwory czwartorzędu o największej miąższości (do 75 m) stwierdzono otworami wiertniczymi w Giżycach.

Ciekawymi utworami z surowcowego punktu widzenia są grube serie iłów i mułków warwowych związanych stratygraficznie ze zlodowaczeniami środkowopolskimi - stadiału Warty. Wychodnie iłów warwowych obserwuje się w okolicach Iłowa. W okresie interglacjału emskiego i zlodowaceń bałtyckich nastąpiła akumulacja piasków rzecznych Wisły tarasu kampinoskiego. Osadami holoceniowymi na terenie gminy są piaski i żwiry tarasu zalewowego Wisły oraz torfy ciągnące się najczęściej wzdłuż tarasu kampinoskiego i na poziomie tarasu zalewowego.

2.5. Warunki klimatyczne

Klimat występujący na tym terenie należy do obejmującej znaczną część kraju środkowej dzielnicy klimatycznej, nazwanej dzielnicą klimatu Wielkich Dolin. Przejściowy typ tutejszego klimatu odznacza się dużą zmiennością. Warunki klimatyczne w gminie są w dużej części modyfikowane czynnikami, jak: rzeźba terenu, szata roślinna, wody powierzchniowe, itp.

Jest to obszar charakteryzujący się jednym z najniższych opadów na terenie gminy. Według stacji pomiarowych gmina Iłów otrzymuje około 478 mm opadów w skali rocznej (dla porównania średnie opady na Mazowszu wahają się od 500 mm na zachodzie do 600 mm na wschodzie). Parowanie terenowe na obszarze gminy waha się

---

od 500 do 520 mm rocznie. Jest więc niewiele mniejsze bądź równe sumie rocznej opadów atmosferycznych. Oznacza to, że nawet przy normalnych opadach może występować deficyt wody w glebie, ponieważ część wody opadowej bierze udział w odpływie powierzchniowym i wglębnym. W przebiegu rocznym opadów zaznacza się wyraźne maksimum lipcowe, najniższe opady występują w marcu i październiku. Specyfiką tego terenu jest wysoka suma całkowitego rocznego promieniowania słonecznego przekraczająca 82 kcal/cm. Najmniej słonecznym miesiącem jest grudzień, najwięcej słońca jest w czerwcu. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą przekraczającą 18°C. Najniższe temperatury notowane były w styczniu (przy średniej miesięcznej temperaturze ok. -3°). Średnia temperatura roczna wynosi około 8°C, a długość okresu wegetacyjnego przekracza 210 dni. Rozległa i podmokła dolina Wisły oraz mniejsze doliny i obniżenia stanowią typowy obszar predysponowany do powstawania częstszych inwersji termicznych oraz zalegania chłodnych mas powietrza. Na wyższych terenach, gdzie poziom wód gruntowych zalega głębiej niż 2 m średnie temperatury są wyższe. Średnia wilgotność wynosi 79%. Wisła stanowi naturalny korytarz wentylacyjny, dlatego gmina należy do terenów dobrze przewietrzanych, chociaż występuje tu mało wiatrów silnych i bardzo silnych. Najkorzystniejsze warunki termiczne panują na terenach wysoczyznowych, gdzie poziom wód gruntowych zalega głębiej niż 2,00 m. Wilgotność powietrza jest elementem jednym z najbardziej zmiennych, zależy bowiem od układów barycznych i lokalnych warunków, średnia wilgotność wynosi 79%.

W ostatnich latach, na terenie gminy obserwuje się niepokojącą tendencję zwiększonej liczby lat suchych.

3. Ocena stanu środowiska

3.1. Wody podziemne

3.1.1. Zasoby wód podziemnych

Główny użytkowy poziom wodonośny na terenie gminy znajduje się w piaszczystych utworach czwartorzędowych. Utwór ten ma zasadnicze znaczenie, ponieważ wody te charakteryzują się największymi zasobami, są najłatwiej odnawialne i najpłycej występują, ale na zmiennej głębokości: od kilku do ponad 50 m.

Poziom czwartorzędowy charakteryzuje się także zmiennym stopniem izolacji od wpływu czynników powierzchniowych, a także różną miąższością, czyli stopniem zagrożenia wód podziemnych przed zanieczyszczeniami mogącymi przedostać się z powierzchni terenu do użytkowego poziomu wodonośnego.

W obrębie utworów czwartorzędowych występuje główny użytkowy poziom wodonośny o dużej miąższości od 10 – 15 m, wydajności potencjalnej typowej studni 30-120m³/h, zmiennym stopniu izolacji od wpływu czynników powierzchniowych. Zwierciadło wód podziemnych tej warstwy wodonośnej ma w większości charakter swobodny. Lokalnie w przewarstwieniach gliniastych lub ilastych zwierciadło wód podziemnych ma charakter napięty.

Analiza budowy geologicznej i warunków hydrogeologicznych wykazała, że warstwa wodonośna w utworach czwartorzędowych o miąższości w granicach od kilku do ponad 50 m. (max. 22 m w studniach wodociągu gminnego w Iłowie i nieczynnej już studni w Emilianowie) występuje na zróżnicowanej głębokości; od 16 do ok. 47 m pod izolującym nakładem utworów słaboprzepuszczalnych, jak np. gliny, bądź ły.

Miąższość utworów izolujących wynosi od 0 (Gilówka, Obory) do ok. 50 m. (Giżyce). Na północy gminy stopień zagrożenia wód podziemnych jest wysoki, a w części centralnej i południowej słaby.

Warstwa wodonośna znajduje się przeważnie pod ciśnieniem. Wysokość słupa wody w otworze na ujęciu w Giżycach wynosi ok. 53 m, na pozostałych ujęciach ok. 10 m. Jedynie ujęcia w Gilówce i Oborach posiadają swobodne zwierciadło wody występujące na głębokości 2,3-11,4 m.

Położenie gminy Iłów jest niekorzystne ze względu na wymogi ochrony zasobów użytkowych wód podziemnych – w północnej części gminy, przewidzianej do zagospodarowania turystycznego, poziom wodonośny jest słabo izolowany i podatny na skażenia antropogeniczne.

Na terenie gminy znajduje się obecnie 28 zarejestrowanych studni wierconych o udokumentowanych zasobach. Studnie te wykonane zostały w większości w latach 60-tych, 70-tych i 90-tych. Głębokości otworów wynoszą od 16,0 do 57,5 m i ujmują do eksploatacji wody z utworów głównie czwartorzędowych. Są to przeważnie ujęcia jedno- lub dwuotworowe rozproszone na terenie gminy. Dwa z tych ujęć są podstawą wodociągów gminnych i służą do zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę. Są to ujęcia znajdujące się w miejscowościach Iłów i Brzozówek.

Na terenie gminy znajduje się również kilka studni nieczynnych, np. ujęcie dla szkoły podstawowej w Brzozowie, ujęcie Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Załuskowie, czy szereg studni na terenie zlikwidowanej mleczarni w Giżycach. Pozostałe czynne ujęcia znajdują się w większości w rękach prywatnych i służą do zaopatrzenia w wodę gospodarstw rolnych oraz okresowo do deszczowania.

W Emilianowie, Starym Brzozowie i Paulince znajdują się studnie służące jako punkty czerpalne. Ich zasoby wynoszą odpowiednio: 11,5, 3,6m³/h i 5,5 m³/h.

Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych na terenie gminy są duże i oceniane łącznie na 1350 m³/godz. Z wód zalegających w utworach poziomu czwartorzędowego korzysta się na potrzeby zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy, działalności gospodarczej i rolniczej oraz do celów przeciwpożarowych.

Należy wspomnieć, że w ostatnich latach w gminie, jak i całym województwie mazowieckim nastąpiło znaczne ograniczenie retencji podziemnej, związane z utrzymującą się suszą hydrologiczną (najniższymi w porównaniu do innych regionów kraju opadami atmosferycznymi). Lokalne, okresowe obniżenia zwierciadła wód podziemnych są spowodowane odwodnieniami budowlanymi ujmowanych eksploatacją kopalni. Trwałe obniżenie przypowierzchniowych horyzontów wodonośnych wywołane jest jednostronną melioracją gruntów rolnych. Ograniczone zasoby wodne województwa mazowieckiego (deficytowe już na znacznej jego powierzchni) powodują, że należy używać ich w sposób niezwykle oszczędny i efektywny oraz chronić przed zanieczyszczeniami. Wody podziemne powinny być w pierwszej kolejności przeznaczone do zaopatrzenia ludności. Pomimo tego, w województwie mazowieckim, podobnie jak i w skali kraju, nadal dużo wody podziemnej zużywają działy przemysłu, których produkcja nie wymaga stosowania wody pitnej.

Od kilku lata na terenie gminy Iłów obserwuje się stałą tendencję malejącą zużycia wody, co jest głównie związane ze stosunkowo dużą ilością studni nieczynnych i stale pogarszającą się sytuacją gospodarczą gminy (jest coraz mniej zakładów usługowych i przemysłowych).

3.1.2. Monitoring wód podziemnych

Wody podziemne ze względu na swoje znaczenie jako podstawowe źródło wody do picia oraz zagrożenie spowodowane działalnością człowieka są objęte monitoringiem środowiska. Celem prowadzonego monitoringu jest obserwacja zmian chemizmu wód podziemnych oraz sygnalizowanie zagrożeń.

Klasyfikacji jakości wód podziemnych obecnie dokonuje się na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz. U. Nr 32, poz. 284). Jednak do tej pory na terenie gminy nie dokonywano klasyfikacji wód podziemnych zgodnie z tym rozporządzeniem. Dlatego też, w Programie przytoczono wyniki analiz w oparciu o „stare” rozporządzenie i na podstawie „Klasyfikacji jakości zwykłych wód podziemnych dla potrzeb monitoringu środowiska” - opracowanie PIOŚ z 1993 r. oraz „Stanu środowiska w województwie mazowieckim” opracowanie WIOŚ z 2001 r. W klasyfikacji określone są cztery klasy jakości wód:

- klasa Ia - wody najwyższej jakości bez przekroczeń dopuszczalnych wskaźników zanieczyszczeń, nadające się do celów pitnych bez uzdatniania;
- klasa Ib - wody wysokiej jakości, nieznacznie zanieczyszczone o naturalnym chemizmie, odpowiadające wodom do celów pitnych i gospodarczych, wymagające prostego uzdatniania;
- klasa II - wody średniej jakości o naturalnym chemizmie, jak i zmienione antropogenicznie, wymagają złożonego uzdatniania;
- klasa III - wody niskiej jakości, w których cechy fizyczne i zawartość głównych wskaźników zanieczyszczeń, znacznie przekraczają normy obowiązujące dla wód pitnych.
- Przyjęta dla oceny jakości wód podziemnych klasyfikacja informuje dodatkowo o ewentualnej potrzebie i zakresie uzdatniania wody przed jej wykorzystaniem dla potrzeb pitnych i gospodarczych.

Na podstawie oznaczeń wykonywanych rutynowo przez stacje san-epid. i w nawiązaniu do ww. pozycji stwierdzono, że na terenie gminy dominują wody podziemne o średniej jakości. Brak jest natomiast wód najwyższej jakości (klasa Ia), podobnie zresztą jak na terenie całego województwa.

W północnej części gminy występują głównie wody wysokiej jakości (klasa Ib), a na południu wody niskiej jakości (klasa II). Znaczny obszar położony na południe od Wisły (tarasy Wisły) charakteryzuje się złą jakością, czyli są to wody należące do III klasy. Głównym składnikiem obniżającym jakość jest duża zawartość związków żelaza i manganu oraz zwiększona mętność wody. Lokalnie stwierdza się także wysoką zawartość chlorków i siarczanów, których pochodzenie może mieć charakter antropogeniczny.

Wody klasy Ib - wysokiej jakości - wymagają tylko zazwyczaj prostego (często tylko jednostopniowego) uzdatniania polegającego przede wszystkim na ich odżelazieniu. Wody II klasy - średniej jakości - wymagają szerokiego, wielostopniowego uzdatniania, co znacznie utrudnia i podraża możliwości ich wykorzystania.

Aby sprostać wymaganiom stawianym wodom do picia, woda pobierana z ujęć gminnych musi być poddana jedynie prostym zabiegom uzdatniającym - głównie w zakresie podwyższonej zawartości związków żelaza i niekiedy manganu. Wody charakteryzują się odczynem obojętnym lub lekko zasadowym i średnią twardością. Pod względem bakteriologicznym nie budzą one zastrzeżeń.

Powyższa charakterystyka jakości wód podziemnych dotyczy głównego użytkowego poziomu wodonośnego ujmowanego do zaopatrzenia w wodę studni wierconych. Płytkie wody gruntowe wykorzystywane przez studnie gospodarskie zaopatrujące w wodę indywidualnych odbiorców i zakłady przemysłowe charakteryzują się bardzo często zdecydowanie gorszą jakością wód. Wykazują one niejednokrotnie skażenie bakteriologiczne oraz dużą zawartość związków azotu. Przyczyna takiego stanu rzeczy tkwi przeważnie w złym stanie sanitarnym panującym na terenie poszczególnych zabudowań wiejskich.

3.1.3. Degradacja i ochrona zasobów wodnych

Głównym czynnikiem degradacji zasobów wód podziemnych jest nadmierna ich eksploatacja. W wyniku zanieczyszczenia wód powierzchniowych i wysokich nakładów na ich uzdatnianie, a także z uwagi na dostępność i dobrą jakość wód podziemnych, ich pobór w ogólnym bilansie utrzymuje się na znaczącym poziomie. W efekcie intensywnej eksploatacji wód podziemnych znacznie obniża się ich zwierciadło. Obniżenia wód podziemnych ciągnie za sobą ogromne szkody w ekosystemach. Na skutek zmiany stosunków wilgotnościowych w glebie giną gatunki wymagające wilgotnych stanowisk, a na ich miejsce wchodzi gatunki sucholubne.

Ochrona zasobów wód podziemnych polega na ograniczeniu eksploatacji do niezbędnego minimum oraz na stałej kontroli ilości pobieranej wody.

3.1.4. Źródła zanieczyszczenia wód podziemnych

Jakości wód podziemnych zagrażają głównie zanieczyszczenia antropogeniczne. Do istotnych elementów zanieczyszczenia wód podziemnych należą:

- rolnicze wykorzystywanie ścieków w sposób nie zawsze zgodny z zasadami ochrony środowiska,
- zrzuty ścieków pochodzenia rolniczego i bytowo-gospodarczego w warunkach niedostatecznego rozwoju infrastruktury służącej do zagospodarowania gnojowicy oraz oczyszczania ścieków,

-
- nawozy i środki ochrony roślin stosowane w rolnictwie w nadmiernych ilościach,
  - infiltracja zanieczyszczeń z wód powierzchniowych (w dolinach rzek),
  - gnojowica powstająca w bezściółkowych obiektach hodowli zwierząt,
  - niekontrolowane zrzuty ścieków nieoczyszczonych i nieszczelne szamba,
  - emisje zanieczyszczeń przenikające do gruntu z opadami atmosferycznymi,
  - spływy powierzchniowe z tras komunikacyjnych i z dróg zawierające m.in. związki ropopochodne, chlorki, metale ciężkie,
  - zrzuty nieoczyszczonej deszczówki,
  - infiltracja silnie zanieczyszczonych wód powierzchniowych,
  - eksploatacja surowców mineralnych, które mogą powodować przerwanie warstwy izolacyjnej (warstwy gliny zwałowej).

3.1.5. Podsumowanie

- Główne zasoby wód podziemnych na obszarze gminy Iłów są zlokalizowane w czwartorzędowym poziomie wodonośnym.
- Jakość wód podziemnych, objętych monitoringiem jest zadowalająca.
- Zachowanie wysokich zasobów wód podziemnych wymaga ciągłej kontroli ich zdolności do odnawiania poziomów eksploatacyjnych oraz prowadzenia rygorystycznej ochrony tych zasobów. Niezwykle skutecznym elementem biernej ochrony wód podziemnych są strefy i obszary ochronne.
- Wody podziemne stanowią główne źródło zaopatrzenia w wodę.

Wody podziemne wymagają ochrony jakości przede wszystkim z uwagi na fakt wykorzystywania ich na szeroką skalę jako podstawowe źródło dla celów zaopatrzenia ludności w wodę oraz jako uzupełnienie wykorzystywanych wód powierzchniowych o niższej jakości. Ponadto stanowią one rezerwę wody pitnej dla przyszłych pokoleń.

Za obszary wymagające najwyższej ochrony uznano te, w których czas przenikania potencjalnego zanieczyszczenia z powierzchni jest mniejszy od 25 lat, zaś za obszary wymagające wysokiej ochrony – powyżej 25 lat. Na północy gminy stopień zagrożenia wód podziemnych jest wysoki, a w części centralnej i południowej słaby.

Najbardziej narażonymi na zanieczyszczenie są wody gruntowe występujące najpłycej i nie izolowane od powierzchni utworami trudno przepuszczalnymi, zasilane intensywnie przez infiltrujące opady atmosferyczne. Zwierciadło pierwszego poziomu wód podziemnych występuje często bardzo płytko.

Fakt, że część terenu gminy położona jest na obszarach, gdzie występują wody podziemne o średnim i silnym zagrożeniu zanieczyszczeniami z powierzchni terenu - stwarza silne uwarunkowania dotyczące polityki lokalizacyjnej prowadzonej na szczeblu gminnym.

W rejonach o słabej izolacji wód podziemnych powinny dominować sposoby zagospodarowania mało uciążliwe dla środowiska. Realizowane inwestycje o charakterze mogącym pogorszyć stan środowiska powinny być każdorazowo poprzedzane Raportami Oddziaływania na Środowisko jako dokumentami warunkującymi otrzymanie pozwolenia na budowę. W szczególności należy podkreślić, że nie powinno się podejmować budowy nowych obiektów turystycznych i rekreacyjnych bez uprzedniego wybudowania kanalizacji.

3.2. Wody powierzchniowe

3.2.1. Zasoby i jakość wód powierzchniowych

Wody płynące

W systemie zarządzania gospodarką wodną obszar gminy należy do Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie.

Gmina Iłów położona jest w dorzeczu Wisły na odcinku o długości 12,5 km (od 591,5 km do 604 km długości Wisły). Układ dolin i sieć rzek nizinnych zostały ukształtowane w czwartorzędzie, w okresie zlodowaceń, szczególnie w wielkim interglacjale, podczas zlodowacenia środkowopolskiego i podczas maksymalnego zasięgu zlodowacenia bałtyckiego.

Rozwój fauny i flory jest w dużym stopniu zależny od warunków wodnych. Teren gminy charakteryzuje się zmiennymi warunkami wodnymi: nadmiarem wód w części północnej i niedoborem w południowej. Główny ciek gminy to rzeka **Wisła**. Płyńie ona ze wschodu na zachód. Szerokość koryta od 0,5 km do 1,0 km. Poziom wody zmienia się w zależności od pory roku, ilości opadów i stanów wody w Wiśle Górnej i waha się od 2,8 m do 6 m. Koryto od strony gminy otaczają wały przeciwpowodziowe o wysokości 4,0 - 5,0 m. Międzywale o szerokości 1 – 2 km zalewane jest okresowo wielkimi wodami, a dużą jego część pokrywają zadrzewienia i zakrzewienia, sprzyjające tworzeniu się zatorów lodowych. Na terenie gminy Wisła ma charakter rzeki naturalnej z licznymi kępami i łachami piaszczystymi.

Przez teren gminy płynie także rzeka **Jeżówka** wraz jej dopływami licznymi strumieniami i rowami melioracyjnymi, z których największym jest dopływ spod Iłowa (46 km). Jest to mały ciek, który płynie w zachodniej i środkowej części gminy. Na całym odcinku rzeka ta ma postać rowu. Łączna powierzchnia Jeżówki wynosi 154,3 km². Zlewnia Jeżówki w znacznej części porośnięta jest lasem iglastym, a część stanowią łąki.

Na terenie gminy znajduje się również górny odcinek Kanału Dobrzykowskiego (Troszyńskiego).

Na całym obszarze gminy jest duża sieć rowów melioracyjnych

Północna część gminy może być zagrożona powodzią ze strony Wisły. Stan pogotowia przeciwpowodziowego jest ogłaszany, gdy stan wody Wisły w Wyszogrodzie osiąga poziom 5,00 m, a w Kępie Polskiej 4,20 m i ma tendencję wzrostową. Alarm

przeciwpowodziowy jest ogłaszany, gdy stan wody w Wiśle osiągnie 5,50 m, a w Kępie Polskiej 4,50 m i ma tendencję wzrostową.

Wody stojące

Na terenie gminy, oprócz wód płynących występują także naturalne wody stojące - starorzecza i będące wynikiem działalności człowieka gliniarki, zbiorniki poeksploatacyjne oraz stawy.

Nie ma tutaj jezior, ani sztucznych zbiorników wodnych. Istniejącą wprawdzie małe stawy, które znajdują się w indywidualnych gospodarstwach i w parkach (w Giżycach, Załuskowie, Ostrowcach i Brzozowie Starym), ale ich obecność nie jest wykazana w geodezyjnym wykazie gruntów - zostały one wliczone w powierzchnię nieużytków.

3.2.2. Monitoring wód powierzchniowych

W ramach monitoringu realizowanego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie Delegatura w Płocku kontrolowane są wody Kanału Troszyńskiego (Dobrzykowskiego). Łączna długość badanych wód wynosiła 24,6 km. Ostatnie badania były przeprowadzane w 1997 roku i są one wykonywane raz na kilka lat. WIOŚ prowadzi także stały monitoring Wisły. Rzeka na odcinku od Wyszogrodu do Płocka, przepływając przez tereny gminy Iłów, prowadzi wody pozaklasowe.

Tabela nr 1

Jakość wód płynących po terenie gminy Iłów.

Nazwa rzeki	Ostatni rok badawczy	Ilość punktów na rzece	Badana dł. rzeki [km]	Klasyfikacja rzek [km]									Wskaźniki fizyko-chem. zanieczyszczeń decydujących o klasie non
				fizyko-chemiczna			bakteriologiczna			ogólna			
				II	III	non	II	III	non	II	III	non	
Kanał Dobrzykowski (Troszyński)	1997	2	24,6	0	4,6	20,0	0	4,6	20,0	0	4,6	20,0	20,0

W Programie przytoczono wyniki analiz wód płynących wykonanych przez WIOŚ w Warszawie Delegatura w Płocku („Jakość i zagrożenia wód powierzchniowych w województwie mazowieckim” Raport WIOŚ, 2002r. i „Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2002 roku” Raport WIOŚ, 2003 r.). W związku z tym, iż ostatnie badania wód powierzchniowych na terenie gminy były przeprowadzane w 1997 r. ich klasyfikacji dokonano przez porównanie obliczonych stężeń z okresu badawczego z normatywami przyporządkowanymi trzem klasom czystości i określonymi w Rozporządzeniu Ministra Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 5.11.1991 r. (Dz. U. nr 116, poz. 503). Jednak zgodnie z ustawą Prawo wodne (Dz. U. nr 115, poz. 1229 z późn. zm., art. 218) taki system klasyfikacji wód powierzchniowych obowiązywał nie dłużej niż przez 12 miesięcy od wejścia w życie ustawy Prawo wodne tj. do 1 stycznia 2003 r.

Obecnie obowiązuje nowe rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz. U. Nr 32, poz. 284).

Zgodnie z Rozporządzeniem MOŚZNiL z 1991 r. klasa I określa wody o najwyższym stopniu czystości. Wody, w których choćby jeden wskaźnik zanieczyszczenia przekraczał maksymalne dopuszczalne wartości dla III klasy czystości traktuje się jako pozaklasowe, nieodpowiadające normom (non).

Klasyfikacja ogólna uwzględniająca cechy fizyko - chemiczne i bakteriologiczne obliczona na podstawie stężeń charakterystycznych wykazała, że na obszarze gminy nie ma wód spełniających kryteria dla I i II klasy czystości, a normom III klasy odpowiadało ok. 18% badanych wód, natomiast ponad 80% z nich prowadzi wody pozaklasowe (non).

Pozostałe odcieki rzek na terenie gminy nie były kontrolowane, ale należy przypuszczać, że prowadzą one wody równie silnie zanieczyszczone. Wskaźnikami, które najczęściej obniżały klasę czystości to: fosforany, fosfor ogólny, azot azotynowy (powodują duży stopień zeutrofizowania wód) oraz miano Coli typu kałowego i BZT₅.

Korzystnym elementem oceny wód rzecznych w gminie jest sporadyczne tylko występowanie substancji toksycznych, w tym metali ciężkich.

Jednak stan czystości wód w odciekach od kilku lat się coraz bardziej poprawia. Wpłynęła na to m.in. pogarszająca się sytuacja ekonomiczna gminy i zamykanie zakładów pracy, głównych „trucicieli wód”.

Duże szanse na polepszenie jakości wód powierzchniowych stwarza oddana do użytkowania w grudniu 2004 roku gminna oczyszczalnia ścieków w miejscowości Iłów, która spowoduje ograniczenie odprowadzania nieoczyszczonych ścieków komunalnych bezpośrednio do rzeki i rowów melioracyjnych..

Zanieczyszczenia wód powierzchniowych płynących po terenie gminy mogą dostawać się na teren gminy także z sąsiednich gmin.

Wody powierzchniowe na terenie gminy są zanieczyszczone i nieprzydatne do wykorzystania gospodarczego lub rekreacyjnego. Co prawda, ze względów ekonomicznych spadła ilość zanieczyszczeń chemicznych spowodowanych nawożeniem i stosowaniem środków ochrony roślin, ale brak kanalizacji powoduje, że do wód powierzchniowych dostają się wszystkie ścieki komunalne wyprodukowane na terenie gminy. W czasie opadów do rzek spływają także ścieki opadowe z terenów komunikacyjnych, które często są zanieczyszczone substancjami ropopochodnymi i metalami ciężkimi. Inną przyczyną złego stanu wód powierzchniowych są zaniedbane rowy melioracyjne i przypadki zrzucania odpadów płynnych i ścieków z gospodarstw domowych, co jednocześnie powoduje zanieczyszczenie wód gruntowych.

3.2.3. Podstawowe przyczyny zanieczyszczenia wód powierzchniowych to:

- zrzut surowych lub niedostatecznie oczyszczonych ścieków pochodzenia rolniczego lub bytowo - gospodarczego,
- rolnicze wykorzystywanie ścieków do nawożenia pól,
- stosowanie nawozów i środków ochrony roślin w nadmiernych ilościach,
- nieuporządkowana gospodarka ściekowa w jednostkach osadniczych,
- spływy powierzchniowe z terenów rolniczych (głównie związków biogenych) i

-
- komunikacyjnych,
- wody opadowe z terenów zurbanizowanych,

3.2.4. Podsumowanie

- Ze względu na małe zasoby wód powierzchniowych i ich dużą zmienność w czasie szczególnie ważne jest podejmowanie wszelkich działań prowadzących do ochrony i zwiększenia zasobów tych wód.
- Jakość wód płynących jest zła. Taka sytuacja spowodowana jest głównie odprowadzaniem ścieków nieoczyszczonych lub niedostatecznie oczyszczonych oraz spływami obszarowymi.
- Poprawę stanu czystości wody można będzie osiągnąć po sukcesywnej budowie kanalizacji sanitarnej, szczelnych zbiorników na nieczystości płynne lub przydomowych oczyszczalni ścieków oraz wprowadzając w zakładach obiegi zamknięte wody.
- Degradację wód powierzchniowych i gruntowych powodują niekontrolowane zrzuty ścieków i nieszczelne szamba z okolicznych terenów oraz chemizacja rolnictwa.
- Ochrona zasobów wód powierzchniowych powinna przebiegać w kierunku wydłużenia czasu ich spływu. Jednym z priorytetowych kierunków działań w tym celu jest rozbudowa terenowej retencji wodnej np. poprawa dolesienia. Oprócz działań zmierzających do ochrony zasobów wodnych pozwala to na łagodzenie zjawisk ekstremalnych (gwałtownych opadów atmosferycznych, spływu wód powodziowych, długotrwałej suszy).

3.2.5. Zagrożenia powodziowe

Północna część gminy Iłów położona jest w dolinie rzeki Wisły na odcinku rzeki pomiędzy 591,5 km a 604 km. Odcinek Wisły od km 594 do km 601 należy do

najbardziej zagrożonych wystąpieniem powodzi zarówno w okresie letnim jak i zimowym. Najbardziej zagrożone powodzią na tereni gminy Iłów są wsie: Arciechów, Łady i Wola Ładowska. Rzeka płynie tu silnie rozczłonkowanym korytem, którego odnogi podchodzą pod wały przeciwpowodziowe po obu stronach rzeki, a budowle regulacyjne uległy zniszczeniu bądź poważnym uszkodzeniom. Intensywny rozwój roślinności drzewiastej na istniejących i nowopowstałych kępach i odsypiskach w nurcie rzeki Wisły spowodował ich dalszą rozbudowę oraz rozdział wód i znaczną, narastającą tendencję koncentracji przepływów w kierunku lewego brzegu, poprzez koryta boczne poniżej i powyżej Kępy Ładowskiej. Dodatkowym utrudnieniem w przepływie wód i lodów są porosty na kępach powodujące zwiększenie szorstkości koryta, a tym samym nadpiętrzenia oraz groźbę powstawania zatorów. Główny nurt rz. Wisły na odcinku rzeki w km 594,5 – 597,5 utrwała się pomiędzy nowopowstałymi kępami i rozbudowującą się Kępą Rakowską a Kępą Ładowską, z silną tendencją do erodowania Kępy Ładowskiej i coraz szybszego zbliżania się do wałów przeciwpowodziowych Doliny Dobrzykowsko – Iławskiej w rejonie pompowni Arciechów. Nurt ten podzielił Kępę Ładowską.

Rozbudowujące się intensywnie koryto boczne Wisły grozi przerwaniem wałów w tym miejscu, co spowoduje zatopienie terenu Dolin Dobrzykowsko – Iłowskiej o powierzchni ponad 8 tys. ha do przegrody dolinowej Jordanów – Górki, gdzie zamieszkuje ok. 5 tys. osób.

W związku z powyższym niezwłocznie jest rozpoczęcie i wykonanie robót regulacji rzeki Wisły w km 594 – 601, wg wariantu II C, a mianowicie:

- w celu przeciwdziałania zatorom - wykonanie kompleksowej dwustronnej regulacji na dłuższym odcinku rzeki w rejonie zatorogennym.
- wycięcie porostów na kępach w centralnej części nurtu – km 594 – 596 i zlikwidowanie powstających odsypisk,
- wykonanie budowli, która umożliwi kontrolowany dopływ wód do bocznego nurtu poniżej Kępy Ładowskiej,
- zapobieganie dalszej rozbudowie tego nurtu,
- lokalne ubezpieczenie lewego brzegu przy stopie wału w km 594,4 – 595,

---

- zabezpieczenie przeciwoerozyjne lewego brzegu przy stopie wału w km 593,3 – 596,5 za pomocą systemu krótkich ostróg,

W październiku 1998 roku Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie wykonujący prawa właścicielskie w stosunku do Wisły rozpoczął realizację „Koncepcji programowo – przestrzennej zagospodarowania doliny i regulacji Wisły” od remontu dwóch budowli regulacyjnych. Jednak rozpoczęcie robót natychmiast spotkało się z ostrym sprzeciwem Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków w Gdańsku poprzez zaskarżenie do sądu o naruszenie praw ochrony środowiska. Obecnie sąd wydał postanowienie o zakazie prowadzenia prac objętych koncepcją wariantu II C.

Realizacja zadania pn. Kanał Arciechowski ma ogromne znaczenie dla poprawy funkcjonowania systemów odwadniających na terenach gminy Iłów, potencjalnie zagrożonych powodzią i dlatego jest ono przewidziane do realizacji w latach 2003 - 2004 ze środków Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz rezerwy celowej budżetu państwa (360 tys. zł w br. oraz 620 tys. zł w roku przyszłym).

Budowa przegrody dolinowej Pieczyska - Gilówka, na terenie gminy Iłów, ma na celu znaczne ograniczenie skutków ewentualnej powodzi w Dolinie Iłowsko-Dobrzykowskiej.

Przedsięwzięcia o nazwie "Ochrona Doliny Iłowsko-Dobrzykowskiej przed powodzią" zostało zgłoszone do realizacji z Funduszu Spójności w sektorze gospodarki wodno-ściekowej dla województwa mazowieckiego.

Główną przeszkodą w realizacji zadań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej obok braku wystarczających środków finansowych jest ciągle odwoływanie się od różnego rodzaju decyzji administracyjnych Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków.

Dodatkowym problemem zgłaszanym przez mieszkańców wsi Suchodół i Kepa Karolińska jest użytkowanie gruntów w międzywału rz. Wisły. Grunty te są wielokrotnie w ciągu roku podtapiane, co uniemożliwia ich rolnicze wykorzystanie. Ponadto rzeka podczas trwających procesów korytowych zabiera część tych gruntów. W związku z tym

---

iz tereny te stanowią własność Skarbu Państwa i są w administracji RZGW w Warszawie użytkownicy wnioskuje o ich wykupienie.

3.2.6. Melioracje wodne i obiekty małej retencji

Woda w środowisku przyrodniczym spełnia wiele funkcji:

- jako środek produkcji rolniczej wpływa na wielkość i jakość plonów,
- kształtuje zróżnicowanie elementów biologicznych,
- jest niezbędnym czynnikiem zachowania walorów przyrodniczych,
- stanowi podstawowy czynnik rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego.

Retencja umożliwia zmagazynowanie części odpływu wody w okresach jej nadmiaru oraz wykorzystania nagromadzonej wody w okresach posusznych. Jest to równoczesne ze zwiększeniem zasobów wodnych (poprawą struktury bilansu wodnego).

Do naturalnych form retencji, które mają największe znaczenie należy zaliczyć:

- retencję leśną,
- retencję glebowo-gruntową
- retencję koryt i dolin rzecznych
- retencję torfowisk i terenów podmokłych
- retencję śnieżną
- retencję wód stojących

Retencję sztuczną tworzą głównie:

- sztuczne zbiorniki wodne
- podpiętrzenia rzek (jazy)
- obszary powstałe w wyniku stosowanych zabiegów agrotechnicznych

Retencja leśna, glebowo-gruntowa oraz dolin rzecznych to tzw. retencja niesterowana. Działa ona samoistnie, a uwarunkowana jest głównie warunkami klimatycznymi, rzeźbą terenu, strukturą użytkowania zlewni, stopniem antropopresji. Retencja sterowana umożliwia kontrolowany obieg wodny w zlewni. Tworzą ją głównie

zbiorniki wodne o stałym piętrzeniu, urządzenia piętrzące na rzekach, kanałach i rowach, często połączone wzajemnie w ogólne systemy melioracyjne. Istniejące zasoby wód zlewni rzeki Bzury są użytkowane głównie dla potrzeb gospodarki stawowej, nawodnień rolniczych i przemysłu. Zabudowa hydrotechniczna oraz istniejące systemy melioracyjne są zdecydowanie niewystarczające. Sztuczna retencja wodna odgrywa znikomą rolę, przez co doliny tych cieków są uzależnione wyłącznie od naturalnego reżimu hydrologicznego zlewni.

Na terenie gminy Iłów istnieją następujące budowle wodne (tabela 2):

Miejscowość	Ciek	Rodzaj budowli	Wysokość piętrzenia m
Łady	Kanał Bielińskiego	przepusto - zastawka	1,0
Lubatka	Kanał Brzozów	zastawka	1,25
Lubatka	Kanał Brzozów	zastawka	1,25
Brzozów	Kanał Brzozów	zastawka	1,0
Arciechów	Kanał Brzozówka	przepust - zastawka	1,5
Łęg-Suchodół	Kanał Dobrzykowski	zastawka	2,0
Władysławów	Kanał Dobrzykowski	zastawka	1,5
Władysławów	Kanał Dobrzykowski	zastawka	1,5
Wola Ładowska	Kanał Dobrzykowski	przepusto - zastawka	2,3
Łaziska	Kanał Giżycki	zastawka	1,5
Łady	Kanał „H”	zastawka	1,5
Łady	Kanał Jezówka	jaz	1,35
Łaki	Kanał jezówka	jaz	0,60

Podkreślić należy, że pełne wykorzystanie zbiorników małej retencji wymaga poprawy jakości wód zasilających zbiornik. W przeciwnym wypadku woda gromadzona w zbiorniku odznacza się również złym stanem jakości, co automatycznie ogranicza funkcjonalność zbiornika.

Na terenie gminy, w ramach realizacji „Programu małej retencji dla woj. Płockiego”, opracowanego w 1996 r. przez CBSiPOŚ ”Bipromel” w Warszawie w celu zwiększenia retencjonowania wód powierzchniowych, przewiduje się renowację i budowę 3 małych zbiorników o łącznej pojemności ~57 tys. m³ i powierzchni 4,2 ha. Koncepcje te zawarto w tabeli nr 3 przedstawionej poniżej.

Nr ewidencyjny oznaczony na mapie	Miejscowość	Ciek, rów	Wielkość uzyskanej retencji tys. m ³	Powierzchnia ha	Przeznaczenie
282	Brzozów Stary	kanał	16,4	1,2	gospodarka rybna, retencja
283	Załusków	rów szczegółowy	17,8	1,5	gospodarka rybna, retencja
284	Iłów	Jeżówka	22,5	1,5	gospodarka rybna, retencja, p.poż.

Mając na uwadze obecnie stwierdzoną jakość wód powierzchniowych, planowane budowle hydrotechniczne możemy uznać za aktualne pod warunkiem podjęcia działań w zakresie poprawy jakości wód.

Poprawę dyspozycyjności zasobów wodnych można będzie uzyskać również przez działania zmierzające do ograniczenia ich zanieczyszczenia. W tym celu niezbędna będzie:

- budowa sieci kanalizacyjnych,
- budowa zbiorników szczelnych na ścieki w miejscowościach zabudowie rozproszonej i obiektach turystycznych położonych w północnej części gminy. Ścieki te będą dowożone do oczyszczalni w Iłowie. Tym samym nastąpi likwidacja wielu małych punktowych źródeł zanieczyszczeń wód – zrzutów ścieków nieoczyszczonych.

Elementem sieci hydrograficznej są także bagna i tereny podmokłe, które powstają wokół zbiorników zaporowych i wzdłuż rzek szczególnie na odcinkach unieregulowanych.

Podsumowując należy stwierdzić, że gmina Iłów posiada:

- niewystarczające zasoby wód powierzchniowych, posiadających niską jakość (główny powód to niska roczna ilość opadów atmosferycznych),
- wymagające budowy lub modernizacji urządzenia piętrzące wodę,
- nisko rozwiniętą sieć melioracji,
- brak jezior.

Polityka modernizacyjna i rozwojowa dla gminy Iłów w zakresie melioracji i małej retencji.

- usprawnienie istniejących obiektów melioracyjnych i renowacja urządzeń,
- wykorzystanie uzupełniających budowli piętrzących na ciekach,
- realizacja ustaleń przyjętych w opracowaniu „Program małej retencji dla województwa płockiego” (1996 r.), w którym przedstawiono koncepcję rozwiązań technicznych służących do retencjonowania wody na obszarze zlewni rzek województwa płockiego.

Melioracje powinny być przeprowadzone w sposób zapewniający zachowanie równowagi biologicznej środowiska.

W ostatnich latach pojawiła się konieczność podejmowania w szerszym zakresie działań zmierzających do retencjonowania wody.

3.3. Degradacja i ochrona atmosfery

3.3.1. Emisja zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza

Jakość powietrza jest jednym z zasadniczych elementów decydujących o funkcjonowaniu całego ekosystemu oraz kształtującym warunki życia człowieka. Zanieczyszczeniem powietrza nazywamy każdą podwyższoną ponad skład wzorcowy zawartość naturalnych składników lub jakąkolwiek zawartość składników obcych. Podstawowym czynnikiem wpływającym na jakość powietrza jest emisja antropogeniczna. Naturalne źródła zanieczyszczeń na obszarach bytowania człowieka odgrywają znikomą rolę. Wpływ zanieczyszczeń powietrza na środowisko jest problemem niezwykle ważnym, ze względu na powszechność tego zjawiska, wielkość emisji oraz rozległy zasięg oddziaływania zarówno w skali lokalnej jak i globalnej. Powietrze jest jedynym komponentem środowiska, który bezpośrednio łączy się z pozostałymi. W ten sposób powstaje złożony łańcuch szkodliwych efektów pośrednich mających wpływ na jakość wód powierzchniowych, podziemnych, gleby i roślinności oraz w końcowym efekcie na zdrowie człowieka. Zanieczyszczenia powietrza powodujące efekt cieplarniany, zubożenie warstwy ozonowej, masową degradację lasów, przyczyniają się w znaczącym stopniu do zmian klimatu Ziemi. Postęp cywilizacyjny jest

---

nirozzerwalnie związany z ingerencją człowieka w środowisko naturalne. Na straży zrównoważonego rozwoju musi stać kompleksowy system zarządzania jakością powietrza, łączący w nierozzerwalną całość kontrolę, profilaktykę i działania naprawcze.

Źródła emisji można podzielić na zorganizowane i niezorganizowane.

Emisja niezorganizowana ma miejsce najczęściej w czasie otwartych procesów technologicznych (przeładunek substancji, nawożenie pól uprawnych, kruszenie minerałów itp.), wtórnego pylenia (drogi komunikacyjne, hałdy materiałów sypkich, powierzchnie o pylistym podłożu), pożarów lub awarii. Emisja niezorganizowana przysparza wielu kłopotów. Bardzo trudno ją ograniczyć, trudno także ją zmierzyć.

Emisja zorganizowana związana jest z emitorem (komin, wylot wentylacji mechanicznej).

W strukturze emisji zanieczyszczeń do powietrza zdecydowanie przeważa emisja gazów nad emisją pyłów.

Zgodnie z art. 220 ustawy Prawo ochrony środowiska wprowadzanie do powietrza gazów lub pyłów wymaga pozwolenia dla instalacji powyżej nominalnej mocy:

- 1 MWT – dla instalacji innych niż energetyczne
- 5 MWT – energetyczne opalane węglem
- 10 MWT – energetyczne opalane innym paliwem stałym oraz olejem
- 15 MWT – energetyczne opalane paliwem gazowym

Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie gminy są:

- energetyczne spalanie paliw
- produkcja wyrobów przemysłowych
- transport towarów i ludzi
- gospodarka komunalna i produkcja rolna
- procesy technologiczne związane z przemysłową produkcją energii

---

Zasadniczy udział w ogólnej emisji pyłów i zanieczyszczeń gazowych w gminie mają lokalne i indywidualne kotłownie oraz piece domowe opalane węglem. Kotłownie węglowe wytwarzają również odpady stałe oraz ścieki technologiczne.

Ograniczenia ilości emisji zanieczyszczeń należy poszukiwać w zmianie struktury zużycia paliw w gminie, modernizacji lokalnych kotłowni węglowych na kotłownie opalane paliwami ekologicznymi, zwiększaniu sprawności źródeł ciepła oraz w oszczędnościach ciepła związanych z działaniami racjonalizującymi jego zużycie we wszystkich obszarach działalności w gminie tj.: w sferze budownictwa mieszkaniowego, usługach, rzemiośle, handlu oraz w przemyśle. Działaniami, które w sposób istotny mogą wpłynąć na poprawę stanu środowiska naturalnego w wyniku redukcji zanieczyszczeń emitowanych przez źródła ciepła są:

- zastępowanie dotychczas używanych paliw stałych bardziej ekologicznymi, takimi jak: gaz i olej opałowy, wykorzystanie źródeł energii odnawialnej;
- ograniczanie strat ciepła w ogrzewanych budynkach (termomodernizacja, instalacja termozaworów i opomiarowanie odbiorców ciepła),
  - budowa nowych wysokosprawnych, zautomatyzowanych źródeł ciepła i węzłów cieplnych;
  - budowa źródeł ze skojarzoną produkcją energii z wykorzystaniem paliw proekologicznych, o ile istnieją lub pojawią się sprzyjające ku temu warunki.

Przeprowadzona analiza stanu istniejącego systemu zaopatrzenia gminy w ciepło oraz bilanse (aktualny i prognozowany) zużycia wszystkich rodzajów paliw na terenie gminy pozwalają dokonać oceny stanu aktualnego i prognozowanego emisji zanieczyszczeń do atmosfery z tytułu spalania węgla kamiennego i paliwa olejowego.

W tabeli nr 4 przedstawiono aktualną i prognozowaną ilość emitowanych do atmosfery zanieczyszczeń z energetycznego spalania paliw w gminie Iłów.

Tabela nr 4

Aktualna i prognozowana ilość emitowanych do atmosfery zanieczyszczeń z energetycznego spalania paliw w gminie Iłów.

L.p.	Rodzaj zanieczyszczenia	Jednostka	Ilość zanieczyszczeń z energetycznego spalania paliw	
			Stan na 2002 rok	Stan na 2020 rok
1.	SO ₂	Mg/rok	21	15
2.	NO ₂	Mg/rok	4	3
3.	CO	Mg/rok	97	65
4.	CO ₂	Mg/rok	4600	3800
5.	Pył	Mg/rok	58	39
6.	Sadza	Mg/rok	2	1
7.	Benzo-a-piren	Mg/rok	0,030	0,02

Źródło: „Projekt założeń do planu zaopatrzenia gminy Iłów w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe”, Warszawa, wrzesień 2003r.

Zastąpienie paliw stosowanych w gminie do wytwarzania energii cieplnej paliwami ekologicznymi, jak również spadek zapotrzebowania na energię cieplną w wyniku działań termomodernizacyjnych, spowoduje spadek ilości praktycznie wszystkich emitowanych do atmosfery zanieczyszczeń powstających w wyniku energetycznego spalania paliw: dwutlenku siarki, tlenku i dwutlenku węgla, pyłu, sadzy i benzo-a-pirenu.

Z powyższego zestawienia wynika, że zwiększanie udziału paliw ekologicznych w bilansach spalanych w gminie paliw na potrzeby energetyczne powoduje bardzo korzystny efekt ekologiczny.

- **Dane ze Starostwa**

W okresie od 1999 do 31.12.2004 r. Starosta Sochaczewski wydał dwa pozwolenia na wprowadzanie pyłów i gazów do powietrza dla podmiotów działających na terenie gminy Iłów, a mianowicie dla: Zakładu Przetwórstwa Owoców Spółka OJC we wsi Wisowa (ważne do 2012 r.) i Domu Dziecka w Giżycach (ważne do 31.12.2004 r.).

- **Dane z Urzędu Gminy**

Poniżej przedstawiono główne obiekty zanieczyszczające powietrze bezpośrednio na terenie gminy:

- Ośrodek Szkolno - Wychowawczy w Załuskowie,
- Zakład Przetwórstwa Spożywczego „Mazowsze” w Iłowie,
- Zakład Produkcji Marmolady we wsi Narty,
- Piekarnia Mechaniczna w Iłowie,
- Urząd Gminy w Iłowie,
- Gospodarstwo Rolne „Szkółpol” w Brzozowie,
- Dom Dziecka w Giżycach,
- Szkoła Podstawowa w Iłowie,
- Szkoła Podstawowa w Brzozowie,
- Szkoła Podstawowa w Giżycach,
- Bank Spółdzielczy w Iłowie,
- Brojlernia we wsi Krzyżyk Iłowski,
- Masarnia „STEGNA” we wsi Stegna,

Największy wpływ na zanieczyszczenie powietrza w gminie mają:

- niskie emitory z kotłami opalanymi zanieczyszczonym węglem w gospodarstwach domowych,
- kotłownie z zakładów przetwórcze - usługowych,
- pojazdy samochodowe z niesprawnymi układami spalinowymi, ciągniki rolnicze.

Na terenie gminy jest stosunkowo mała liczba zakładów i kotłowni, mogących powodować degradację atmosfery. Ta stosunkowo niewielka emisja zanieczyszczeń powoduje, że stan czystości powietrza na terenie gminy można uznać za zadowalający.

Gmina Iłów, a właściwie cały powiat sochaczewski leży w sąsiedztwie województwa łódzkiego. Aktualnie na terenie powiatu sochaczewskiego nie obserwuje się ujemnych skutków oddziaływania uprzemysłowionych obszarów sąsiednich. Na jakość powietrza atmosferycznego w gminie i w powiecie główny wpływ mają

---

zlokalizowane na terenie powiatu zakłady przemysłowe, a także występująca emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych oraz - w sezonie grzewczym - emisja z kotłowni i niskich źródeł indywidualnych na terenie całego powiatu.

Struktura gospodarki cieplnej według źródeł energii

- źródła konwencjonalne 100 % w tym:
  - węgiel kamienny 80 %
  - energia elektryczna 5 %
  - gaz propan – butan 5 %
  - olej opałowy 10 %
  - gaz ziemny 0%
- źródła odnawialne 0 %.

Na terenie gminy nie ma sieci gazu ziemnego. Opracowana jest wprawdzie „Koncepcja programowa gazyfikacji gminy Iłów”, ale ewentualne działania inwestycyjne mające na celu realizację zawartych w niej założeń mogą zostać podjęte po roku 2011.

Na terenie gminy nie są wykorzystywane alternatywne źródła energii.

W celu zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do powietrza w 2000 roku dokonano modernizacji źródła ciepła w Szkole Podstawowej i Gimnazjum w Iłowie, poprzez wymianę tradycyjnego pieca węglowego na olejowy.

Na terenie gminy trwają także prace termomodernizacyjne. W tym celu, w trakcie opracowywania są dwa „Audyty termomodernizacji obiektów gminnych: Ośrodka Zdrowia w Iłowie i Brzozowie oraz Szkoły Podstawowej w Brzozowie i Kapturach”. Planowany termin realizacji prac termomodernizacyjnych obejmuje lata 2005 – 2007.

3.3.2. Monitoring emisji zanieczyszczeń powietrza

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności poprzez utrzymanie poziomów substancji poniżej dopuszczalnych lub, co najmniej na tych poziomach.

Ocenę jakości powietrza i obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska.

Ocenę jakości powietrza dokonuje się w strefach. Strefę stanowi:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- obszar powiatu nie wchodzący w skład aglomeracji.

Wojewoda co roku dokonuje oceny poziomu substancji w powietrzu w danej strefie, a następnie dokonuje klasyfikacji stref.

- Klasa A – poziom substancji nie przekracza poziomu dopuszczalnego
- Klasa B – choćby jedna z substancji mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji
- Klasa C – choćby jedna z substancji przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji.

Oceny poziomu substancji w powietrzu dokonuje się z uwzględnieniem dwóch grup kryteriów:

- ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi
- ustanowionych ze względu na ochronę roślin.

3.3.3. Ocena jakości powietrza w gminie

Ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim wykonana w oparciu o nowe uregulowania prawne została opracowana przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie dla potrzeb Wojewody Mazowieckiego i przedstawiona w Raporcie „Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie mazowieckim za rok 2003”. Przedstawione tam dane dotyczą ogólnie całego obszaru powiatu

sochaczewskiego, dlatego też w „Programie ...” przytoczono wyniki pomiarów i wnioski obowiązujące dla całego powiatu sochaczewskiego, a więc i dla gminy Iłów.

Powiat sochaczewski jako strefa otrzymał kod: 4.14.20.28.

W tabelach nr 5 i 6 przedstawiono klasyfikację strefy powiatu sochaczewskiego wg rodzajów zanieczyszczeń i klasyfikację ogólną strefy z uwzględnieniem ochrony zdrowia i ochrony roślin.

Tabela nr 5. Klasyfikacja strefy powiatu sochaczewskiego wg rodzajów zanieczyszczeń i klasyfikacja ogólna strefy z uwzględnieniem ochrony zdrowia.

l.p.	Rodzaj zanieczyszczenia	Symbol klasy
1.	dwutlenek siarki SO ₂	A
2.	dwutlenek azotu NO ₂	A
3.	pył PM 10	B/C
4.	ołów Pb	B
5.	benzen C ₆ H ₆	A
6.	tlenek węgla CO	A
7.	ozon O ₃	A
Klasa ogólna strefy		B

Tabela nr 6 Klasyfikacja strefy powiatu sochaczewskiego wg rodzajów zanieczyszczeń i klasyfikacja ogólna strefy z uwzględnieniem ochrony roślin.

l.p.	Rodzaj zanieczyszczenia	Symbol klasy
1.	dwutlenek siarki SO ₂	A
2.	dwutlenek azotu NO ₂	A
3.	ozon O ₃	A
Klasa ogólna strefy		A

W powiecie sochaczewskim przekroczenie jednej substancji poza pasmo dopuszczalne spowodowało zaliczenie go do klasy B. Substancją tą jest pył zawieszony PM 10 o średnicy aerodynamicznej ziaren do 10 µm. Zapisane w raporcie WIOŚ działania wynikające z powyższej oceny to określenie obszarów przekroczeń wartości dopuszczalnych i zlokalizowanie źródeł zanieczyszczeń pyłowych oraz lepsze rozpoznanie PM 10. Należy także zastosować referencyjną metodę pomiaru PM10.

3.3.4. Gospodarowanie energią

Globalne problemy ekologiczne związane m. in. ze zmianą klimatu poprzez nadmierne zanieczyszczenie powietrza oraz chemiczną degradacją gleb są związane ze wzrostem emisji do atmosfery dwutlenku węgla, dwutlenku siarki i tlenków węgla. Głównym źródłem emisji tych gazów pochodzenia antropogenicznego jest spalanie paliw, głównie do celów energetycznych. Potrzeby cieplne w gospodarce komunalno – bytowej w gospodarstwach domowych zaspakajane są dostawą gazu płynnego LPG, dostarczanego w butlach gazowych przez okoliczne firmy prowadzące dystrybucję oraz węglem, drewnem, olejem opałowym i energią elektryczną. Jednak, dominującym, pierwotnym źródłem energii pozostaje nadal węgiel kamienny. Pomimo, iż w ostatnich latach poziom tych zanieczyszczeń spada, to jednak wciąż utrzymuje się on na wysokim poziomie.

W celu zmniejszenia emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza należy zwiększyć efektywność wykorzystywania surowców energetycznych głównie poprzez:

- zmniejszenie energochłonności procesów produkcyjnych,
- zmianę struktury zużywanych paliw,
- produkcję energii z odnawialnych i bezemisyjnych źródeł energii.

W gminie energia pozyskiwana jest tylko ze źródeł konwencjonalnych, a głównym paliwem nadal pozostaje węgiel kamienny.

Nie istnieje tutaj centralny system ciepłowniczy, a zasilanie w ciepło poszczególnych odbiorców odbywa się głównie na rozproszonym ogrzewaniu piecowym.

- **Gazyfikacja**

Na terenie gminy nie ma sieci gazu ziemnego. W 1995 roku opracowana została wprawdzie „Koncepcja programowa gazyfikacji gminy Iłów”, ale ewentualne działania inwestycyjne mające na celu realizację zawartych w niej założeń mogą zostać podjęte po roku 2011.

- **Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych**

Generalnie rzecz biorąc, na terenie gminy brak jest możliwości realizacji przedsięwzięć mających na celu wykorzystanie energii ze źródeł niekonwencjonalnych ze względu na:

- brak odpowiednich naturalnych warunków,
- brak dostatecznych zasobów wodnych w rzekach,
- zbyt małą ilość dni w roku o odpowiedniej sile wiatru,
- zbyt wysokie koszty instalacji i urządzeń służących do spalania słomy, turbin itp.,
- małą opłacalność w stosunku do uzyskanej mocy.

Na terenie gminy uprawia się wprawdzie słomę zbożową w kilku gospodarstwach, która mogłaby zapewnić samowystarczalność w energię elektryczną dla ok. 500 gospodarstw, ale jak tej pory nie wykorzystuje się jej jako paliwa.

3.4. Gleby

Na terenie gminy występują gleby wytworzone najczęściej z piasków gliniastych lekkich, czasami pylastych, zalegających na glinach lekkich lub średnich, łąch albo piaskach słabo gliniastych, rzadziej na piaskach luźnych. Powstały one w czwartorzędzie. Gleby te rozwinęły się w ciepłym i wilgotnym klimacie. Warunki sprzyjały wietrzeniu i uwalnianiu z minerałów związków żelaza, które z próchnicą dawały brunatne zabarwienie.

Miejscami występują niewielkie obszary gleb brunatnych żytanio – ziemniaczanych słabych, wytworzonych z piasków słabo gliniastych, średnio i głęboko zalegających na

---

glinie lekkiej oraz czarnych ziem zbożowo – pastewnych słabszych, wytworzonych z płytkich piasków gliniastych lekkich zalegających na piasku słabo gliniastym. Są to gleby zaliczane do IVb klasy bonitacyjnej. Powstały one w miarę oziębiania się klimatu, podczas gdy, następowało wymywanie i bielcowanie gleb brunatnych, stąd gleby brunatne są wylugowane oraz pyłowe. Gleby brunatne zajmują niewielkie powierzchnie. Powstały na podłożu skał bogatych w wapń i krzemiany.

Najlepsze gleby tego obszaru to czarne ziemie pszenne bardzo dobre o II klasie bonitacji. Posiadają one poziom próchniczny dochodzący do jednego metra. Występują one na niewielkich obszarach głównie w rejonie wsi Brzozów i Brzozowiec. Są wytworzone z glin ciężkich lub średnich czasami zalegających na łąkach. Mają one bardzo korzystne warunki wodne i powietrzne, wyróżniają się wysoką żyznością i są łatwe w uprawie.

Wzdłuż dolin rzeki występuje klasa gleb bagiennych reprezentowana przez gleby murszowe i glejowe. Są to gleby, w których proces bagienny uległ naturalnemu lub sztuczemu przerwaniu przez obniżenie poziomu wody gruntowej. Również wzdłuż rzek i na obniżeniach terenu występują mady rzeczne ciągnące się wąskimi pasmami.

Ogólnie, na terenie gminy można wyodrębnić dwa rejonory zróżnicowane pod względem gleb. Jeden, gdzie dominują gleby żytnio-ziemniaczane lub rzadziej zbożowo-pastewne oraz żytnio-łubinowe wytworzone najczęściej z piasków. Są to gleby głównie klasy V, VI i VIz. Tereny te występują na północny - zachód od linii przebiegającej od wsi Wołyńskie, dalej przez Iłów, równoległe do drogi Iłów - Łaziska w odległości od 0,5 do 1,5 km od niej. Gleby klasy III i IV występują jedynie na północy, nad samą Wisłą, w okolicach Kępy Karolińskiej, Suchodołu, na terenie Woli Ładowskiej, Arciechówka i Bieniewa. Duży procent powierzchni zajmują tutaj użytki zielone i lasy. Użytki zielone występują głównie w dolinach i zagłębieniach terenu, na madach, glebach mułowo-torfowych, torfowych, murszowych i czerwonych. Są to użytki słabej i bardzo słabej jakości. Użytki zielone klasy IV występują na znacznie mniejszej powierzchni. W części położonej na południowy - zachód od omawianej linii występują gleby brunatne i bielcowe pszenne dobre i pszenno-żytnie w klasie IIIa - IIIb, rzadziej czarne ziemie. Są to gleby z glin lekkich, średnich lub ciężkich, często spłaszczonej od powierzchni.

Na terenie gminy występują także gleby chronione. Zajmują one środkową i południową część gminy oraz występują na południe od miejscowości Narty, Iłów i Stare Stegny. Łąki na glebach organicznych występują na północy gminy – wzdłuż kanału Iłowsko – Dobrzykowskiego i w pobliżu miejscowości Obory.

Dodatkowym problemem zgłaszanym przez mieszkańców wsi Suchodół i Kepa Karolińska jest użytkowanie gruntów w międzywale rz. Wisły. Grunty te są wielokrotnie w ciągu roku podtapiane, co uniemożliwia ich rolnicze wykorzystanie. Ponadto rzeka podczas trwających procesów korytowych zabiera część tych gruntów.

Od kilku lat w uprawie gleby stosuje się coraz mniej nawozów i środków ochrony roślin, co przyczyniło się do zmniejszenia zanieczyszczenia gleb związkami chemicznymi. Jednak ograniczenie wapnowania spowodowało wzrost ich zakwaszenia.

Zanieczyszczenie gleby, i to w znacznym stopniu, powodowane jest przez usuwanie nieoczyszczonych ścieków komunalnych do wód powierzchniowych lub ziemi oraz wyrzucanie śmieci w miejscach przypadkowych.

Ogólnie na terenie gminy można wyodrębnić dwa rodzaje gleb:

- 1 – gleby klasy V, VI i VIz – występują na północnym zachodzie,
- 2 – gleby klasy III i IV – występują na południu.

Na terenie gminy występuje stosunkowo mały udział gruntów zdegradowanych i zdewastowanych. Jednym z czynników degradujących środowisko przyrodnicze, a w szczególności tereny użytkowane rolniczo jest erozja gleb i erozja wodna. Na terenie województwa mazowieckiego problem stanowi erozja wietrzna, która dotyczy ok. 33% powierzchni terenu i występuje głównie na obszarach gleb lekkich, zwłaszcza zawierających znaczne ilości frakcji pyłowych i nadmiernie wylesionych.

Wnioski:

Podsumowując, można stwierdzić, że gmina Iłów, a zwłaszcza jej południowa część ma korzystne warunki glebowe. Dlatego też, jest ona preferowana do rozwoju rolnictwa o profilu hodowlanym w części północnej, a w części południowej uprawnym,

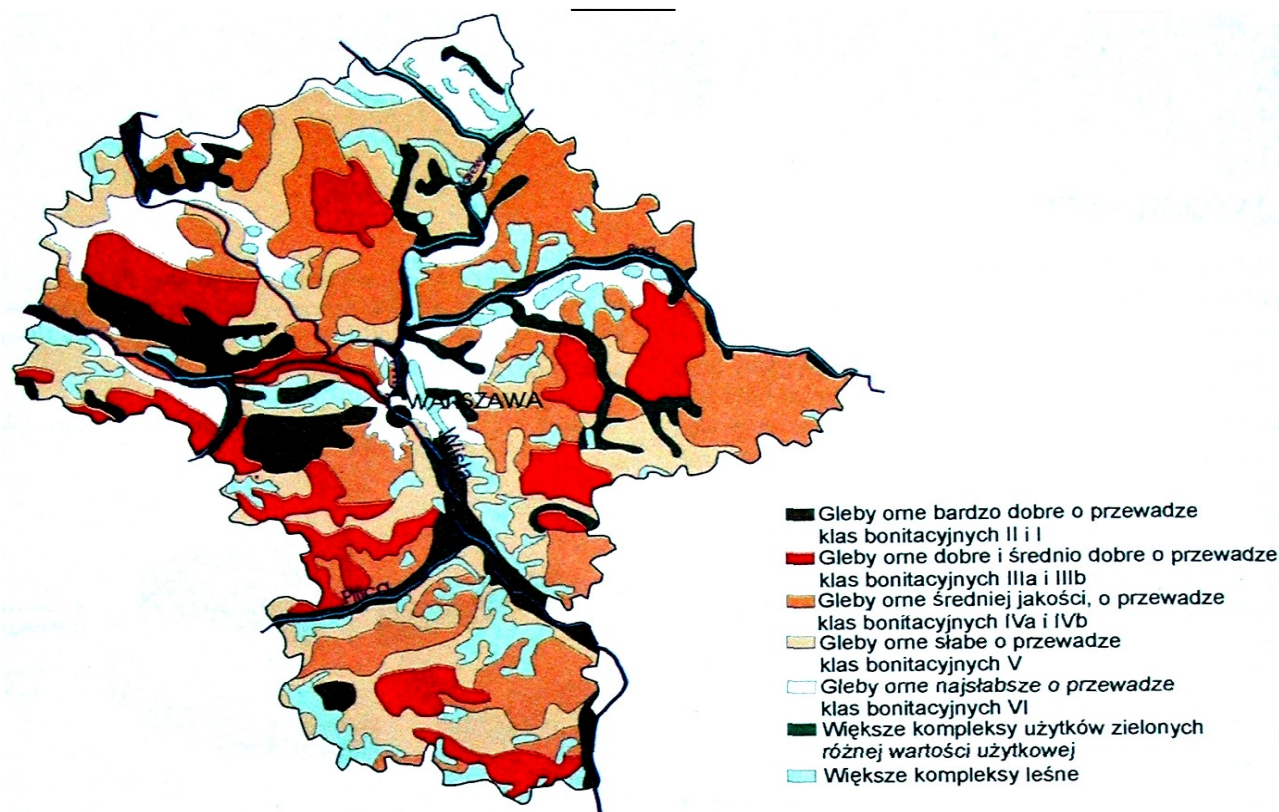
---

ze szczególnym nastawieniem na produkcję owoców i warzyw. Bogate obszary łąk i pastwisk występują głównie w północnej części gminy, co jest dodatkowym argumentem za tym, aby w tym rejonie gminy prowadzić hodowlę bydła.

Mapa 5. Gleby chronione dla rolnictwa w województwie mazowieckim.

Mapa 6. Bonitacja gleby województwa mazowieckiego.

3.5. Surowce mineralne

3.5.1. Zasoby naturalne litosfery i ich eksploatacja

Gmina Iłów, podobnie zresztą jak i cały powiat sochaczewski należy do bardzo ubogich pod względem występowania surowców naturalnych. Dość powszechne jest jednak występowanie surowców o znaczeniu lokalnym. W gminie zlokalizowano następujące rodzaje złóż: surowce ilaste (iły warstwowe) i surowce skalne (kruszywo naturalne).

Na terenie Kampinoskiego Parku Narodowego i w jego otuliny oraz w dolinach rzek występuje surowiec energetyczny. **Torf** dawniej był eksploatowany w miejscowościach: Gilówka, Łady, Wola Ładowska i na terenach przyrzecznych. Obecnie nie są prowadzone prace rozpoznawcze dotyczące ilości zasobów torfu na tych terenach.

W miejscowościach Piskorzec i Krzyżyk Iłowski znajdują się także pokłady **glin**.

Surowce ilaste

Na terenie gminy udokumentowano jedno złożone surowca ilastego w rejonie miejscowości Krzyżyk Iłowski. Jest to złożone surowców ilastych ceramiki budowlanej „Iłów” udokumentowane na powierzchni 15,9 ha w 1971 r. w kat. B+C₁. Budują je ility warwowe zlodowaceń środkowopolskich, zalegające pod nadkładem gleby, piasków różnoziarnistych oraz iłów i mułków zastoiskowych o grubości średnio 2,3 m. Surowiec może być wykorzystywany do produkcji cegły pełnej, dziurawki i kratówki. Zasoby bilansowe wynoszą 6140 tys. m³ i stanowią podstawę projektowania zakładu ceramiki budowlanej. Złożone dotychczas nie było eksploatowane. Położone jest na terenie gleb chronionych, należy je zaliczyć do złóż konfliktowych - klasa B, możliwych do eksploatacji po spełnieniu wymogów ochrony środowiska określonych na podstawie kompleksowej oceny oddziaływania na środowisko ewentualnego zakładu wydobywczo-przetwórczego.

Kruszywo naturalne

Na terenie gminy udokumentowano 3 złoża kruszywa naturalnego: „Obory”, „Pieczyska Iłowskie” i „Pieczyska Łowickie”. Z surowców okruchowych najczęściej eksploatowane są piaski akumulacji rzecznej oraz piaski.

Złożone „Obory” udokumentowane na powierzchni 17 667 m² w obrębie tarasu niższego Wisły. Surowiec - piasek zalega warstwą o średniej miąższości 1,8 m pod nadkładem o średniej grubości 0,3 m. Może być wykorzystany w budownictwie do produkcji zapraw i betonów zwykłych, jak również jako materiał do budowy nasypów drogowych. Złożone obecnie nie jest eksploatowane, pozostało w nim 6 tys. ton surowca. Z punktu widzenia ochrony środowiska złożone jest - złożem niekonfliktowym i należy do klasy A.

Złoża „Pieczyska Łowickie” i „Pieczyska Iłowskie” położone są w obrębie tarasu niższego Wisły. Oba udokumentowane kartą rejestracyjną. Kruszywo wykorzystywane było do modernizacji obwałowań Wisły. Złożone „Pieczyska Iłowskie” zostało

---

wyekspluatowane, natomiast w złożu „Pieczyska Łowickie” eksploatacji zaniechano, pozostało w nim 7 tys. ton kruszywa. Złoże budują piaski średnio- i drobnoziarniste o miąższości od 1,0 do 1,6 m, średnio 1,4 m. Nadkład o średniej grubości 0,3 m stanowi gleba. Z punktu widzenia ochrony środowiska złoże należy do klasy A - złoże niekonfliktowe.

Obecnie na terenie gminy legalnie nie jest prowadzona żadna eksploatacja kopalin – nie została wydana żadna koncesja geologiczna zezwalająca na poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie złóż kopalin na terenie gminy.

W tabeli nr 7 przedstawiono zestawienie złóż kruszywa naturalnego i surowca ilastego występujących na terenie gminy Iłów.

Tabela nr 7. Złóża kopalin i ich charakterystyka gospodarcza oraz klasyfikacja.

Lp	Nazwa złoża (miejsce występowania)	Nazwa kopaliny	Rodzaj kopaliny	Wiek kompl. litologiczno-surowcowego i rodzaj kopaliny	Zasoby (tys. ton, tys. m ³ *)	Kat. rozpoznania	Stan zagosp. Złóża	Wydobycie (tys. ton, tys. m ³ *)	kierunki i sposoby wykorzystanie kopaliny	Klasyfikacja złóż		Przyczyny ograniczenia eksploatacji	Planowany kierunek rekultywacji	Elementy środowiska naturalnego podlegające ochronie w obrębie terenu górniczego	Uwagi
										Klasy 1-3	skala konfliktu złoża z elementami środowiska				
1	2	3	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1.	Ilów (Krzyżyk Ilawski – Piaskonec)	surowce ilaste ceramiki budowlanej	ic	Q, kopalina pospolita (iły warstwowe),	6140*	B+C ₁	N	0*	Scb - ceramika budowlana (cegła pełna, dziurawka, kratówka),	3	B	G1	rolny	- gleby chronione klasy bonitacyjnej III i IVa; - złożo nieeksploatowane,	- brak użytkownika, - właściciel złoża – Przedsiębiorstwo Przemysłu Terenowego w Płocku,
2.#	Pieczyska Ilowskie	kruszywo naturalne	p	Q	0	C ₁ *	Z	0	Kr	3	A	Brak	b.d.	- złożo wyeksploatowane, zrekwytwowana ??	b.d.
3.	Pieczyska Łowickie (Pieczyska Łowickie)	kruszywo naturalne	p	Q, kopalina pospolita (piaski),	7	C ₁ *	G	0	Kr - modernizacja wałów Wisły	3	A	Brak	leśny	- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Wisły, - złożo było eksploatowane do poziomu gruntowych, z półką ochronną miąższości 0,5m, - jest wyeksploatowane i zrekwytwowane lub	użytkownik : Wojewódzki i Zarząd Melioracji i urządzeń Wodnych w Warszawie Oddział Gostynin;

1	2	3	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
4.	Obory	kruszywo naturalne	p	Q kopalina pospolita (piaski),	6	C ₁ *	Z	0	Kr - budownictwo (wyrób betonów) i drogownictwo	3	A	Brak	rolny	- użytkownik złoża- Magdalena jędrzejowska, - sporadycznie, w niewielkich ilościach jest eksploatowane	- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Wisły,

Objaśnienia:

- ic – ility ceramiki budowlanej;
- p – piaski;
- Q – czwartorzęd;
- A, B, C₁, C₂ – kategoria rozpoznania zasobów udokumentowanych kopalin stałych
- C₁* - złoża o zasobach zarejestrowanych (kategoria przypisana umownie)
- N – złoża niezagospodarowane;
- G – złoża zagospodarowane;
- Z – zaniechane;
- Scb - surowce ilaste ceramiki budowlanej;
- Kr – kruszywo naturalne;
- 3 – złoża powszechne
- A – niekonfliktowe;
- B – konfliktowe;
- Gl – ochrona gleb;
- 2[#] - eksploatację prowadzono z poziomu nieudokumentowanego

---

Zadania w zakresie ochrony środowiska

- Złóża udokumentowane a nie eksploatowane powinny być chronione poprzez uwzględnienie ich w planach zagospodarowania gminy.
- Złóża eksploatowane powinny podlegać ochronie poprzez maksymalne wykorzystanie zasobów i uszlachetnienie kopalin.
- Wydobycie kopalin powinno odbywać się jedynie ze złóż udokumentowanych i na podstawie ważnej koncesji, a zasoby maksymalnie wykorzystane, dlatego też należy dążyć do likwidacji punktów tzw. „dzikiej” eksploatacji, w których często składowane są odpady i które z czasem przekształcają się w składowiska odpadów stanowiących zagrożenie dla pierwszego użytkowego poziomu wodonośnego.
  - W dalszym ciągu kontynuowane są działania zmierzające do ukrócenia tzw. „dzikiej” eksploatacji kopalin oraz eliminowanie jej z terenów rolniczych i leśnych.

Ochrona zasobów kopalin dotyczy głównie ograniczenia ich wydobycia do wielkości gospodarczo uzasadnionych. Eksploatacja złóż udokumentowanych na terenach o wysokich walorach przyrodniczych nie powinna być prowadzona. Do obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych należą tereny parków krajobrazowych, użytki ekologiczne, obszary chronionego krajobrazu, a także cenne kompleksy leśne lub objęte ochroną formy geomorfologiczne. Większość eksploatowanych surowców wprowadza nieodwracalne zmiany w naturalnym krajobrazie. Tereny cenne przyrodniczo podlegają ochronie przed zmianą ich użytkowania.

Perspektywy i prognozy występowania kopalin.

Na terenie gminy wyznaczono perspektywiczne i prognostyczne jednostki surowcowe występowania kopalin ilastych ceramiki budowlanej, perspektywiczne dla kruszywa naturalnego oraz obszary rozpoznane jako negatywne dla perspektyw tych kopalin.

Iły warwowe plejstocenu tworzą obszary perspektywiczne surowców ilastych ceramiki budowlanej w rejonie Iłowa. Prowadzone na terenie gminy prace poszukiwawcze surowców ilastych ceramiki budowlanej pozwoliły wyznaczyć na południe od Iłowa duży rejon perspektywiczny. Iły warwowe występują tu na powierzchni o wielkości 120 ha, w warstwie o miąższości od 6 do 12,5 m, pod nakładem gleby i piasków o grubości dochodzącej do 2,5m.

Wyznaczono także trzy obszary perspektywiczne dla udokumentowania złóż kruszywa naturalnego - piasków i piasków z domieszką frakcji żwirowej. Obszary te znajdują się w pobliżu miejscowości: Wola Ładowska, Leśniaki i Rokocina.

Prowadzone na południe od miejscowości Gilówka Dolna poszukiwania piasków ze żwirem dały wynik negatywny.

Podsumowanie

1. Udokumentowane surowce mineralne zaliczane są do kopalin pospolitych.
2. Eksploatowane surowce stanowią surowce ilaste do produkcji ceramiki budowlanej wykorzystywane na potrzeby budownictwa i drogownictwa.

3.6. Lasy

3.6.1. Charakterystyka lasów

Lasy państwowe znajdujące się na terenie gminy Iłów są własnością Skarbu Państwa i należą do Nadleśnictwa Łąck. Poza lasami państwowymi na terenie gminy

---

występują również znaczne powierzchnie lasów prywatnych. Nadzór nad lasami stanowiącymi własność osób fizycznych sprawuje Starostwa Sochaczewski. Ogółem lasy i grunty leśne zajmują powierzchnię 1680 ha, co stanowi 13,1% powierzchni gminy. W zarządzie Nadleśnictwa Łąck pozostaje 818 ha lasów, osób fizycznych – 1002 ha, a gminy – lasy o powierzchni powyżej 5 ha.

W podziale geobotanicznym Polski część północna gminy (dolina Wisły) należy do Krainy Północnomazowiecko - Podlaskiej, Okręgu Kotliny Warszawskiej, zaś część południowa – do Krainy Południowomazowiecko - Podlaskiej, Okręgu Łowicko-Warszawskiego. Również w regionalizacji przyrodniczo-leśnej teren ten, zaliczony w całości do Krainy Mazowiecko-Podlaskiej, reprezentuje dwie jednostki wysokiej rangi: Dzielnicę Puszczy Kampinoskiej (tylko w obrębie niskich tarasów Wisły) i Dzielnicę Równin Warszawsko-Kutnowskich (mezoregion Równin Kutnowsko-Błońskich).

Większość lasów leży w północno-wschodniej części gminy. Północna część gminy przylegająca do Wisły stanowi obszar chronionego krajobrazu i jest otuliną Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego, z drugiej zaś strony jest przedpolem Puszczy Kampinoskiej.

Lesistość gminy jest niewielka i stanowi ok. 13,1 % (przy średniej dla powiatu – 14,8%, średniej wojewódzkiej - ok. 22%, średniej krajowej - 28,2 % i średniej lesistość dla terenu Stowarzyszenia Gmin Turystycznych Pojezierza Gostynińskiego - 31,36%). Lesistość w gminie rozłożona jest nierównomiernie. Najbardziej zalesiona jest północno – wschodnia część gminy. Stopień lesistości wynika z naturalnej przewagi obszarów leśnych w obrębie rzeki Wisły, a także zależy od rodzaju gleby, jaki występuje na danym obszarze, od rodzaju produkcji, na jaką nastawione jest rolnictwo i od rodzaju klas bonitacyjnych gleb.

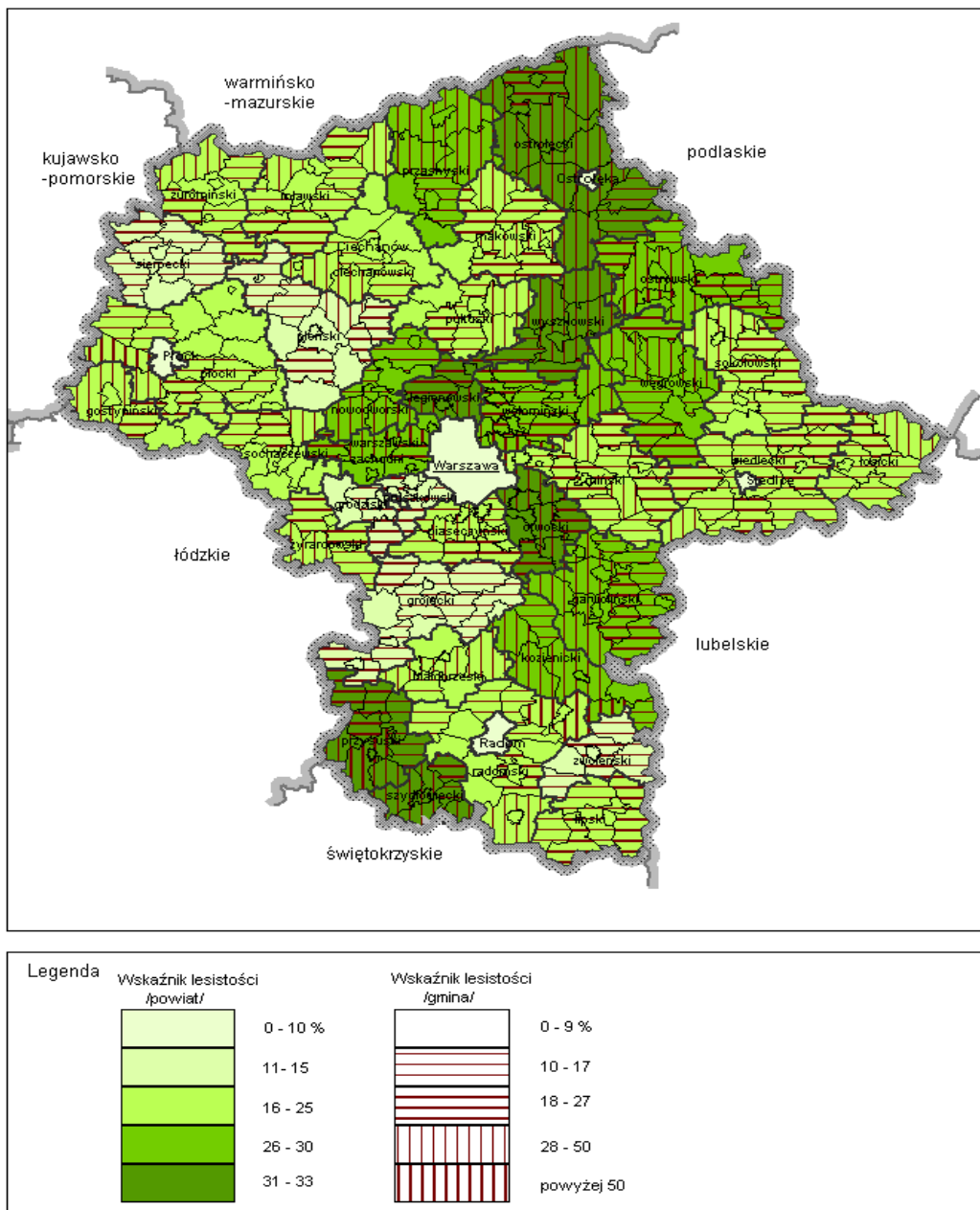
Na mapie nr 7 lesistość w powiatach i gminach województwa mazowieckiego.

Lasy państwowe występują głównie w zwartych dużych kompleksach, z których największe jest uroczysko Rzepki, Gilówka i Załusków.

Lasy prywatne występują w kompleksach mniejszych, znacznie rozproszonych. W części południowo – zachodniej znajduje się zaledwie kilka niewielkich kompleksów leśnych głównie państwowych. Cała reszta lasów leży w części północno – wschodniej. Tu znajdują się dwa uroczyska państwowe: Rzepki i Gilówka, tu zgrupowane są niemal wszystkie lasy prywatne skupiające na terenie 20 wsi. Młody wiek lasów prywatnych, mała powierzchnia oraz ich duże rozproszenie sprawia, że lasy te nie są przydatne do zagospodarowania rekreacyjnego. Przydatne do rekreacji są jedynie kompleksy lasów państwowych oraz lasy prywatne bezpośrednio do nich przylegające.

Mapa 4. Lesistość w powiatach i gminach

Źródło: Opracowanie własne MBPP i RR na podstawie Banku Danych Regionalnych

Starsze drzewostany w lasach państwowych posiadają warunki mikroklimatyczne dobre, a przy średniej odporności na antropopresję mogą być one wykorzystane jedynie jako miejsca pieszych wędrówek po szlakach do czasu osiągnięcia wieku dostępności.

Olsy występują głównie na glebach bagiennych o wysokim poziomie wód gruntowych i odznaczają się bogactwem roślinności. Są to prawie wyłącznie drzewostany olchowe z niewielkim udziałem innych gatunków, zwłaszcza jesionów i brzozy. Są one mało dostępne ze względu na podmokłe podłoże z wodą często stagnującą na powierzchni, a zarazem bardzo mało odporne na antropopresję, dlatego też muszą być wyłączone z użytkowania rekreacyjnego.

Wśród borów świeżych występują stosunkowo niewielkie powierzchnie borów suchych. Jest to najuboższy typ siedliska leśnego.

Lasy te zajmują bardzo ubogie piaski wydymowe i odznaczają się ubogą roślinnością. Siedliska te są bardzo mało odporne na niszczenie, a w przypadku zniszczenia roślinności istnieje możliwość uruchomienia wydm, stąd bory suche powinny być wyłączone z użytkowania rekreacyjnego.

Na terenach zalewowych Wisły występują lasy łęgowe. Porastają one tereny o znacznym uwilgoceniu i okresowo są zalewane. Drzewostany są różnowiekowe, liściaste, często wierzbowe. Zaliczają się one do siedlisk średnio odpornych, lecz ze względu na niekorzystny mikroklimat i nadmierne uwilgocenie podłoża nie nadają się do rekreacji. Inne siedliska występują na znikomych powierzchniach i nie odgrywają większej roli dla zagospodarowania rekreacyjnego.

Do zwartych dużych kompleksów leśnych należy zaliczyć uroczysko Rzepki, gdzie w wydzielonym rezerwacie występuje m.in. siedlisko bociana czarnego, oraz uroczysko Gilówka i Załusków. Tu występują najstarsze drzewostany. Lasy prywatne występują w mniejszych kompleksach i są znacznie rozproszone.

W części południowo-zachodniej dominującymi typami siedliskowymi są głównie bory mieszane świeże, lasy mieszane świeże i lasy świeże. Najczęściej spotkać tam można dęby, graby, buki, brzozy, osiki i jawory. Bujnie rośnie podszyt i runo leśne. Z kolei w części północno-wschodniej występuje bór świeży mieszany, lasy mieszane świeże i lasy świeże, gdzie rośnie sosna i brzoza oraz olsy. Olsy występują głównie na glebach podmokłych i bagiennych. Porastała je przede wszystkim olcha. Spotyka się tam też jesiony i brzozy. Na obszarach piasków

---

wydmowych występują bory suche ubogie w roślinność. Na terenach zalewowych Wisły występują lasy łąkowe.

Lasy zalicza się do odnawialnych zasobów przyrody. Ekosystem leśny, powiązany wzajemnymi zależnościami i wpływami świata roślin i zwierząt, pełni wielorakie funkcje. Lasy spełniają **funkcje gospodarcze**, tj. *produkcyjne* – stanowią przede wszystkim bazę surowca drzewnego, owoców leśnych oraz funkcje *pozaprodukcyjne*, do których zalicza się wpływ i korzystne oddziaływanie lasu na: mikroklimat, warunki glebowe, powietrze, warunki życia człowieka, stosunki wodne i kształtowanie się równowagi biologicznej. W ostatnim czasie wzrasta rola pozaprodukcyjnych funkcji lasu. Ze względu na duże walory przyrodnicze, lasy spełniają również liczne funkcje *turystyczne i dydaktyczne*, a także *ochronne* polegające na dodatnim oddziaływaniu na środowisko przyrodnicze.

Kondycja drzewostanów jest dość dobra, pomimo sąsiedztwa aglomeracji miejsko – przemysłowej województwa łódzkiego. Zanieczyszczenia z zakładów przemysłowych powodują pewne ubytki aparatu asymilacyjnego, co ma wpływ na nieznaczne osłabienie ogólnej odporności lasów.

Wiek lasów jest zróżnicowany. Na terenie uroczyska Rzepki w części wschodniej i centralnej występują drzewostany w wieku 80 – 100 lat, w części wschodniej w wieku 50 – 60 lat, w uroczysku Gilówka w części wschodniej w wieku 40 – 100 lat, natomiast w części zachodniej występują drzewostany bardzo młode w wieku do 35 lat. Drzewostan na terenie prywatnych kompleksów leśnych jest ogólnie młody. Granica między częścią gminy bezleśną a zalesioną przebiega mniej więcej po krawędzi trasy erozyjnej.

- **Zalesienia**

Podstawą gospodarki leśnej prowadzonej w lasach państwowych jest „Plan urządzenia lasów”, a lasach prywatnych - „Uproszczony plan urządzenia lasów”. Plany te warunkują prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej, zalesienia gruntów rolnych nieprzydatnych do produkcji rolnej oraz podwyższenie produktywności lasu na gruntach niestanowiących własności Skarbu Państwa.

Na terenie gminy projektuje się zwiększenie lesistości, zgodnie z Uchwałą Rady Ministrów z 1995 roku akceptującą „Krajowy Program Zwiększenia Lesistości”, którego celem jest zapewnienie warunków do zwiększenia lesistości kraju do 2020 roku z 27,89% do 30,00%, tj. zalesienie 700 tys. ha gruntów nieprzydatnych do produkcji rolnej, przeznaczając na ten cel aż 10 936,49 ha gruntów.

Opracowany jest także „Gminny programy zwiększenia lesistości na lata 1998 - 2020”, wg którego na terenie gminy Iłów do roku 2020 przewiduje się, w okresach pięcioletnich, zalesienie ok. 800 ha gruntów ornych głównie klasy VI i VIz oraz 119 ha nieużytków.

Przewiduje się zalesienie prywatnych gruntów ornych nieprzydatnych do produkcji rolnej i nieużytków w gospodarstwach indywidualnych oraz tworzenie na obszarach rolnych kompleksów leśnych nie mniejszych niż 5 ha i wykorzystanie powierzchni mniejszych niż 0,5 ha do tworzenia zbiorowisk drzewiasto - krzewiastych o funkcjach zadrzewienia.

Przy zalesianiu gruntów porolnych szczególną uwagę przywiązuje się do ustalenia odpowiedniego składu gatunkowego upraw.

Jednak od 2002 roku, kiedy straciły ważność „Gminne plany zagospodarowania przestrzennego” nie prowadzi się zalesień. Obecnie nowy „Gminny plan zagospodarowania przestrzennego” jest w trakcie opracowywania i dopiero wtedy będą realizowane dalsze plany zwiększenia lesistości na terenie gminy.

- **Gospodarka łowiecka na terenie gminy**

Na terenie gminy są zarejestrowane dwa koła łowieckie: Żbik i Bzura.

Na skutek działalności człowieka fauna podobnie jak roślinność również uległa poważnym przekształceniom. Dotyczy to zwłaszcza wytępionych od dawna dużych gatunków ssaków i ptaków. Ssaki kopytne reprezentowane są przez sarnę. Z ssaków drapieżnych spotkać można na terenie gminy lisa, kunę domową, tchórza, łasicę. Ssaki owadożerne reprezentowane są przez jeża, kreta oraz ryjówki. Najliczniejszą grupę ssaków stanowią gryzonie: mysz polna, nornik zwyczajny i nornik bury spotykane na polach i łąkach. Ziemnowodny tryb życia prowadzą piżmak, karczownik i bóbr, który niedawno z pomocą człowieka powrócił na te tereny. Otwarte tereny zasiedla zajęc szarak. Spotkać tu można również kilka gatunków nietoperzy.

- **Zadrzewienia i zakrzewienia**

Zadrzewienia i zakrzewienia tworzą odrębne wydzielienia lub też stanowią części innych wydzieleni np. przy drogach, rowach itp. Występują one na terenach ubogich w lasy, wśród pól, wzdłuż dróg, nad ciekami wodnymi, na placach, skwerach i nieruchomościach. Często są ostoją gatunków rzadkich i ginących. Pełnią one rolę biocenotyczną i krajobrazową. Najczęściej występujące gatunki w zadrzewieniach to: wierzba biała, topola biała, lipa dronoliściasta i szerokoliściasta, grochodrzew, głóg, klon.

Pieczę prawną nad utrzymaniem tej roślinności sprawuje gmina. Prawie każde wycięcie drzewa i krzewów wymaga zezwolenia, a także rekompensaty dla środowiska przyrodniczego w postaci nowych nasadzeń w innych miejscach. Pomimo obowiązującej zasady zrównoważenia strat w lokalnym środowisku przyrodniczym, nadal aktualna jest potrzeba zwiększenia zadrzewień i zakrzewień na terenach wiejskich, zakładanie zadrzewień i parków. Do tego celu nadaje się praktycznie każdy wolny fragment terenu użyteczności publicznej i nieruchomości prywatnych. W gminach obserwuje się nadal jeszcze wiele obszarów nie użytkowanych, szpecących chwastami i zaśmieceniem. Zagospodarowanie ich z wykorzystaniem drzew,

---

krzewów, a nawet kwiatów, poprawiłoby niewątpliwie estetykę otoczenia, wzbogaciło środowisko przyrodnicze i urozmaiciło krajobraz. Działania w tej mierze zależą jednak od inicjatywy społeczności lokalnej.

Duże znaczenie dla kształtowania współczesnej flory gminy ma przede wszystkim intensyfikacja produkcji rolnej oraz rozwój osiedli i szlaków komunikacyjnych. Stąd też flora synantropijna, tj. związana z siedliskami stworzonymi przez człowieka (np. pola, ogrody, nieużytki, nasypy, drogi, podwórza, śmietniki) aktualnie odgrywa dużą rolę w całej florze na terenie gminy. Do roślinności synantropijnej należą takie pospolite gatunki roślin jak: komosa biała, rdest ptasi, uczepek, babki, pokrzywy, bieluń, łopian, lulek czarny, konopie. Rośliny synantropijne cechuje duża ekspansywność i żywotność. Wciąż przybywają nowe gatunki roślin, które z czasem wypierają ze swych naturalnych siedlisk gatunki rodzimej flory.

3.6.2. Zagrożenia lasów

Głównym zagrożeniem lasów są zmiany środowiska przyrodniczego spowodowane działalnością człowieka a mianowicie:

- przestrzenna struktura lasów tj. rozdrobnienie i rozproszenie kompleksów leśnych powoduje niską odporność na antropopresję,
- zanieczyszczenia powietrza, wód i gleb,
- zmiany stosunków wodnych przyczyniające się do osłabienia drzew i zwiększenia ich podatności na choroby i ataki szkodników,
  - obniżenia poziomu wód gruntowych, co wywołuje osłabienie drzew i ich podatność na ataki szkodników i chorób,
  - podtopienia terenów leśnych w wyniku spiętrzenia wód powierzchniowych,
- zbyt duży udział jednogatunkowych drzewostanów (brzoza, sosna lub świerk),
- zaśmiecanie lasów (niezadowalający stopień rozwiązania gospodarki odpadowej),

-
- pożary lasów, na które narażone są najbardziej siedliska suche (lasy iglaste) położone w sąsiedztwie terenów komunikacyjnych i zabudowanych. Główną przyczyną pożarów (do 40% zdarzeń) są podpalenia umyślne lub tzw. zaproszenie ognia,
  - różnorodność funkcji, jakie pełnią lasy (ekologiczne, produkcyjne, społeczne) oraz stosunkowo niska lesistość, oraz potrzeba racjonalizacji struktury użytkowania ziemi (zagospodarowanie gruntów mało przydatnych dla rolnictwa) wskazują na potrzebę i możliwość zwiększenia powierzchni leśnej.

Podsumowanie

- W ostatnich latach stan zdrowotny lasów znacznie się poprawił, na co miało wpływ zmniejszenie emisji zanieczyszczeń, zwłaszcza ze źródeł lokalnych, nie występowały również poważniejsze zagrożenia ze strony owadów i grzybów pasożytniczych;
- Niska lesistość oraz potrzeba racjonalizacji struktury użytkowania ziemi (zagospodarowanie gruntów mało przydatnych dla rolnictwa) wskazują na potrzebę i możliwość zwiększenia powierzchni leśnej.
- Istotnym źródłem zagrożenia dla flory jest penetracja przez mieszkańców obszarów występowania gatunków chronionych i ich niszczenie.
- Prowadzenie dalszych, systematycznych dolesień ze starannym doбором gatunkowym roślin i dążeniem do łączenia ciągów ekologicznych.
  - Należy ograniczać zabudowę na terenach o wysokich walorach przyrodniczych.
  - Wyłączyć z inwestowania tereny dolin.
  - Maksymalnie chronić istniejące drzewostany.
- Kompleksowo wprowadzać nową roślinność łączącą zerwane powiązania ekologiczne.

3.7. Walory przyrodnicze

3.7.1. Szczególne formy ochrony przyrody

Na podstawie ustawy o ochronie przyrody z dn. 16.10.91 r., obiekty i obszary podlegające prawnej ochronie, zalicza się do cennych form ochrony przyrody. W zasięgu terytorialnym Nadleśnictw Łąck obejmującego teren gminy Iłów znajdują się rezerwaty przyrody, pomniki przyrody, obszary chronionego krajobrazu, uroczyska leśne, kępy wiślane i leśny kompleks promocyjny.

Zadaniem służby leśnej jest otaczanie szczególną opieką obiektów wchodzących w skład powyżej wymienionych form ochrony przyrody. W szczególności należy otoczyć opieką rezerwaty przyrody, pomniki przyrody oraz stanowiska roślin i zwierząt chronionych. Pomniki przyrody wymagają corocznego przeglądu pod względem zdrowotnym, a powstałe uszkodzenia i zagrożenia powinny być niezwłocznie usuwane w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody. Dotychczas niezatwierdzone użytki ekologiczne wymagają ochrony, dlatego należy doprowadzić do zgodności danych nadleśnictwa z danymi powszechnej ewidencji gruntów, co pozwoli na ich zatwierdzenie. Na terenie obszarów chronionego krajobrazu i w otulinie parku krajobrazowego należy stosować gospodarkę leśną nienaruszającą walorów estetycznych tutejszego krajobrazu chronionego.

Obszary o najwyższych walorach przyrodniczo - krajobrazowych, stanowiska cennych gatunków roślin i zwierząt, pojedyncze obiekty o unikatowych wartościach przyrodniczych oraz fragmenty naturalnej szaty roślinnej obejmowane są ochroną prawną tworząc system obszarów chronionych.

Na terenie gminy Iłów występuje szereg obiektów objętych ochroną na podstawie ustawy z 16 października 1991 roku o ochronie przyrody z późn. zm. i ustawy z 30 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody.

Kampinoski Park Narodowy

Gmina Iłów leży w bliskim sąsiedztwie Kampinowskiego Parku Krajobrazowego. Park ten pełni funkcję “węzła ekologicznego Mazowsza”. Powołany został dla ochrony przyrody i dziedzictwa historyczno-kulturowego Puszczy Kampinoskiej wraz z najlepiej zachowanym w Europie kompleksem wydm śródlądowych. Ze względu na bardzo wysokie walory przyrodnicze Kampinoski Park Narodowy w styczniu 2000 r. uznany został za rezerwat biosfery i włączony do sieci międzynarodowych rezerwatów biosfery. Zgodnie z ustaleniami Rady Europy dolina Wisły uznana została za korytarz rangi europejskiej, a obszar Puszczy za europejski węzeł ekologiczny.

Obszary chronionego krajobrazu

- Nadwiślański Obszar Chronionego Krajobrazu – w północnej części gminy po szosę Kamion – Płock; w gminie Iłów zajmuje powierzchnię 5680 ha.

Północna część gminy Iłów przylegająca do Wisły stanowi obszar chronionego krajobrazu i jest otuliną Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego.

Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dyrektywa ptasia)

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 roku w sprawie specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 na podstawie art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody określiło 964,1 ha powierzchni gminy Iłów w Dolinie Środkowej Wisły jako Obszar Specjalnej Ochrony (Dyrektywa Ptasia), który ma za zadanie chronić szczególnie cenne i zagrożone gatunki ptaków.

Rezerwaty przyrody

- Rezerwat przyrody Rzepki (biocenotyczny, leśny)

Jest to rezerwat leśny. Na terenie gminy zajmuje powierzchnię 43,94 ha. Został utworzony w 1987 r. i znajduje się w zarządzie Nadleśnictwa Łąck. Stworzony został

---

celem ochrony unikalnego dla doliny Wisły starodrzewu sosnowego z domieszką dębu, grabu i innych gatunków oraz bogatym runem. Drzewostan tworzą: sosna zwyczajna, dąb szypułkowy i bezszypułkowy, dąb czerwony, grab pospolity, topola osika, brzoza brodawkowata i inne. Z rzadkich gatunków roślin występujących w rezerwacie wymienić trzeba: porzeczkę czarną, agrest, przytulię Schultesa, gajowiec żółty, gwiazdnicę wielkokwiatową, prosownicę rozpierzchłą, przylaszczkę pospolitą, bluszcz pospolity. Rezerwat „Rzepki” jest miejscem gnieźdzenia się wielu gatunków ptaków, w tym bardzo już rzadkiego bociana czarnego.

- **Rezerwat przyrody Kępa Rakowska (ornitologiczny)**

Położony jest na granicy gmin Iłów i gminy Wyszogród, Został utworzony w 1994 r. Zajmuje powierzchnię całkowitą 120,0 ha. Ok. 90% tego terenu leży na terenie gminy Iłów.

- **Rezerwat przyrody Kępa Antonińska (ornitologiczny)**

Leży na granicy gminy Iłów i gminy Mała Wieś i Wyszogród. Został utworzony w 1994 r. Jego całkowita powierzchnia wynosi 475,0 ha, z czego tylko około 20% znajduje się na terenie gminy Iłów.

- **Rezerwat przyrody Wyspy Zakrzewskie (ornitologiczny)**

Znajduje się na granicy gmin Słubice i Iłów oraz gminy Bodzanów. Został on utworzony w 1994 r., a jego powierzchnia całkowita wynosi 310,0 ha, z czego tylko drobne fragmenty (ok. 10 %) na terenie gmin Słubice i Iłów.

Na odcinku rzeki przylegającym do gmin Iłów i Młodzieszyn utworzone są faunistyczne rezerваты przyrody: Kępa Rakowska, Kępa Antonińska i Wyspy Zakrzewskie. Wyspy w różnym stadium rozwoju i udziale roślinności: od piaszczystych ławic, często zmieniających swoje położenie w nurcie rzeki, aż do stałych wieloletnich wysp porośniętych wysoką wikliną, a niekiedy nawet starymi drzewami są miejscem gnieźdzenia się blisko 200 gatunków ptaków. Obok pospolitych gatunków spotkać można tu ginące gatunki roślin i zwierząt zamieszczone

---

w Polskich Czerwonych Księgach m.in. orła bielika, kormorana czarnego, pustuleczkę, sieweczkę obroźną, sokoła wędrownego, bobra europejskiego, wydrę i inne. Północna część gminy przylegająca do Wisły stanowi obszar chronionego krajobrazu i jest otuliną Gostynińsko - Włocławskiego Parku Krajobrazowego, z drugiej zaś strony jest przedpolem Puszczy Kampinowskiej. Do zwartych dużych kompleksów leśnych należy zaliczyć uroczysko Rzepki, gdzie w wydzielonym rezerwacie występuje m.in. siedlisko bociana czarnego, oraz uroczysko Gilówka i Załusków. Na terenach zalewowych Wisły występują lasy łąkowe. Porastają je lasy liściaste z dominującymi gatunkami: olchą, topolą, wierzbą i czeremchą.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Iłów znajduje się 9 obiektów uznanych za pomniki przyrody.

Są to:

- Wiąz szypułkowy – „Dróżnik” w Giżycach,
- 2 lipy drobnolistne w Giżycach,
- Dąb szypułkowy w Pieczyskach Iłowskich,
- Jałowiec pospolity w Pieczyskach Iłowskich,
- Grab zwyczajny w Gizycach,
- Grusza polna w Lasotce,
- Rezerwat leśny „Rzepki” im. prof. Romana Kobendzy,
- Rezerваты przyrody – Kępa Antonińska, Kępa Rakowska, Wyspy Zakrzewskie,
- użytki ekologiczne – las w gm. Iłów, Nadleśnictwo Łąck.

Jednym z najciekawszych pomników przyrody żywej są drzewiaste formy jałowca pospolitego rosnące w miejscowości Pieczyśka Iłowskie, jałowiec ten osiąga wysokość 6 m przy obwodzie 41 cm.

Ponadto na terenie gminy są 2 projektowane pomniki przyrody: dęby szypułkowe w Lesie Rzepkowskim.

Zabytkowe parki i cmentarze

Spośród obiektów chronionych na podstawie ustawy o ochronie dóbr kultury wyodrębniono jako osobną grupę parki i zadrzewione cmentarze, gdyż są to obiekty, które oprócz funkcji kulturowych spełniają też ważną rolę ekologiczną, stanowiąc ostoję dla wielu gatunków fauny (zwłaszcza dla ptaków), a także, zwłaszcza w terenach odlesionych, dla wielu gatunków rodzimej flory leśnej. Na terenie gminy Ilów zidentyfikowano kilka takich obiektów, a mianowicie:

- park podworski w Giżycach,
- park podworski w Ostrowcach,
- park podworski we Wszeliwach,
- park podworski w Załuskowie
- park podworski w Brzozowie.

Ponadto na tym terenie zidentyfikowano 6 zadrzewionych cmentarzy, nie objętych ochroną konserwatorską, ale przedstawiających cenne walory kulturowe i ekologiczne, a mianowicie:

- cmentarz w Ilowie,
- cmentarz w Giżycach,
- cmentarz w Ładach,
- Cmentarz Parafialny przy Kościele w Brzozowie Starym,
- nieczynny Cmentarz w Brzozowie Starym,
- Kaplica w Brzozowie Starym.

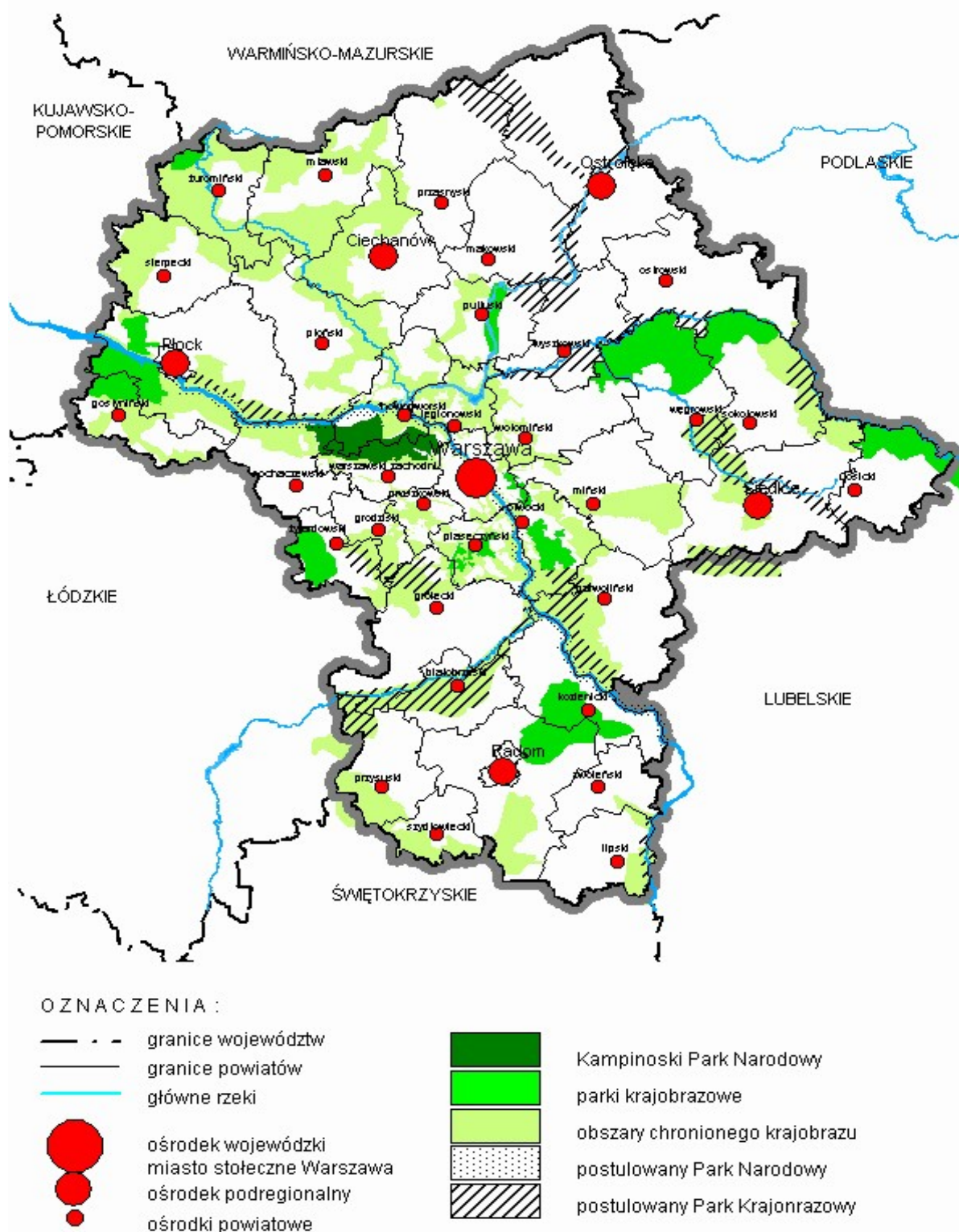
Stan poszczególnych obiektów jest różny; większość parków podworskich wymaga rewitalizacji, niektóre zachowały się w postaci szczątkowej – jako grupy drzew, fragmenty alei itp. Dotyczy to nie tylko obiektów nie objętych ochroną, ale także zarejestrowanych jako zabytkowe. Konieczne jest przeprowadzenie wstępnej oceny wszystkich obiektów parkowych i cmentarzy, wskazanie obiektów nadających się jeszcze do rewitalizacji i podjęcie odpowiednich działań; w przypadku parków bardzo silnie zdewastowanych może okazać się niemożliwe ich ocalenie jako parków

---

– pozostałe resztki należałoby wtedy objąć ochroną jako pomniki przyrody (grupy drzew) lub jako użytki ekologiczne.

Na mapie nr 8 przedstawiono obszary chronionego krajobrazu na terenie gminy Iłów i powiatu sochaczewskiego.

Mapa nr 8. Obszary chronionego krajobrazu na terenie gminy Ilów i powiatu sochaczewskiego.

3.8. Hałas

Hałas - to każdy dźwięk, który w danych warunkach jest określany jako szkodliwy, uciążliwy lub przeszkadzający, niezależnie od jego parametrów fizycznych. Hałas w szczególny sposób wpływa na jakość życia ludzkiego, powodując określone skutki zdrowotne (ubytki słuchu, zaburzenia psychofizyczne) i ekonomiczne (spadek wydajności pracy, wydatki na osłony przeciwhałasowe).

Ze względu na środowisko występowania hałas dzieli się na trzy podstawowe grupy:

- hałas w przemyśle (przemysłowy),
- hałas w pomieszczeniach mieszkalnych, użyteczności publicznej i na terenach wypoczynkowych (komunalny),
- hałas od środków transportu (komunikacyjny).

Badania hałasu przemysłowego i komunikacyjnego przeprowadzają Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska, natomiast hałasu komunalnego - Wojewódzkie Stacje Sanitarno - Epidemiologiczne.

Do najbardziej uciążliwych źródeł hałasu w środowisku należy komunikacja drogowa. Jest to spowodowane faktem, iż samochód dociera praktycznie wszędzie, w bezpośrednie sąsiedztwo obiektów wymagających ochrony przed hałasem. Do źródeł hałasu komunikacyjnego (drogowego) należy zaliczyć:

- pojazdy samochodowe,
- inne pojazdy i maszyny poruszające się po drogach za pomocą własnego napędu,
- drogę jako umowne powierzchniowe źródło hałasu.

Na poziom hałasu występującego przy drodze mają wpływ czynniki związane z warunkami ruchu, parametrami drogi, rodzajem pojazdów, charakterem jazdy, natężeniem ruchu, stanem technicznym pojazdów, ekranowaniem akustycznym elementami ekranującymi tj. osłony przeciwhałasowe, zabudowa, zieleń itp.

W związku z tym, że w gminie brak jest źródeł uciążliwego hałasu, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie Delegatura w Płocku nie

---

przeprowadzał badań akustycznych na jej terenie. Jedynie wzdłuż dróg wojewódzkich może występować zwiększona emisja hałasu spowodowana zwiększającym się natężeniem ruchu na drodze, szczególnie dużych samochodów ciężarowych i ciągników rolniczych.

3.9. Promieniowanie elektromagnetyczne

Promieniowanie elektromagnetyczne jest stosunkowo nowym rodzajem zanieczyszczenia środowiska.

W ostatnich latach, w celu uzyskania sprawniejszych połączeń sieciowych, coraz częściej budowane są stacje bazowe telefonii stacjonarnych i komórkowych (instalowane na wysokich budynkach, kominach, specjalnych masztach) oraz pojedyncze przekaźniki radiowe. Obecnie na terenie gminy są wybudowane dwie stacje bazowe telefonii komórkowej w Brzozowie Starym i Załuskowie. Instalacje te emitują niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne, generowane przez anteny stacji w czasie jej pracy. Moc tego promieniowania zależy od wielkości stacji bazowej, a częstotliwość emitowania pól elektromagnetycznych waha się w granicach od 30 kHz do 300 GHz. Emitowanie promieniowania w takich granicach wielkości nie wymaga uzyskania pozwolenia na emitowanie pól elektromagnetycznych.

Wokół źródeł pól elektromagnetycznych (linii i stacji elektroenergetycznych oraz obiektów radiokomunikacyjnych, radionawigacyjnych i radiolokacyjnych) tworzy się, w razie potrzeby, obszary ograniczonego użytkowania. Negatywne oddziaływanie elektromagnetyczne stacji nie wykracza poza granice zajmowanego przez nie terenu.

Źródłem pól elektromagnetycznych są także linie elektryczne i urządzenia elektroenergetyczne. Na terenie gminy nie ma Głównego Punktu Zasilania. Gmina zasilana jest w prąd elektryczny z dwóch Głównych Punktów Zasilania zlokalizowanego w Szkaradzie, który transformuje napięcie 110/15 kV. Przez obszar gminy przebiegają linie elektroenergetyczne 110 kV. Uciążliwość linii mieści się w strefach ochronnych, których maksymalny zasięg wynosi: 12 m dla linii 110 kV licząc od osi skrajnych przewodów.

Aby ograniczyć uciążliwości promieniowania elektromagnetycznego należy podjąć niezbędne działania polegające na:

- analizie wpływu na środowisko nowych obiektów emitujących promieniowanie elektromagnetyczne,
- zobowiązaniu inwestorów do pomiaru emitowanego promieniowania i ewentualnego ograniczenia uciążliwości.

Wnioski:

- Brak stałego monitoringu w zakresie elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego uniemożliwia ocenę stopnia zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego wokół obiektów i urządzeń będących jego źródłem.
- Określenie granic obszarów ograniczonego użytkowania dla linii i stacji elektroenergetycznych oraz obiektów radiokomunikacyjnych, radionawigacyjnych i radiolokacyjnych wymaga prowadzenia pomiarów kontrolnych promieniowania.

3.10. Poważne awarie

Bezpieczeństwo ludności zamieszkałej w gminie wiąże się z przeciwdziałaniem zagrożeniom cywilizacyjnym, które mogą być spowodowane przez różnego typu awarie infrastruktury technicznej oraz katastrofy wywołane przez siły natury.

Na terenie gminy mogą wystąpić:

- zagrożenia naturalne (pożary, wichury, susze, gradobicie, podtopienia),
- zagrożenia cywilizacyjne (transport materiałów niebezpiecznych, awarie urządzeń przemysłowych i infrastruktury technicznej).

Potencjalne zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi oraz środowiska naturalnego występujące na terenie gminy a zaliczane do zagrożeń cywilizacyjnych zaliczamy:

1). Zagrożenia chemiczno - ekologiczne, które związane są z przewożeniem po trasach transportu drogowego ogromnych ilości toksycznych środków przemysłowych oraz materiałów niebezpiecznych.

Zagrożenie stanowi także przebiegający przez teren gminy rurociąg należący do „PERN”, które w przypadku rozszczelnienia stwarza bezpośrednie zagrożenie.

Potencjalnym zagrożeniem, w przypadku wycieku substancji ropopochodnych lub wybuchu, mogą być także znajdujące się na terenie gminy stacje paliw w Iłowie, Giżycach i dwie w Brzozowie.

Również nieobojętne dla środowiska są substancje chemiczne przechowywane i wykorzystywane w zakładach produkcyjnych, usługowych i handlowych.

Usuwanie zagrożeń chemicznych na terenie gminy musi odbywać się przy współudziale jednostek specjalistycznych ratownictwa chemicznego z innymi Komendami Państwowej Straży Pożarnej.

2). Zagrożenia komunikacyjne związane są z ciągle nasilającym się ruchem w transporcie kołowym i złej nawierzchni dróg. Największe zagrożenie wypadkami drogowymi występuje na terenie miejscowości Iłów. Nasilenie ruchu drogowego odnotowuje się w okresie letnim, co związane jest z sezonem wypoczynkowym na okolicznych akwenach wodnych.

3). Zagrożenia pożarowe - najczęściej występują w rolnictwie, w lokalnych zakładach produkcyjno - usługowych oraz w lasach. Pożary w pewnych grupach obiektów ulegają sezonowemu nasileniu. W okresie letnim zwiększa się liczba pożarów na terenach wiejskich, natomiast okres wczesnowiosenny i letni to wzrost pożarów na obszarach leśnych i nieużytkach.

4). Zagrożenia techniczne (katastrofy, awarie) - obejmują całokształt działań zmierzających do ocalenia życia ludzkiego, zdrowia i dóbr materialnych w

---

różnorodnych stanach zagrożenia. Akcje ratownictwa technicznego towarzyszą takim zdarzeniom jak:

- wypadki i awarie komunikacyjne,
- awarie i wypadki w procesach technologicznych,
- klęski żywiołowe,
- techniczne awarie budynków i budowli,
- akcje terrorystyczne.

Z uwagi na szeroki zakres obejmujący zagrożenia techniczne trudno jest jednoznacznie sprecyzować potencjalne zagrożenia w tym zakresie występujące na terenie powiatu. Każde z wcześniej wymienionych zagrożeń jest w większym lub mniejszym stopniu związane z ratownictwem technicznym.

5). Inne zagrożenia.

Stanowią one ponad 37% wszystkich zdarzeń i są związane z warunkami atmosferycznymi (huragany, silne wiatry, gwałtowne opady deszczu lub śniegu, wyładowania atmosferyczne, akweny wodne).

Zadania związane z ochroną przed awariami, ochroną przeciwpożarową i innymi zagrożeniami gminy wykonywane są przy pomocy różnych służb, inspekcji i straży. W tym celu Powiatowa Państwowa Straż Pożarna w Sochaczewie powinna opracować „Zewnętrzny plan operacyjno - ratunkowy”, który ma na celu przedstawienie procedur działania w przypadku zagrożeń, ustalenia czynności i sposobu ich wykonywania przez daną służbę oraz określenia rodzaju działań, jakie należy podjąć w celu jak największego zminimalizowania zagrożenia dla ludzi, środowiska i dobytku materialnego.

Podsumowanie

Na terenie gminy największe niebezpieczeństwo dla ludności, szczególnie w obszarach o dużej gęstości zaludnienia oraz środowiska naturalnego stwarzają zagrożenia chemiczno - ekologiczne. Przez teren gminy transportuje się produkty ropopochodne i substancje chemiczne przewożone przez przewoźników

---

zagranicznych. Uwzględniając większe skupiska ludzkie oraz istnienie Kampinoskiego Parku Krajobrazowego oraz sieci ekologicznej NATURA 2000, mającej za zadanie chronić szczególnie cenne i zagrożone gatunki ptaków, ewentualne katastrofy chemiczno - ekologiczne mogą spowodować ogromne zagrożenia dla ludzi i środowiska naturalnego.

Pozostałe grupy zagrożeń, tj. komunikacyjne, pożarowe, techniczne, wodne stanowią zdecydowaną większość likwidowanych przez służby ratownicze i interwencyjne. Siły i środki w/w służb pozwalają w zdecydowanej większości zdarzeń na ich likwidację siłami własnymi gminy i powiatu. W przypadku zagrożeń chemicznych niezbędne jest doposażenie w specjalistyczny sprzęt ochronny i wykrywczy służb ratowniczych.

4. Infrastruktura ochrony środowiska

4.1. Zaopatrzenie w wodę

W gminie Iłów dostęp do sieci wodociągowej jest zadawalający. Obecnie sieć wodociągowa działa w 42 wsiach. Stopień zwodociągowania gminy w stosunku do liczby mieszkańców wynosi obecnie 78%, a w stosunku do zajmowanej przez gminę powierzchni 62%. Długość sieci wodociągowej rozdzielczej wynosi 148,4 km i stale wzrasta, a ilość przyłączy do budynków mieszkalnych – 1171 szt. Zwodociągowana jest większa część gminy, z wyjątkiem części północnej. W tych rejonach gminy mieszkańcy zaopatrują się w wodę z wodociągów zagrodowych i studni kopanych oraz wierconych dostarczających jednak wodę bez uzdatniania, zawierającą ponadnormatywne ilości żelaza i manganu.

Obecnie do sieci wodociągowej niepodłączonych jest jeszcze 14 wsi, a mianowicie są to: Gilówka Górna, Gilowa Dolna, Suchodół, Kępa Karolińska, Władysławów, Łady, Wola Ładowska, Arciechów, Bieniew, Arciechówek, Pieczyska Iłowskie, Pieczyska Łowickie, Uderz i Obory.

W gminie istnieją dwa ujęcia wody w miejscowościach Iłów i Brzozówek. Obydwie Stacje Uzdatniania Wody mają wydzielone strefy ochronne, do których dostęp osób nieupoważnionych jest ograniczony. Obydwie stacje są eksploatowane zgodnie z ważnymi pozwoleniami wodnoprawnymi.

Z SUW w Iłowie zaopatrywane są wsie położone w centralnej części gminy, a z SUW w Brzozówku – w południowej. Północna część gminy jest niezwodociągowana. Oprócz mieszkańców głównymi odbiorcami wody są m.in. zakłady produkcyjne, przetwórnice, szkoły, ośrodki wychowawcze, piekarnia, zakłady naprawcze, stacje paliw, sklepy, urzędy i bank.

W związku z rozbudową sieci wodociągowej i zwiększającym się zapotrzebowaniem w wodę zachodzi konieczność gwarantowania ciągłości dostawy wody do sieci. Jednak wydajności istniejących stacji nie są wystarczające do zaspokojenia tych potrzeb mieszkańców. Często, zwłaszcza w okresie letnim odnotowuje się przerwy w dostawie wody ze stacji w Brzozówku. Dlatego też, postanowiono rozbudować i zmodernizować istniejące na terenie gminy ujęcia i stacje uzdatniania wody.

Parametry ujęć i stacji uzdatniania wody podano w tabeli nr 8.

Tabela nr 8.

Parametry ujęć i stacji uzdatniania wody występujących na terenie gminy Iłów.

Nazwa	Utwór z którego pochodzi woda	Ilość studni	Zasoby eksploatacyjne ujęcia [m ³ /h]	Sposób uzdatniania wody	Wydajność stacji (całego wodociągu i SUW)		Średnie zużycie wody [m ³ /d]	pozwolenie wodnoprawne, data obowiązywania	zaopatrywane wsie
					średnio dobowa [m ³ /d]	max. godz. [m ³ /h]			
Iłów	IV-rzędowy	1 + 1 *	54,14	utlenianie, odżelazianie i odmanganianie	759	54,14	150	tak; 25.05.2014	Narty, Iłów, Szarglew, Uderz, Brzozowie, Brzozów A, Wołyńskie, Przejma, Krzyżyk Iłowski, Leśniaki, Lubawka, Olunin, Piotrów, Załusków, Stegna, Miękińki, Lasotka, Łaziska, Budy Iłowskie, Miękińki-Uderz, Piskorzec i Olszowiec.
Brzozówek	IV-rzędowy	1 + 1 + 1 + 1*	Q ₁ = 30,0** Q ₂ = 31,0** Q ₃ = 54,14 Q ₄ = 54,14	utlenianie, odżelazianie i odmanganianie	410** (dla dwóch pierwszych studni), 1321	14**	300	tak, 31.12.2004** *	Brzozówek, Brzozów Nowy i Stary, Dawidów, Wisowa, Giżyczki, Sewerynow, Zalesie, Karłowo, Emilianów, Brzozowiec, Piotrów, Giżyck,

---

ponadnormatywną zawartość związków żelaza i manganu, natomiast stan bakteriologiczny wody nie budzi zastrzeżeń. Skład chemiczny wody charakteryzuje się zwiększoną ilością związków żelaza oraz manganu. Konsekwencją powyższego jest przekroczenie wartości mętności i barwy. Dlatego też, podstawy procesu uzdatniania wody są ukierunkowane na zmniejszenie zawartości tych związków. Woda surowa ze studni głębinowych nie wymaga stałego uzdatniania bakteriologicznego, jednak w przypadku incydentalnego pogorszenia się jej parametrów na stacjach uzdatniania zainstalowane zostały chloratory na wodny roztwór podchlorynu sodu przeznaczony do doraźnego uzdatniania.

Północna część gminy jest niezводociągowana. W celu określenia możliwości zaopatrzenia w wodę dla celów bytowo – gospodarczych i przeciwpożarowych miejscowości położonych w północnej części gminy opracowano „Koncepcję zaopatrzenia w wodę północnej części gminy Ilów”, w której przedstawiono cztery różne rozwiązania. Autor opracowania zasugerował, że optymalnym rozwiązaniem byłoby rozbudowywanie sieci wodociągowej wg wariantu 4, który zakłada budowę sieci obwodowej, tworzącej pierścienie poprzez spięcia pomiędzy miejscowościami Gilówka Dolna i Uderz oraz Pieczyska Łowickie i Łady z odgałęzieniami. Takie rozwiązanie pozwoliłoby na zapewnienie ciągłej dostawy wody dla celów bytowo – gospodarczej i ochrony przeciwpożarowej w czasie awarii wodociągowych dla całego obszaru, z wyjątkiem miejscowości Suchodół.

Na mapie nr 9 przedstawiono koncepcję sieci wodociągowej zapewniającej wodę na potrzeby bytowo – gospodarcze i ochrony przeciwpożarowej dla północnej części gminy Ilów.

4.2. Kanalizacja i oczyszczanie ścieków

Podstawową przyczyną wysokiego poziomu zanieczyszczenia wód powierzchniowych w gminie Iłów jest brak do grudnia 2004 roku oczyszczalni ścieków, i co się z tym również wiąże, odprowadzenie nieoczyszczonych ścieków do środowiska.

Ze względów ekonomicznych w ostatnich latach spada jednak ilość zanieczyszczeń chemicznych spowodowanych nawożeniem i stosowaniem środków ochrony roślin, co powoduje, że do wód powierzchniowych przedostają się głównie ścieki komunalne.

W celu poprawy stanu środowiska naturalnego poprzez przejęcie nieoczyszczonych ścieków z nielegalnych zrzutów do okolicznych rowów i rzek oraz eliminacji nieszczelnych szamb, w miejscowości Iłów wybudowano gminną oczyszczalnię ścieków, którą oddano do użytkowania w grudniu 2004 roku. Wraz z projektem oczyszczalni ścieków zaprojektowana została kanalizacja sanitarna, która będzie wykonywana etapowo. Pierwszy etap został już zrealizowany – wybudowano ok. 3 km sieci kanalizacyjnej zapewniającej odbiór ścieków od przeważającej części mieszkańców Iłowa. W drugim etapie zostanie wykonane ok. 2 km sieci zapewniając w ten sposób odbiór ścieków z całego Iłowa. Posesje niepodłączone do sieci kanalizacyjnej korzystać będą z transportu ścieków do oczyszczalni wozami asenizacyjnymi.

Nowa, gminna oczyszczalnia jest typu mechaniczno – biologicznego z reaktorem SBR. Podczyszczone mechanicznie ścieki będą poddawane biologicznemu oczyszczaniu w reaktorze SBR, którego praca polega na cyklicznym napełnianiu, napowietrzaniu i separacji ścieków. Wszystkie te procesy zachodzą w jednym, dwukomorowym zbiorniku pracującym naprzemiennie, co decyduje o wysokiej ekonomice oczyszczalni ścieków.

Cykl oczyszczania ścieków w reaktorze SBR trwa 24 h. W komorze w czasie jednego cyklu będzie jednocześnie zachodził proces nityfikacji i denityfikacji, a tym samym

---

będą usuwane związki azotu, węgla i fosforu. Zakład się, że oczyszczalnia będzie zapewniać przyjęcie i oczyszczanie ścieków dopływających kanalizacją sanitarną w ilości 240 m³/dobę, w tym 60 m³/dobę ścieków dowożonych.

Na terenie oczyszczalni zostanie wybudowany także punkt zlewny, do którego będą dowożone ścieki wozami asenizacyjnymi z terenu całej gminy.

Ścieki oczyszczone, zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym będą odprowadzane w ilości 2,78 l/s do rzeki Jeżówki, która stanowi lewobrzeżny dopływ Wisły.

Powstający na oczyszczalni osad nadmierny odwadniany będzie w workownicy DRAIMAD. Wg „Projektu budowlanego oczyszczalni ścieków” odwodnione osady mogą być kompostowane wspólnie z odpadami zielonymi, słomą, odpadami drzewnymi z tartaków lub innym materiałem o podobnych właściwościach, a następnie wykorzystywane rolniczo.

Na terenie gminy jest jeszcze jedna oczyszczalnia zlokalizowana na terenie byłego PGR w Brzozowie. Jest ona własnością Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa w Cieślinie, ale działa na potrzeby mieszkańców bloków po byłej Stacji Hodowli Roślin w Brzozowie. Wybudowanych jest tam ok. 200 m sieci kanalizacyjnej.

Gmina w miarę posiadanych środków finansowych cały czas realizuje program małej asenizacji i przy udziale środków gminnych wybudowano 27 biologicznych, przyzagrodowych oczyszczalni ścieków, które funkcjonują w gospodarstwach rolnych położonych we wsiach na terenie, których nie przewiduje się budowy zbiorczej sieci kanalizacyjnej.

Podsumowanie

Najpilniejszym zadaniem w gminie w zakresie ochrony środowiska jest uporządkowanie gospodarki ściekami. Obecnie, wytwarzane na nieskanalizowanym obszarze gminy ścieki wprowadzane są do rzek i ziemi lub gromadzone są w

---

szambach. Powinny to być zbiorniki szczelne, jednak często są one nieszczelne i przepuszczają ścieki do gruntu lub posiadają przelewy ścieków na poziom gruntu. Należy:

- dążyć do skanalizowania wszystkich miejscowości, które posiadają sieć wodociągową,
- w mniejszych jednostkach osadniczych należy wdrażać systemy przyzagrodowe oczyszczalni ścieków,
- egzekwować od gospodarstw, dla których ze względów ekonomicznych nieopłacalna jest budowa kanalizacji, wykonanie szczelnych zbiorników na ścieki.

4.3. Gospodarka odpadami

Równoległe z „Programem ochrony środowiska Gminy Iłów” został opracowany „Plan gospodarki odpadami Gminy Iłów”, który jest integralną częścią „Programu ...”. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z 9 kwietnia 2003 r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami obejmuje on następujące zagadnienia:

- Ogólna charakterystyka gminy
- Stan gospodarki odpadami sektora komunalnego
- Stan gospodarki odpadami sektora gospodarczego
- Wnioski i identyfikacja problemów
- Prognoza zmian w zakresie gospodarki odpadami sektora komunalnego - założenia
- Prognoza zmian w zakresie gospodarki odpadami sektora gospodarczego – założenia

-
- Cele i zadania zmierzające do poprawy sytuacji w okresie krótkoterminowym obejmującym lata 2004 – 2007 i długoterminowym obejmującym lata 2007 – 2011.
  - Projektowany system gospodarki odpadami sektora komunalnego
  - Projektowany system gospodarki odpadami sektora gospodarczego
  - Szacunkowe koszty inwestycyjne i eksploatacyjne
  - Instrumenty finansowe
  - Monitoring i ocena realizacji celów.
  - Analiza oddziaływania planu na środowisko
  - Streszczenie w języku niespecjalistycznym.

5. Wnioski z diagnozy stan środowiska w gminie (w ujęciu analizy SWOT).

Mocne strony	Słabe strony
Gospodarka wodno – ściekowa i zasoby wód	
- stosunkowo wysoki stopień zwodociągowania centralnej i południowej części gminy,	- brak zwodociągowania północnej części gminy,
- wybudowanie gminnej oczyszczalni ścieków,	- brak kanalizacji sanitarnej,
- wysokie zasoby głównych poziomów wodonośnych, (które umożliwiają zaspokojenie potrzeb ludności gminy w wodę),	- brak kanalizacji deszczowej,
- wysoka jakość wód podziemnych IV - rzędowych,	
- wysoka jakość wód podziemnych	- nadal nieprawidłowa gospodarka ściekami,
- rozpoczęty proces poprawy jakości wód powierzchniowych	- niedostateczny rozwój infrastruktury służącej do zagospodarowania gnojowicy i oczyszczania ścieków na terenach wiejskich,
- wysoka zasobność głównych poziomów wodonośnych	- ograniczony zakres obsługi mieszkańców przez oczyszczalnię ścieków
	- wymagające modernizacji istniejące urządzenia piętrzące wodę,
	- bardzo niski stopień małej retencji o charakterze „niesterownym” (leśnej, gruntowej)
	- zła jakość wód w studniach kopanych i płytkich wierconych (nawet skażenia bakteriologiczne)
	- liczne zbiorniki z gnojowicą i nieszczelne

	szamba (brak kontroli)
	- liczne zbiorniki z gnojowicą i nieszczelne szamba (brak kontroli)
	- powszechne, niekontrolowane zrzuty ścieków nieoczyszczonych do gruntu lub cieków wodnych
	- spływy powierzchniowe z pól
	- słabo izolowany główny poziom wodonośny w północnej części gminy, przewidzianej do zagospodarowania turystycznego,
	- niska jakość wód powierzchniowych spowodowana głównie nieracjonalną gospodarką jej zasobami i nieuregulowanej gospodarki ściekowej,
	- wysokie zagrożenie powodziowe wsi na północnej części gminy,
	- niski stopień wykorzystania wód podziemnych,
	- okresowe obniżenia się poziomu wód gruntowych
	- małe zasoby wód powierzchniowych,
	- brak jezior i stawów, które spełniałyby rolę nawadniającą, rekreacyjną i służyłyby do celów wędkarskich,
	- zły stan jakości wód powierzchniowych spowodowany nadmiernym stężeniem fosforu organicznego, fosforanów i azotu organicznego
Powietrze(zanieczyszczenie, hałas, promieniowanie niejonizujące)	
- brak zakładów emitujących zanieczyszczenia do atmosfery, co pozwala uznać stan czystości atmosfery za zadawalający	- duża ilość kotłowni węglowych w gospodarstwach indywidualnych,
- niski stopień zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego spowodowanych emisją pyłów i gazów,	- brak sieci gazowej na terenie gminy,
- brak zagrożeń ze strony źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego	- brak wykorzystywania alternatywnych źródeł energii,
- małe zagrożenie hałasem ze źródeł przemysłowych	- słabo rozwinięty monitoring powietrza i hałasu, brak stacji automatycznych monitorujących jakość powietrza
	- niekorzystna struktura nośników energii

	w systemach grzewczych (dominacja węgla)
Powierzchnia ziemi	
- mała ilość terenów zdegradowanych, spowodowana eksploatacją kopalni,	- teren gminy jest ubogi pod względem występowania surowców naturalnych,
- warunki środowiskowe w zakresie czystości gleb sprzyjają ekologizacji rolnictwa, rekreacji i turystyki,	- mało obszarów perspektywicznych występowania surowców mineralnych,
- gmina, a zwłaszcza jej południowa część ma korzystne warunki glebowe,	- stosunkowo duże zanieczyszczenie gleb spowodowane odprowadzaniem nieoczyszczonych ścieków komunalnych do wód lub do ziemi,
- gmina, a zwłaszcza jej południowa część ma korzystne warunki glebowe,	- obniżenie jakości gleb w wyniku jej zakwaszenia,
- niski udział gruntów zdegradowanych i zdewastowanych,	- zanieczyszczenie gleb w wyniku wsiąkania w nią razem z wodą substancji biogenychnych
	- potencjalne zagrożenie erozją wietrzną i wodną,
	- podtapianie i „zabieranie” gruntów rolnych przez Wisłę w północnej części gminy,
Środowisko przyrodnicze	
- wysokie walory przyrodnicze (oznaczeniu krajowym i europejskim) zwłaszcza doliny rzeki pełniące funkcje ważnego korytarza ekologicznego	- bardzo zaawansowana antropizacja krajobrazu i biocenoz (dominacja rolnictwa, niska lesistość)
- sąsiedztwo Kampinoskiego Parku Narodowego oraz Parku Krajobrazowego Gostynińsko -Włocławskiego	- brak spójnego regionalnego systemu obszarów chronionych oraz koncepcji zagospodarowania dolin rzecznych
- bogactwo flory i fauny w ścisłych rezerwatach („Kępa Rakowska”, Kępa Antonińska”, Wyspy Zakrzewskie”) oraz w rezerwacie leśnym „Rzepki” i w Dolinie Wisły	- brak kompleksowego planu zalesienia nieużytków rolnych i generalnego programu zwiększenia lesistości
- dobry stan zdrowotny i sanitarny lasów państwowych	- zły stan lasów prywatnych (rozdrobnienie, monokultury sosnowego małej gęstości)
- stosunkowo duża ilość obszaru gminy objęta ochroną,	- zanieczyszczenia lasów (jako efekt zaniedbań w gospodarce odpadami i ściekami)
	- niski wskaźnik lesistości
	- rozdrobnienie i rozproszenie kompleksów leśnych,

	- zbyt duży udział jednogatunkowych drzewostanów (brzoza, sosna),
	- lokalnie nadmierna penetracja rekreacyjna (turystyczna),
	- zaśmiecenie lasów,
Surowce mineralne	
- dość powszechne występowanie kruszywa naturalnego (głównie piasku),	- mało obszarów perspektywicznych występowania surowców mineralnych,
- mała ilość terenów zdegradowanych, spowodowana eksploatacją kopalni,	- teren gminy jest ubogi pod względem występowania surowców naturalnych,
- warunki środowiskowe w zakresie czystości gleb sprzyjają ekologizacji rolnictwa, rekreacji i turystyki,	
- występowanie glin w miejscowości Piskorzec i Krzyżyk Iłowski,	
Bezpieczeństwo chemiczne. Poważne awarie	
- brak zakładów zaliczonych do zwiększonego i dużego ryzyka (nie ma potrzeby tworzenia planów operacyjno-ratowniczych)	- przebieg rurociągu produktowego „PERN” przez teren gminy,
- dotychczas nie wystąpiły zdarzenia nadzwyczajne	- zły stan dróg, zbyt wąskie drogi, duże natężenie ruchu, duży udział cystern z substancjami niebezpiecznymi w ruchu drogowym (wzrost prawdopodobieństwa wypadów, kolizji, awarii)
Gospodarka zasobami środowiska	
- dobra kadra pracująca w administracji zajmującej się ochroną środowiska,	- niski stan świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- kształcenie ekologiczne formalne (szkolne) i nieformalne (pozaszkolne np. seminaria, kursy itp.)	- często zmieniające i zaostrzające się przepisy prawa ekologicznego,
	- brak umiejętności pozyskiwania środków pomocowych z funduszy strukturalnych,
	- złe warunki bytowe i bieda wśród części społeczeństwa,
	- niski budżet gminy,
	- słabe wyposażenie w odpowiedni sprzęt informacyjny.

Szanse	Zagrożenia
- integracja z UE i wpływ środków pomocowych,	- niedostateczna świadomość ekologiczna społeczeństwa,

- regulacje ogólnokrajowe i międzynarodowe zobowiązujące do podniesienia jakości środowiska,	- brak spójności rozwiązań instytucjonalnych w zakresie ochrony środowiska,
- korzystne warunki środowiska do wdrażania programów rolno - środowiskowych,	- problemy z uzyskaniem środków finansowych z krajowych źródeł finansowania,
- procesy decentralizacji i demokratyzacji zarządzania środowiskiem,	- brak przystosowania do pozyskiwania środków z funduszy UE,
- postęp technologiczny,	- nieczytelność i niepełność przepisów prawa w zakresie ochrony środowiska,
- położenie województwa w zasięgu ponadregionalnych gazociągów umożliwiających wykorzystanie gazu na cele grzewcze,	- transport przez teren gminy substancji niebezpiecznych,
- istnienie licznych stowarzyszeń, regionalnych i lokalnych na rzecz ochrony środowiska,	- dominacja systemów grzewczych indywidualnych (węglowe piece domowe)
- mały udział przemysłu szczególnie uciążliwego dla środowiska	- zbyt mała ilość środków finansowych na ochronę środowiska w porównaniu ze skalą potrzeb
- atrakcyjne walory krajobrazowe	- niedostatki wiedzy i praktyki pozyskiwania środków finansowych z Unii Europejskiej
- niski poziom zagrożenia klęskami żywiołowymi (z wyłączeniem doliny Wisły)	- brak ewidencji usług komunalnych (np.: wywozu odpadów stałych i płynnych)
-dogodne warunki (klimat, rzeźba, walory krajobrazowe i przyrodnicze) do osiedlania się oraz rozwoju turystyki i innych (nieuciążliwych dla środowiska) form gospodarowania	
- konsekwencja (i determinacja) samorządu gminnego w realizacji przyjętych programów proekologicznych oraz planów rozwoju infrastruktury technicznej	
- krajowe i międzynarodowe zobowiązania w zakresie wzrostu poziomu jakości środowiska	
- możliwości wykorzystania środków Unii Europejskiej zarówno w realizacji przedsięwzięć proekologicznych jak i w rozwoju gospodarczym	

6. Uwarunkowania zewnętrzne

Gminny Program Ochrony Środowiska jest skoordynowany z nadrzędnymi Programami Ochrony Środowiska opracowanymi dla kraju, województwa i powiatu.

Najważniejszym dokumentem dotyczącym redukcji zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska jest Polityka ekologiczna państwa, uchwalona przez Sejm 23 sierpnia 2001 r., i uszczegółowiona w polityce krótkookresowej, zawartej w dokumencie „Polityka ekologiczna państwa na lata 2004 - 2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 - 2010”.

6.1. Zasady i cele polityki ekologicznej państwa

Wprowadzenie

„Polityka ekologiczna państwa na lata 2004 - 2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 - 2010” jest realizacją ustaleń ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska, która w art. 13 - 16 wprowadza obowiązek przygotowania i aktualizowania, co 4 lata polityki ekologicznej państwa. Zapisy ustawy porządkują dotychczasową praktykę okresowego sporządzania dokumentów programowych o nazwie „Polityka ekologiczna państwa” dla różnych horyzontów

---

czasowych lub nawet bez jednoznacznego określania okresu ich obowiązywania, istniejącą od 1990 r. Wówczas powstał pierwszy dokument przyjęty przez Radę Ministrów, a następnie w 1991 r. zaakceptowany przez Sejm i Senat RP. W 2000 r. została sporządzona „II Polityka ekologiczna państwa”, która w 2001 r. została zaakceptowana przez Parlament. Ustala ona cele ekologiczne do 2010 i 2025 r. Opracowany w 2002 r. „Program Wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa, na lata 2002 - 2010” jest dokumentem o charakterze operacyjnym, tj. wskazującym wykonawców i terminy realizacji konkretnych zadań lub pakietów zadań, przewidzianych do realizacji, zgodnie z polityką ekologiczną państwa w latach 2002 - 2010, a także szacującym niezbędne nakłady i źródła ich finansowania.

Politykę ekologiczną, obejmującą lata 2004 - 2007 oraz 2007 - 2010, należy traktować jako aktualizację i uszczegółowienie długookresowej „II Polityki ekologicznej państwa”, przede wszystkim w nawiązaniu do priorytetowych kierunków działania kreślonych w przyjętym VI Programie działań Unii Europejskiej w dziedzinie środowiska.

Dostosowana do wymagań nowej ustawy „Polityka ekologiczna państwa na lata 2004 -2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 - 2010” wpisuje się również funkcjonującą w tej dziedzinie praktykę Unii Europejskiej, w której średniookresowe programy działań Wspólnoty na rzecz środowiska są sporządzane od wielu lat. Aktualny, szósty program takich działań obowiązuje właśnie do 2010 r. Jest to tym bardziej warte podkreślenia, że znaczną część objętych „Polityką...” działań Polska będzie realizować już jako członek Unii.

„Polityka ekologiczna państwa na lata 2004 - 2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 - 2010” została przygotowana i będzie realizowana równolegle ze sporządzonym i wielokrotnie aktualizowanym „Narodowym programem przygotowania do członkostwa”, a zwłaszcza przyjętym dokumentem zawierającym końcowe ustalenia i przyjęte przez Polskę zobowiązania (CONF-PL 95/01).

Ustawa Prawo ochrony środowiska w art. 13 stwierdza, że polityka ekologiczna państwa ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony

---

środowiska. We współczesnym świecie oznacza to przede wszystkim, że polityka ta powinna być elementem równoważenia rozwoju kraju i harmonizowania z celami ochrony środowiska celów gospodarczych i społecznych. Oznacza to także, że realizacja polityki ekologicznej państwa w coraz większym stopniu powinna dokonywać się poprzez zmiany modelu produkcji i konsumpcji, zmniejszanie materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności gospodarki oraz stosowanie najlepszych dostępnych technik i dobrych praktyk gospodarowania, a dopiero w dalszej kolejności poprzez typowo ochronne, tradycyjne działania takie jak oczyszczanie gazów odlotowych i ścieków, unieszkodliwianie odpadów. Oznacza to również, że aspekty ekologiczne powinny być obligatoryjnie włączane do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach gospodarowania, a także do strategii i programów rozwoju na szczeblu regionalnym i lokalnym.

Zasady polityki ekologicznej państwa

Wiodącą zasadą polityki ekologicznej państwa jest przyjęta w Konstytucji RP **zasada zrównoważonego rozwoju**, która uzyskała prawo obywatelstwa wśród społeczeństw świata w wyniku Konferencji Narodów Zjednoczonych w Rio de Janeiro w 1992 r. Podstawowym założeniem zrównoważonego rozwoju jest takie prowadzenie polityki i działań w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego, aby zachować zasoby i walory środowiska w stanie zapewniającym trwałe możliwości korzystania z nich zarówno przez obecne, jak i przyszłe pokolenia przy jednoczesnym zachowaniu trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej. **Istotą zrównoważonego rozwoju jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych.**

Nadrzędną wartością w polityce ekologicznej państwa jest człowiek, co oznacza, że zdrowie społeczeństwa, komfort środowiska, w którym żyją i pracują ludzie, życie obywatela są głównym kryterium realizacji polityki ekologicznej na każdym szczeblu. Polityka ekologiczna państwa ma służyć zaspokojeniu rosnących potrzeb człowieka.

We wdrażaniu niniejszego programu istotne znaczenie będą miały zasady uszczegóławiające zasadę nadrzędną – zasada zrównoważonego rozwoju:

- **zasada przezorności** (podwojenie działań, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo wystąpienia problemu);
- **zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi** (uwzględnianie celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi);
- **zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego;**
- **zasada regionalizacji** (dostosowanie krajowych narzędzi polityki ekologicznej do specyfiki obszarów);
- **zasada uspołecznienia;**
- **zasada „zanieczyszczający płaci”** (odpowiedzialność za skutki zanieczyszczenia i stwarzania zagrożeń ponosi jednostka użytkująca zasoby środowiska);
- **zasada prewencji** (podejmowanie działań zabezpieczających na wszystkich etapach realizacji przedsięwzięć);
- **zasada stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT);**
- **zasada subsydiarności** (stopniowe przekazywanie kompetencji i uprawnień na niższych szczeblach zarządzania środowiskiem);
- **zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej** (minimalizacja nakładów na jednostkę uzyskanego efektu).

Polityka ekologiczna państwa sprowadza się do sfery racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych i jakości środowiska.

Cele polityki państwa w zakresie racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych.

Głównymi celami są:

- **w zakresie racjonalizacji użytkowania wód**

- zaniechanie nieuzasadnionego wykorzystania wód podziemnych na cele przemysłowe;
- zastosowanie najlepszych dostępnych technik produkcji przemysłowej i praktyk rolniczych w celu zmniejszenia zapotrzebowania na wodę i ograniczenia ładunków odprowadzanych do odbiorników zanieczyszczeń;
- racjonalizacja zużycia wody w gospodarstwach domowych (ograniczenie marnotrawstwa, strat w systemach wody).

- **w zakresie zmniejszenia materiałochłonności i odpadowości produkcji**

- poprawa efektywności ekonomicznej procesów wytwórczych;
- zasada likwidacji zanieczyszczeń, uciążliwości i zagrożeń u źródła.

- **w zakresie zmniejszenia energochłonności gospodarki i wzrostu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych**

- wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych;
- zmniejszenie energochłonności zarówno w procesach wytwórczych, jak i świadczenia usług oraz konsumpcji;
- wzrost udziału w produkcji energii elektrycznej i ciepłej, energetycznych nośników odnawialnych (energia wody i wiatru, energia geotermalna, energia słoneczna, energia z biomasy) oraz pochodzących z odpadów.

- **w zakresie zmniejszenia wodochłonności:**

- wprowadzenie systemu kontroli wodochłonności produkcji w formie obowiązku rejestracji zużycia wody do celów przemysłowych i rolniczych w przeliczeniu na jednostkę produktu,

-
- wprowadzenie normatywów zużycia wody w wybranych, szczególnie wodochłonnych procesach produkcyjnych w oparciu o dane o najlepszych dostępnych technikach (BAT),
  - ograniczenie zużycia wody z ujęć podziemnych,
  - intensyfikację stosowania zamkniętych obiegów wody oraz wtórnego wykorzystywania mniej zanieczyszczonych ścieków,

• **w zakresie ochrony gleb**

- przeciwdziałanie przejmowania gleb nadających się do wykorzystania rolniczego lub leśnego na inne cele, zwłaszcza inwestycyjne;
- eliminacja produkcji rolniczej lub odpowiedniej zmianie struktury upraw na glebach zanieczyszczonych substancjami niebezpiecznymi dla zdrowia tam, gdzie stopień zanieczyszczenia przekracza dopuszczalne wskaźniki;
- przywracanie wartości użytkowej glebom, które uległy degradacji (oczyszczanie, rekultywacja, odbudowa właściwych stosunków wodnych);
- dostosowanie do naturalnego, biologicznego potencjału gleb, formy ich zagospodarowania rolniczego lub leśnego.
- podniesienie poziomu wiedzy użytkowników gleb i gruntów w zakresie możliwości eksploatacji gleb, przy zwróceniu szczególnej uwagi na nieodwracalność degradacji zasobów glebowych.

• **w zakresie wzbogacenia i racjonalnej eksploatacji zasobów leśnych**

- stałe powiększanie zasobów leśnych z 28,5 % (w 2001 r.) do ok. 30 % powierzchni Polski w 2020 r. głównie przez zalesienia na gruntach nieprzydatnych dla rolnictwa;
- kształtowanie lasu wielofunkcyjnego (poprawa funkcji wodochronnej, klimatotwórczej, glebochronnej);
- zachowanie zdrowotności i żywotności ekosystemów leśnych;

-
- racjonalne, zgodne z zasadami przyrody użytkowanie zasobów leśnych;
  - utrzymanie i wzmocnienie społeczno-ekonomicznej funkcji lasów;
  - wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień jako czynnika ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz racjonalnego użytkowania przestrzeni przyrodniczej;
  - ochrona gleb leśnych, a w szczególności organicznej gleby;
  - kontynuowanie programu przebudowy drzewostanów zmienionych lub silnie uszkodzonych przez zanieczyszczenia powietrza;
  - zapewnienie trwałości i wielofunkcyjności lasów;
  - kompleksowa ochrona ekosystemów leśnych;
  - wprowadzenie bezpiecznych technologii prac w lesie;
  - zwiększenie ilości i powierzchni zadrzewień na terenach rolniczych oraz rozszerzenie zakresu leśnej rekultywacji terenów zdegradowanych.

• **w zakresie ochrony zasobów kopalin**

- ograniczenie wydobycia, jeśli możliwe jest znalezienie substytutu danego surowca;
- zmniejszenie zużycia surowca w przeliczeniu na jednostkę produktu;
- objęcie ochroną wód leczniczych i termalnych, w odniesieniu do których zostanie utrzymany system koncesjonowania;
- zwiększenie efektywności wykorzystania rozpoznanych i eksploatowanych złóż poprzez racjonalne zagospodarowanie występujących w tych złożach kopalin towarzyszących, wielokierunkowe, uwzględniające możliwie szeroki zakres zastosowań, wykorzystanie kopalin głównych, a także uzyskiwanie dodatkowych korzyści z eksploatacji złóż kopalin poprzez np. zagospodarowywanie wyrobisk dla potrzeb podziemnego składowania w górotworze odpadów oraz budowy zbiorników gazu ziemnego;
- zwiększenie skuteczności ochrony zasobów kopalin leczniczych i wód podziemnych, zwłaszcza głównych zbiorników tych wód, przed ich ilościową i

---

jakościową degradacją na skutek nadmiernej eksploatacji oraz przenikania do warstw wodonośnych zanieczyszczeń z powierzchni ziemi (dotyczy to w pierwszym rzędzie obszarów kraju charakteryzujących się największą koncentracją i intensywności działalności zarówno przemysłowej, jak i komunalnej i rolniczej);

- dalsze poszerzanie wiedzy o budowie geologicznej Polski i kontynuowanie prac w zakresie poszukiwania, rozpoznawania i dokumentowania nowych złóż, zwłaszcza kopalin o szczególnym znaczeniu dla bezpieczeństwa i rozwoju gospodarczego kraju oraz dla poprawy jakości środowiska i jakości życia obywateli (surowce energetyczne, surowce skalne, kopaliny o zastosowaniach ekologicznych, wody lecznicze i termalne);
- wspieranie wykorzystania wód termalnych jako ekologicznego źródła ciepła, a także działań w zakresie budowy podziemnych zbiorników gazu w złożach soli oraz wykorzystania wyrobisk pokopalnianych do podziemnego składowania odpadów.

Główne cele polityki ekologicznej państwa w zakresie jakości środowiska

- **w zakresie gospodarowania odpadami**

- zapobieganie powstawania odpadów, przy rozwiązywaniu problemu odpadów „u źródła”;
- odzyskiwanie surowców i ponowne wykorzystanie odpadów – bezpieczne dla środowiska końcowe unieszkodliwianie odpadów nie wykorzystanych.

- **w zakresie stosunków wodnych i jakości wód**

-
- zapobieganie zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych ze szczególnym naciskiem na zapobieganie u źródła;
  - przywracanie wodom podziemnym i powierzchniowym właściwego stanu ekologicznego, a przez to zapewnienie odpowiednich źródeł poboru wody do picia.
- **w zakresie ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem**
    - położenie nacisku na likwidację zanieczyszczeń u źródła;
    - wprowadzanie norm ograniczających emisję do powietrza zanieczyszczeń w procesie produkcyjnym (w pełnym cyklu życia produktów i wyrobów).
- **w zakresie hałasu i promieniowania**
    - ograniczanie ponadnormatywnego poziomu hałasu;
    - kontrola i ograniczenie emisji do środowiska promieniowania niejonizującego (urządzenia elektroenergetyczne i radiokomunikacyjne);
    - kształtowanie zieleni zorganizowanej pełniącej funkcje ochronne.
- **w zakresie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego**
    - włączenie się Polski do realizacji międzynarodowych programów związanych z bezpieczeństwem chemicznym i biologicznym;
    - harmonizowanie polskich przepisów prawnych z przepisami UE oraz wdrażanie wymogów i zaleceń.
- **w zakresie nadzwyczajnych zagrożeń**
    - eliminowanie lub zmniejszanie skutków dla środowiska z tytułu nadzwyczajnych zagrożeń;
    - doskonalenie istniejącego systemu ratowniczego na wypadek zaistnienia awarii i klęsk żywiołowych.
- **w zakresie różnorodności biologicznej i krajobrazowej**

-
- utrzymanie na odpowiednim poziomie różnorodności biologicznej i krajobrazowej;
  - zwiększenie powierzchni obszarów chronionych (do 1/3 terytorium kraju);
  - rekultywacja i renaturalizacja obszarów zdegradowanych;
  - powstrzymanie procesu degradacji zabytków kultury;
  - zwiększenie skuteczności ochrony obszarów objętych ochroną prawną.
- **w zakresie przeciwdziałania zmianom klimatu**
- włączenie się Polski do wysiłków społeczności międzynarodowej na rzecz ochrony klimatu globalnego;
  - zintegrowanie polskiej polityki ochrony klimatu z polityką UE;
  - wypełnienie przez Polskę zobowiązań do redukcji emisji gazów cieplarnianych o 6 % w stosunku do roku bazowego;
  - zapewnienie realizacji polityki ochrony klimatu na poziomie sektorów gospodarczych i przedsiębiorstw.

6.2. Limity krajowe

W II Polityce ekologicznej państwa, przyjętej przez Sejm RP w sierpniu 2001 r., ustalone zostały następujące ważniejsze limity krajowe, związane z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i poprawą stanu środowiska (wszystkie dotyczą celów do osiągnięcia najpóźniej do 2010 r.):

- zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50% w stosunku do stanu w 1990 r. (w przeliczeniu na PKB i wartość sprzedaną w przemyśle);
- ograniczenie materiałochłonności produkcji o 50% w stosunku do 1990 r. w taki sposób, aby uzyskać co najmniej średnie wielkości dla państw OECD (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB);

-
- ograniczenie zużycia energii o 50% w stosunku do 1990 r. i 25% w stosunku do 2000 r. również w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PBK);
  - dwukrotne zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych w porównaniu ze stanem z 1990 r.;
  - odzyskanie i powtórne wykorzystanie co najmniej 50% papieru i szkła z odpadów komunalnych;
  - pełna (100%) likwidacja zrzutów ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych;
  - zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych w stosunku do stanu z 1990 r., z przemysłu o 50%, z gospodarki komunalnej (na terenie miast i osiedli wiejskich) o 30% i ze spływu powierzchniowego – również o 30%;
  - ograniczenie emisji pyłów o 75%, dwutlenku siarki o 56%, tlenków azotu o 31%, niemetanowych lotnych związków organicznych o 4% i amoniaku o 8% w stosunku do stanu w 1990 r.;
  - do końca 2005 r. wycofanie z użytkowania etyliny i przejście wyłącznie na stosowanie benzyny bezołowiowej.

Powyższe limity przyjmuje się jako punkt odniesienia w zakresie realizacji celów wojewódzkiej polityki ekologicznej.

6.3. Cele wojewódzkiej polityki ekologicznej

Dokumentem nadrzędnym wytyczającym cele i kierunki działań w zakresie polityki ekologicznej województwa (ochrony środowiska) jest „Strategia rozwoju województwa mazowieckiego”. Konflikty wynikające z szeroko rozumianego wykorzystywania zasobów środowiska są rozwiązywane poprzez politykę ekologiczną województwa.

Cele wojewódzkiej polityki ekologicznej ujęte w Programie ochrony środowiska są celami przyjętymi w „Strategii”.

Cele sformułowane w „Strategii” zostały zaadaptowane dla potrzeb Programu ochrony środowiska. Tym sposobem jest zachowany ścisły związek ze „Strategią”, a Program ochrony środowiska stanowi rozwinięcie strategii rozwoju województwa w odniesieniu do ochrony środowiska. Działania o charakterze inwestycyjnym stanowią kryterium przyjętej kolejności celów w Programie.

Cel główny: zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska

Cele szczegółowe:

- poprawa jakości wód;
- uporządkowanie gospodarki odpadami;
- zapewnienie wysokiej jakości powietrza atmosferycznego;
- ograniczenie uciążliwości hałasu.

Cel główny: racjonalizacja gospodarki wodnej

Cele szczegółowe:

- zmniejszenie deficytu wód powierzchniowych;
- ograniczenie poboru wód podziemnych dla celów gospodarczych, produkcji i usług;
- ograniczenie wodochłonności;
- poprawa standardów zaopatrzenia w wodę.

Cel główny: zwiększenie lesistości i ochrona lasów

Cele szczegółowe:

- osiągnięcie wskaźnika lesistości Mazowsza do 25%;
- zmiana struktury własnościowej lasów;
- racjonalizacja gospodarki leśnej;
- rozwój funkcji ochronnych i buforowych lasu.

Cel główny: poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego

Cele szczegółowe:

- ochrona przeciwpowodziowa;
- ochrona przeciwpożarowa;
- zmniejszenie ryzyka awarii związanych z wykorzystaniem lub transportem substancji niebezpiecznych.

Cel główny: podnoszenie wiedzy ekologicznej

Cele szczegółowe:

- kształtowanie postaw i zachowań zgodnych z zasadami ekorozwoju;
- wiedza ekologiczna jako ważny czynnik w procesie zarządzania;
- tworzenie ekologicznych podstaw kształtowania tożsamości regionalnej i lokalnej.

Cel główny: utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych

Cele szczegółowe:

- zwiększenie obszarów objętych ochroną prawną do 35% powierzchni województwa, ze szczególnym uwzględnieniem dolin rzecznych, kompleksów leśnych, a także obszaru funkcjonalnego „Zielone Płuca Polski”;
- określenie do roku 2007 zasad gospodarowania na wszystkich obszarach chronionych oraz sporządzenie planów ochrony dla tych obszarów;
- utrzymanie i wzmocnienie ciągłości powiązań przyrodniczych w ramach korytarzy ekologicznych krajowych, regionalnych i lokalnych;
- partnerstwo samorządowe i partycypacja społeczna w działaniach na rzecz tworzenia obszarów chronionych;
- włączenie obszarów cennych przyrodniczo do europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000.

6.4. Cele polityki ekologicznej powiatu sochaczewskiego

- **Racjonalizacja użytkowania wody**
  - Zmniejszanie zapotrzebowania na wodę w przemyśle i rolnictwie
  - Ograniczanie ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do środowiska
  - Ograniczanie marnotrawstwa wody
  - Zaniechanie nieuzasadnionego wykorzystywania wód podziemnych

- **Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji**
  - Radykalne ograniczenie marnotrawstwa zasobów naturalnych
  - Likwidacja zanieczyszczeń, uciążliwości i zagrożeń u źródeł
  - Zwiększenie recyklingu i odzysku materiałowego

- **Zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych**
  - Restrukturyzacja gospodarki w kierunku ograniczania produkcji energochłonnej
  - Modernizacja procesów wytwórczych we wszystkich sektorach
  - Podniesienie sprawności procesów wytwarzania energii
  - Racjonalizacja zużycia i oszczędzania energii przez społeczeństwo
  - Minimalizacja strat energii w systemach przesyłowych oraz obiektach mieszkalnych, usługowych i przemysłowych
  - Finansowe stymulowanie i wspieranie przedsięwzięć w zakresie zmniejszania energochłonności

- **Cele ekologiczne wynikające z ustaleń zawartych w II Polityce Ekologicznej Państwa w okresie wzrostu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych**
  - Włączenie rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii w przygotowane na wszystkich szczeblach samorządowych programy

---

zrównoważonego rozwoju, programy ochrony środowiska, plany zagospodarowania przestrzennego i plany energetyczne

- Zwiększenie zaangażowania środków publicznych (budżetowych i pozabudżetowych) i prywatnych na rozwój energetyki ze źródeł odnawialnych z równoczesną poprawą efektywności ich wykorzystania
- Intensyfikacja działań umożliwiających wykorzystanie w tym zakresie środków finansowych ze Wspólnoty Europejskiej i międzynarodowych instytucji finansowych

- **Wzbogacenie i racjonalna eksploatacja zasobów leśnych**

- Opracowanie i wzmożona realizacja (zintegrowanego z regionalnym) planu zwiększenia lesistości
- Kształtowanie struktury gatunkowej i wiekowej drzewostanów zgodnie z naturalnymi predyspozycjami lokalnych biotopów
- Restrukturyzacja gospodarstw leśnych w kierunku ich wielofunkcyjności
- Intensyfikacja ochrony prewencyjnej dla zachowania (lub odtworzenia) będących w stanie zbliżonym do naturalnego ekosystemów leśnych oraz śródleśnych zbiorników wodnych, cieków, bagien, trzęsawisk, torfowisk, wrzosowisk, wydmy i wszelkich użytków ekologicznych
- Użytkowanie zasobów leśnych w sposób zgodny z zasadami ochrony przyrody, bioróżnorodności i krajobrazu

- **Jakość powietrza. Zmiany klimatyczne**

Główną i najskuteczniejszą formą ochrony atmosfery przed zanieczyszczeniem jest prewencja realizowana jako likwidacja zanieczyszczeń u źródła poprzez działania w zakresie:

- Stymulowania procesów opracowywania i realizacji gminnych planów zaopatrzenia w energię (zgodnie z Prawem Energetycznym) uwzględniających zasady ochrony środowiska (w tym atmosferycznego)

-
- Wzmocnienia nadzoru nad osiągnięciem i przestrzeganiem normatywów emisyjnych w jednostkach gospodarczych
  - Ograniczania roli indywidualnych palenisk węglowych w strukturze systemu grzewczego (zwłaszcza Sochaczewa)
  - Wspierania wszelkich działań inwestycyjnych minimalizujących drogowy ruch tranzytowy przez miejscowości oraz działań organizacyjnych ograniczających uciążliwość emisyjną środków transportu drogowego
  - Programowania zintegrowanych działań na rzecz minimalizacji zużycia energii i surowców energetycznych

- **Stosunki wodne i jakość wód**

- Zmniejszenie wodochłonności w przemyśle oraz stosowanie najlepszych dostępnych technik/technologii (BAT) w instalacjach produkcyjnych
- Opracowanie powiatowego programu oczyszczania ścieków komunalnych wraz z programem rozbudowy i modernizacji systemów kanalizacyjnych
- Poprawa jakości wody pitnej poprzez rozwój i modernizację systemów wodociągowych
- Wzmocnienie funkcji kontrolnych i egzekucyjnych prawa w zakresie jakości zasobów wodnych (w układach zbiorowych)
- Ograniczenie ładunków zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł przemysłowych i przestrzennych (rozproszonych) oraz powierzchniowych i rolniczych, a także sanitacja terenów o zabudowie rozproszonej
- Zintegrowanie programów i działań w zakresie stosunków wodnych i jakości wód z planami zagospodarowania przestrzennego
- Zmiana struktury źródeł poboru wody przez przemysł
- Realizacja kompleksowych (wielokierunkowych i wielocelowych) programów gospodarowania zasobami wodnymi
- Intensyfikacja działań na rzecz retencji wody i likwidacja deficytów wody przy równoczesnej minimalizacji zagrożeń powodziowych

---

- **Hałas**

- Opracowanie powiatowego programu bilansującego najpilniejsze potrzeby w zakresie działań doraźnych (ekranów, zabezpieczeń)
- Włączenie problematyki ochronnej przed hałasem do planów zagospodarowania przestrzennego gmin

- **Promieniowanie niejonizujące**

- Wdrożenie nowoczesnego systemu monitoringu pól elektromagnetycznych
- Restrykcyjne przestrzeganie przepisów prawa w zakresie rozwiązań technicznych i lokalizacji obiektów emitujących promieniowanie elektromagnetyczne

- **Bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne oraz przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska**

- Sporządzenie listy obiektów objętych wymogami dyrektywy Seveso II (na wyższym kryterium substancji niebezpiecznych) oraz wyegzekwowanie sporządzenia: raportów bezpieczeństwa, zakładowych planów zarządzania ryzykiem oraz planów operacyjno-ratowniczych
- Sporządzenie ocen ryzyka i dokonanie rejestracji wszystkich obiektów objętych dyrektywą Seveso II (na niższym kryterium substancji niebezpiecznych)
- Sporządzenie planu zarządzania ryzykiem (docelowo o ile powiat sochaczewski zostanie uznany za szczególnie zagrożony)
- Wielokierunkowe działania minimalizujące ryzyko występowania awarii transportowych z udziałem substancji niebezpiecznych
- Włączenie zagadnienia poważnych awarii przemysłowych i transportowych w problematykę planowania przestrzennego
- Sporządzenie planów operacyjno-ratowniczych dla wszystkich obszarów administracyjnych objętych dużym ryzykiem negatywnego oddziaływania w przypadku awarii przemysłowych

---

- **Różnorodność biologiczna i krajobrazowa**

- Rozwój systemów inwentaryzacji i monitoringu bioróżnorodności
- Wspieranie rolnictwa ekologicznego
- Działania na rzecz utrzymania urozmaiconego krajobrazu rolniczego
- Gospodarowanie zasobami biologicznymi w sposób oszczędny i racjonalny
- Sukcesywne rozszerzenie zasięgu prawnej ochrony obszarów lub stanowisk
- Realizacja przestrzennych programów ochrony środowiska
- Ograniczenie eksploatacji surowców naturalnych w obszarach prawnie chronionych (lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie)

6.5. Cele polityki ekologicznej Gminy Iłów

Na podstawie analizy „Polityki ekologicznej państwa”, „Programu ochrony środowiska dla województwa mazowieckiego”, „Programu ochrony środowiska powiatu sochaczewskiego” i kilku innych opracowań oraz po przeanalizowaniu mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń wynikających z diagnozy sytuacji ekologicznej w gminie, określono cele operacyjne i zadania polityki ekologicznej Gminy Iłów.

- **Cel operacyjny: Ochrona jakości wód powierzchniowych i podziemnych
lata 2005 – 2007**

- Zlokalizowanie i zlikwidowanie miejsc nielegalnego zrzutu ścieków
- Prowadzenie systematycznych działań w zakresie gospodarki wodno – ściekowej
- Zmniejszenie wodochłonności w przemyśle oraz stosowanie najlepszych dostępnych technik/technologii (BAT) w instalacjach produkcyjnych
- Poprawa jakości wody pitnej poprzez rozwój i modernizację systemów wodociągowych
- Intensyfikacja działań na rzecz retencji wody i likwidacja deficytów wody przy równoczesnej minimalizacji zagrożeń powodziowych

-
- Ochrona przeciwpowodziowa nadwiślańskiej części gminy
  - Ograniczanie marnotrawstwa wody

lata 2005 - 2011

- Dążenie do zwodociągowania gminy w 100%
- Zlokalizowanie i zlikwidowanie miejsc nielegalnego zrzutu ścieków
- Dążenie do skanalizowania gminy w jak największym procencie,
- Budowa kanalizacji deszczowej,
- Budowa przyzagrodowych oczyszczalni ścieków;
- Budowa szczelnych zbiorników na ścieki (szamb);
- Wykorzystywanie zasobów wód podziemnych głównie na zaopatrzenie ludności w wodę pitną;
- Zapewnienie skutecznej ochrony wód podziemnych
- Zaniechanie nieuzasadnionego wykorzystywania wód podziemnych

Cel operacyjny: Osiągnięcie lepszej jakości powietrza

lata 2005 - 2007

- Propagowanie wykorzystywania alternatywnych źródeł energii (w ramach edukacji ekologicznej),
- Termomodernizacja budynków komunalnych i innych,
- Wzmoczenia nadzoru nad osiągnięciem i przestrzeganiem normatywów emisyjnych w jednostkach gospodarczych
- Ograniczania roli indywidualnych palenisk węglowych w strukturze systemu grzewczego

lata 2005 – 2011

- Propagowanie wykorzystywania alternatywnych źródeł energii (w ramach edukacji ekologicznej),

-
- Wymiana i modernizacja sieci ciepłowniczej,
  - Dążenie do wybudowania sieci gazowej
  - Likwidacja lokalnych kotłowni węglowych lub dążenie do zmiany używanego paliwa
  - Eliminacja lub ograniczenie stosowania paliw stałych w paleniskach domowych i lokalnych kotłowniach
  - Włączenie rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii

- **Cel operacyjny: Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego**

lata 2005 - 2007

- Opracowanie regionalnego rejestru obiektów stanowiących potencjalne źródło zagrożeń ekologicznych;
- Informowanie społeczeństwa o ewentualnym wystąpieniu poważnej awarii;

lata 2005 - 2011

- Stworzenie systemu wczesnego ostrzegania i wspieranie służb ratownictwa;
- Opracowanie regionalnego systemu informacji o trasach przewozu materiałów niebezpiecznych;
- Promowanie obszarów (stref) bezpiecznych ekologicznie (wolnych od zagrożeń);
- Kształtowanie postaw społeczeństwa w sytuacji wystąpienia nadzwyczajnych awarii;
- Propagowanie zasad przeciwdziałania zagrożeniu pożarowemu;
- Wprowadzanie systemów alarmowych przeciwpożarowych w obiektach gminy.

Cel operacyjny: Ograniczenie uciążliwości hałasu i promieniowania elektromagnetycznego

lata 2005 - 2007

- Włączenie problematyki ochronnej przed hałasem do planów zagospodarowania przestrzennego gmin
- Wyłączanie z eksploatacji pojazdów i maszyn o ponadnormatywnej hałaśliwości;

lata 2005 - 2011

- Ograniczanie hałasu na obszarach gminy wzdłuż głównych dróg (budowa ekranów akustycznych, budowa lub modernizacja obejść drogowych, wprowadzenie zieleni izolacyjnej);
- Naprawa i modernizacja dróg,

Cel operacyjny: Zwiększenie lesistości i ochrona przyrody

lata 2005 - 2007

- Wnioskowanie o weryfikację klasyfikacji gruntów i uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych;
- Ochrona i zapobieganie dewastacji wszelkich form przyrody, które podlegają ochronie;
- Partnerstwo samorządowe i partycypacja społeczna w działaniach na rzecz tworzenia obszarów chronionych;
- Motywowanie społeczności lokalnych do działań na rzecz utrzymania walorów przyrodniczych;
-

lata 2005 – 2011

- Stopniowe zwiększanie lesistości
- Ochrona istniejących zadrzewień;
- Ochrona istniejących lasów i poprawa ich produktywności;

-
- Utrzymywanie istniejącego stanu terenów zielonych i systematyczne ich powiększanie;
  - Użytkowanie zasobów leśnych w sposób zgodny z zasadami ochrony przyrody, bioróżnorodności i krajobrazu;
  - Restrukturyzacja gospodarstw leśnych w kierunku ich wielofunkcyjności
  - Intensyfikacja ochrony prewencyjnej dla zachowania (lub odtworzenia) będących w stanie zbliżonym do naturalnego ekosystemów leśnych oraz śródleśnych zbiorników wodnych, cieków, bagien, trzęsawisk, torfowisk, wrzosowisk, wydm i wszelkich użytków ekologicznych;
  - Określenie obszarów predysponowanych do objęcia ochroną prawną;
  - Wspieranie i koordynowanie inicjatyw lokalnych dotyczących tworzenia obszarów i obiektów chronionych;

Cel operacyjny: Ochrona gleb

lata 2005 – 2011

- Inwentaryzacja terenów zdegradowanych;
- Inwentaryzacja i likwidacja „dzikich” składowisk odpadów i ”dzikich” eksploatacji surowców naturalnych;
- Ograniczenie eksploatacji surowców naturalnych w obszarach prawnie chronionych (lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie);
- Integrowanie systemu regionalnego z wieloprzestrzennym systemem krajowym oraz z siecią NATURA 2000 i ECONET.

7. ZALECENIA INWESTYCYJNE DLA GMINY ILÓW

7.1. Cel główny: Ograniczenie emisji substancji i energii

7.1.1. Cel operacyjny: Osiągnięcie lepszej jakości wód.

L.p.	Opis zadania	Efekt ekologiczny / cel	Planowany okres realizacji (lata od - do)	Szacunkowy koszty realizacji [tys. zł]	Źródła finansowania przedsięwzięcia	Uwagi
2005 – 2007						
1.	Modernizacja SUW w Brzozówku.	<ul style="list-style-type: none"> - ciągłość dostawy wody, - stabilność ciśnienia w sieci gminnej, - zmniejszenie energochłonności stacji, - poprawa stanu technicznego stacji, - poprawa jakości wody, - zmniejszenie strat wody w sieci, 	2005 - 2007	300	środki własne gminy, środki z UE, WFOŚiGW, kredyty z BOŚ,	

2.	<p>Modernizacja i budowa sieci wodociągowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wymiana cementowo-azbestowych odcinków sieci wodociągowej (Wołyńskie – Ilów ▪ Dokumentacja budowy sieci wodociągowej z przyłączami we wsiach: Suchodół, Władysławów, Kępa Karolińska, Bieniew, Arciechów, Łady. 	<ul style="list-style-type: none"> - Poprawa jakości wody. - Poprawa jakości zdrowia 	<p>2005</p> <p>2005-2007</p>	<p>120</p> <p>1 700</p>	<p>Środki UE Środki własne gminy, mieszkańców, WFOŚiGW, kredyty z BOŚ,</p>	
3.	<p>Zapewnienie skutecznej ochrony wód podziemnych przed degradacją.</p>	<p>- ochrona jakości wód podziemnych</p>	<p>2005 - 2007</p>		<p>Środki UE Środki własne gminy, WFOŚiGW, użytkownicy ujęć wodociągowych,</p>	
4.	<p>Budowa sieci wodociągowej z przyłączami we wsiach: Suchodół – Władysławów – Kępa Karolińska – opracowanie dokumentacji technicznej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zaopatrzenie w wodę miejscowości, które obecnie są poza zasięgiem sieci wodociągu zbiorowego, - dostarczenie wszystkim mieszkańcom wody o dobrej jakości, - poprawa standardów zaopatrzenia w wodę, 	<p>2005 - 2007</p>	<p>1 700</p>	<p>środki własne gminy, WFOŚiGW, kredyty z BOŚ,</p>	

5	Opracowanie koncepcji uporządkowania gospodarki ściekowej na terenie gminy.	- uregulowanie gospodarki ściekowej, - ochrona wód powierzchniowych, podziemnych i gleby,	2005-2007		środki własne gminy, UE	
6.	Inwentaryzacja zbiorników bezodpływowych na ścieki.	- sporządzenie bazy danych o ilości wytwarzanych ścieków i sposobie ich unieszkodliwiania - eliminacja nieszczelnych zbiorników na nieczystości płynne,	2005 - 2007	-	-	zadanie bezinwestycyjne lub o niewielkich nakładach finansowych
7.	Inwentaryzacja „dzikich” wylotów ścieków nieoczyszczonych do rowów melioracyjnych i do gruntu.	- uregulowanie gospodarki ściekowej	2005 - 2007	-	-	zadanie bezinwestycyjne lub o niewielkich nakładach finansowych
8.	Ograniczenie zrzutu ścieków nieoczyszczonych i zrzutu odpadów na „dzikie” składowiska.	- wdrożenie powszechnej ewidencji usług komunalnych (wywóz odpadów płynnych i stałych), - ochrona wód powierzchniowych, podziemnych i gleby,	2005	2000	Przedsiębiorstwo Komunalne, władze powiatu, gminy, WIOŚ	
9.	Ograniczenie zrzutu ścieków i gnojowicy do gruntu poprzez budowę szczelnych szamb i zbiorników z gnojowicą.	- organizacja służb systematycznej i powszechnej kontroli i egzekucji obowiązków, - ochrona wód powierzchniowych, podziemnych i gleby,	2005-2008	200	Przedsiębiorstwa komunalne, władze powiatu, WIOŚ, Inspekcja Weterynaryjna	

10.	Budowa szczelnych zbiorników na nieczystości płynne dla jednostek o zabudowie rozproszonej położonych na terenach o słabej izolacji głównego poziomu wodonośnego.	<ul style="list-style-type: none"> - uporządkowanie gospodarki ściekowej, - ochrona pierwszego poziomu wodonośnego, - ochrona wód powierzchniowych, podziemnych i gleby, - ograniczenie nielegalnego zrzuty ścieków nieoczyszczonych, - ograniczenie stosowania nieszczelnych zbiorników bezodpływowych na ścieki, 	2005 - 2007		Środki UE Środki własne gminy, mieszkańców, WFOŚiGW,	
11.	Budowa kanalizacji w północnej części gminy, gdzie naturalna odporność wód podziemnych na zanieczyszczenia jest mniejsza.	<ul style="list-style-type: none"> - ochrona wód podziemnych - eliminacja nieszczelnych zbiorników na nieczystości płynne, - poprawa jakości wód powierzchniowych, podziemnych i gleby - ograniczenie nielegalnego zrzutu ścieków nieoczyszczonych 	2005-2007		Środki UE Środki własne gminy, mieszkańców, WFOŚiGW	
12.	Budowa kanalizacji sanitarnej na terenach o zwartej zabudowie.	<ul style="list-style-type: none"> - ochrona wód powierzchniowych, podziemnych i gleby, - ograniczenie nielegalnego zrzuty ścieków nieoczyszczonych, - ograniczenie stosowania nieszczelnych zbiorników bezodpływowych na ścieki, 	2005-2007		Środki UE Środki własne gminy, mieszkańców, WFOŚiGW	

13.	W mniejszych jednostkach o zabudowie rozproszonej wdrożyć systemy przyzagrodowych oczyszczalni ścieków.	- zmniejszenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych, podziemnych i gleby, - ograniczenie nielegalnego zrzuty ścieków nieoczyszczonych, - ograniczenie stosowania nieszczelnych zbiorników bezodpływowych na ścieki,	2005 - 2007	15 / 1 szt.	Środki własne gminy, mieszkańców, WFOŚiGW, , kredyty z BOŚ	
14.	Egzekwować od gospodarzy, dla których ze względów ekonomicznych nieopłacalna jest budowa kanalizacji wykonywanie szczelnych zbiorników na ścieki.	- zmniejszenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych, podziemnych i gleby, - ograniczenie nielegalnego zrzuty ścieków nieoczyszczonych, - ograniczenie stosowania nieszczelnych zbiorników bezodpływowych na ścieki	2005 - 2007	-	- zadanie bezinwestycyjne lub o niewielkich nakładach finansowych,	
15.	Zwiększenie zasobów wodnych oraz ochrona przed stratami powodziowymi w koordynacji z Programem Małej Retencji, Programem Zwiększenia Lesistości i planami melioracyjnymi. Ochrona przeciwpowodziowa Doliny Iłowsko-Dobrzykowskiej	- Określenie zakresu niezbędnych inwestycji hydrotechnicznych, melioracji i odwodnień, przegląd i kontrola obwałowań, ustalenie obszarów objętych zakazem zabudowy, udroźnienie rowów melioracyjnych. Wspieranie „Koncepcji programu – prawostronnej regulacji Wisły	2005		Zarząd Powiatu współdziałając z WZMiUW Środki EBI, WZMiUW, Urząd Wojewódzki, RZGW	Realizacja „Programu ochrony przeciwpowodziowej oraz ochrony przed suszą”.

16.	Oszczędne gospodarowanie wodą w przemyśle i gospodarce komunalnej.	1 Rozbudowa systemów opomiarowania zużycia wody, kształtowanie taryf opłatowych, minimalizacja zużycia wód głębszych przez przemysł, likwidacja strat wody w sieciach przesyłowych, wdrażanie technologii wodooszczędnych	2005-2007		Przedsiębiorstwa / spółki wodociągowe i przemysłowe	
2005 - 2011						
1.	Dążenie do zwodociągowania gminy w 100 %.	- zaopatrzenie w wodę miejscowości, które obecnie są poza zasięgiem sieci wodociągu zbiorowego, - dostarczenie wszystkim mieszkańcom wody o dobrej jakości, - poprawa standardów zaopatrzenia w wodę, - poprawa zdrowia ludności i kondycji zwierząt poprzez zapewnienie dostatecznej ilości dobrej wody,	2005 - 2011		środki gminy, mieszkańców, UE, WFOŚiGW,	

2.	Poprawa jakości wody pitnej, poprawa jakości zdrowia w koordynacji z programem ochrony wód powierzchniowych i podziemnych	- inwestycje wodociągowe, systemy uzdatniania wody pitnej, zwiększenie udziału wód podziemnych w zaopatrzeniu ludności wymiana cementowo-azbestowych odcinków wodociągów	2005 - 2008		samorząd gminny, fundusze ekologiczne	Program zaopatrzenia ludności w wodę pitną
3.	Dążenie do skanalizowania wszystkich miejscowości gminy, które posiadają sieć wodociągową.	- zmniejszenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych, podziemnych i gleby, - ograniczenie nielegalnego zrzutu ścieków nieoczyszczonych, - eliminacja nieszczelnych zbiorników na ścieki	2005 – 2011 i dalej		Środki UE Środki własne gminy, mieszkańców, WFOŚiGW, , kredyty z BOŚ	
4.	Systematyczna lokalizacja i likwidacja miejsc nielegalnego zrzutu ścieków.	- uregulowanie gospodarki ściekowej - poprawa jakości i dyspozycyjności wód powierzchniowych i podziemnych, - ochrona gleb,	2005-2011	-	-	zadanie bezinwestycyjne lub o niewielkich nakładach finansowych

5.	Budowa kanalizacji sanitarnej w: I. Iłowie i Wołyńskim, II. Miękinach i Stegnie (w części o zabudowie zwartej), III. Brzozowie Starym, Nowym i Brzozowcu, IV. Giżycach i Piotrowie (w części o zabudowie zwartej).	- ochrona wód powierzchniowych, podziemnych i gleby, - ograniczenie nielegalnego zrzuty ścieków nieoczyszczonych, - ograniczenie stosowania nieuszczelnionych zbiorników bezodpływowych na ścieki,	2005 - 2011		Środki UE Środki własne gminy, mieszkańców, WFOŚiGW, SGTPG	
6.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków dla jednostek zabudowie rozproszonej, położonych na terenach o dobrej izolacji użytkowego poziomu wodonośnego.	- ochrona pierwszego poziomu wodonośnego, - uporządkowanie gospodarki ściekowej, - zmniejszenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych, podziemnych i gleby, - ograniczenie nielegalnego zrzuty ścieków nieoczyszczonych, - ograniczenie stosowania nieuszczelnionych zbiorników bezodpływowych na ścieki,	2005 - 2011		Środki UE Środki własne gminy, mieszkańców, WFOŚiGW,	w miarę posiadanych środków
7.	Nadzór i kontrola nad prawidłowością funkcjonowania przydomowych oczyszczalni ścieków.	- ochrona głównego poziomu wodonośnego, - ochrona wód podziemnych i gleb,	2005 -2011	-	- zadanie bezinwestycyjne, wykonywane przez służby gminne,	

8.	Prowadzenie nadzoru nad stosowaniem przez mieszkańców szczelnych zbiorników na nieczystości płynnych.	<ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych, podziemnych i gleby, - ograniczenie nielegalnego zrzuty ścieków nieoczyszczonych, - ograniczenie stosowania nieszczelnych zbiorników bezodpływowych na ścieki,	2005 - 2011	-	<ul style="list-style-type: none"> - zadanie bezinwestycyjne lub o niewielkich nakładach finansowych,	
----	---	--	-------------	---	--	--

9.	<p>Budowa zbiorników szczelnych na ścieki w miejscowościach:</p> <p>Arciechów – Bieniew,</p> <p>Arciechówek – Obory,</p> <p>Budy Iławskie – Rokocina,</p> <p>Gilówka Dolna i Górna,</p> <p>Łaziska – Lesniaki,</p> <p>Rzepki,</p> <p>Miękiny – Uderz,</p> <p>Narty,</p> <p>Pieczyska Iławskie i Łowickie,</p> <p>Władysławów – Wola Ładowska – Łady.</p>	<p>- zmniejszenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych, podziemnych i gleby,</p> <p>- ograniczenie nielegalnego zrzuty ścieków nieoczyszczonych,</p> <p>- ograniczenie stosowania nieszczelnych zbiorników bezodpływowych na ścieki,</p>	2005 - 2011		<p>Środki własne gminy,</p> <p>mieszkańców,</p> <p>WFOŚiGW, ,</p> <p>kredyty z BOŚ,</p> <p>środki z UE</p>	
----	--	---	-------------	--	--	--

10.	Edukacja ekologiczna rolników na temat właściwego sposobu rolniczego wykorzystywania ścieków oraz stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin.	- poprawa świadomości rolników, - właściwy sposób wykorzystywania ścieków oraz środków ochrony roślin i nawozów, - zmniejszenie zanieczyszczenia wód podziemnych i powierzchniowych	2005-2011		środki własne gminy potrzebne na zorganizowanie szkolenia	współpraca z ODR i powiatem
11.	Systematyczna likwidacja „dzikich” wysypisk odpadów.	- zapobieganie degradacji wód podziemnych, - ochrona gleb,	2005 - 2011	-	środki własne gminy,	współpraca z mieszkańcami
12.	Wybudowanie kanalizacji deszczowej na terenach o zwartej zabudowie.	- ograniczenie spływu ścieków deszczowych z terenów zurbanizowanych zawierających substancje ropopochodne i metale ciężkie, - ochrona wód powierzchniowych, podziemnych i gleby,	2008 - 2011		Środki UE Środki własne gminy, mieszkańców, WFOŚiGW, , kredyty z BOŚ	
13.	Unikać lokalizacji obiektów mogących negatywnie oddziaływać na środowisko w północnej części gminy, gdzie brak jest naturalnej izolacji głównego poziomu wodonośnego.	- ochrona wód podziemnych	2005 - 2011	-	zadanie bezinwestycyjne	wydawanie odpowiednich decyzji administracyjnych

14.	Modernizacja i budowa obiektów małej retencji w miejscowościach Brzozów Stary, Załusków, Iłów.	- Uzyskanie 16,4 tys. m ³ dodatkowej retencji dla zbiornika Stary Brzozów, 17,8 tys. m ³ dla zbiornika Załusków i 22,5 tys. m ³ dla zbiornika Iłów, - Zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych poprzez budowę zbiorników małej retencji	2005 - 2011		Środki UE Środki własne gminy, mieszkańców, WFOŚiGW, WZMiUW, kredyty z BOŚ	
-----	--	---	-------------	--	---	--

7.1. Cel główny: Ograniczenie emisji substancji i energii

7.1.2. Cel operacyjny: Osiągnięcie lepszej jakości powietrza, zwłaszcza w zakresie pyłów i odorów

L.p.	Opis zadania	Efekt ekologiczny / cel	Planowany okres realizacji (lata od - do)	Szacunkowy koszty realizacji [tys. zł]	Źródła finansowania przedsięwzięcia	Uwagi
2005 - 2007						
1.	Likwidacja kotłowni opalanych węglem w Szkole Podstawowej w Brzozowie i Giżycach poprzez zastąpienie kotłami olejowo - gazowymi.	- zmniejszenie emisji pyłów i gazów	2005 - 2007		- budżet gminy, Kuratorium Oświaty, WFOŚiGW,	

2.	Termomodernizacja budynku SP w Iłowie i Brzozowie.	- ograniczenie zużycia energii cieplnej i zmniejszenie emisji gazów	2005	880	- środki UE, środki własne, Fundusze Ekologiczne,	
2005 - 2011						
1.	Eliminacja lub ograniczanie stosowania paliw stałych w paleniskach domowych i lokalnych kotłowniach.	- zmiany nośników energii cieplnej, ustanowienie – w planach zagospodarowania przestrzennego gminy - obszarów ograniczonego stosowania paliw węglowych, budowa systemów przesyłowych gazu (według propozycji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa)	2005-2008		Właściciele obiektów, samorządy gminne, fundusze ekologiczne	Zmniejszenie wielkości niskiej emisji energetycznej
2.	Egzekwowanie od zakładów przemysłowych z terenu gminy zasad czystej produkcji i instalacji do redukcji emisji zanieczyszczeń	- zmniejszenie emisji SO ₂ , NO ₂ , CO ₂ i odorów do powietrza	2005 - 2011	-	-	zadanie bezinwestycyjne

3.	Likwidacja lokalnych kotłowni węglowych użyteczności publicznej i zakładów produkcyjnych funkcjonujących na terenie gminy.	- zmniejszenie emisji SO ₂ , NO ₂ , CO ₂ i odoru do powietrza	2005 - 2011		Środki własne, mieszkańców, gminy, przedsiębiorców, środki UE, kredyty z BOŚ, WFOŚiGW,	
4.	Wymiana kotłów węglowych na kotły o wysokiej sprawności na słomę i odpady drzewne.	- zmniejszenie emisji SO ₂ , NO ₂ , CO ₂ i odoru do powietrza	2005 - 2011		Środki własne, mieszkańców, gminy, przedsiębiorców, środki UE, kredyty z BOŚ, WFOŚiGW,	
5.	Ograniczenie spalania węgla w gospodarstwach domowych.	- zmniejszenie emisji pyłów i gazów	2005 - 2011		- budżet gminy, środki własne mieszkańców,	- dotacje z budżetu gminy.
6.	Propagowanie paliw ekologicznych – olej, gaz w ramach edukacji ekologicznej.	- zmniejszenie emisji pyłów i gazów	2005 - 2011	-	- zadanie bezinwestycyjne lub o niewielkich nakładach finansowych,	
7.	Systematyczne zmniejszenie ilości pojazdów będących w złym stanie technicznym i zaturowanych środowisko.	- zmniejszenie ilości pojazdów z silnikami dwusuwowymi i bez katalizatorów spalin,	2005 - 2011		środki własne właścicieli aut, środki własne gminy,	

8.	W ramach edukacji ekologicznej propagowanie alternatywnych źródeł energii dla węgla i informowanie o szkodliwości spalania odpadów w piecach przydomowych	Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza których głównym źródłem jest spalanie węgla, jego pochodnych i odpadów	2005-2011		budżet gminy, powiatu	Wspieranie stałej edukacji ekologicznej przynajmniej w podległych obiektach szkolnych. Współpraca ze szkołami i stowarzyszeniami ekologicznymi.
9.	Gazyfikacja gminy: - gazociąg wysokoprężny - stacja redukcyjna, - sieć niskoprężna i przyłącza gazowe	- zastąpienie węgla jako paliwa gazem ziemnym,	po 2011		- MZOG, budżet gminy, powiatu i województwa,	Działanie organizacyjne w ramach Stowarzyszenia Gmin Turystycznych Pojezierza Gostynińskiego.

7.1. Cel główny: Ograniczenie emisji substancji i energii**7.1.3. Cel operacyjny: Ograniczenie hałasu i promieniowania elektromagnetycznego**

L.p.	Opis zadania	Efekt ekologiczny / cel	Planowany okres realizacji (lata od - do)	Szacunkowy koszty realizacji [tys. zł]	Źródła finansowania przedsięwzięcia	Uwagi
2005 - 2007						

1.	Budowa i przebudowa dróg gminnych: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Przebudowa drogi we wsi Henryków – 1772m ▪ Przebudowa drogi Emilianów-Załusków – 800m ▪ Budowa drogi Iłów-Pieczyska – 500m ▪ Dokumentacja projektowa na drogi gminne we wsiach: Brzozów Stary _ 2800m, Brzozów A - 2200m ▪ Modernizacja dróg gminnych we wsiach Brzozów Stary i Brzozów A ▪ Dokumentacja projektowa na drogi gminne we wsiach: Pieczyska - 3000m, Brzozówek - 1700m, Przejma – 1000m ▪ Modernizacja dróg gminnych we wsiach: Pieczyska i Przejma ▪ Dokumentacja projektowa na drogi gminne we wsiach: Lasotka - 2000m, Uderz-Obory - 2000m 	Zmniejszenie emisji hałasu na obszarach wokół dróg	2004	380.000	Środki własne gminy, środki UE, WFOŚiGW, kredyty z BOŚ,	
			2004	80.000		
			2004	70.000		
			2004	15.000		
			2005	700.000		
			2005	33.000		
			2005	500.000		
			2007	25.000		
2005 - 2011						
1	Remont dróg gminnych	- zmniejszenie hałasu spowodowanego złym stanem technicznym nawierzchni	2005- 2011		- środki gminy, środki UE, WFOŚiGW, kredyty z BOŚ	

2	Inicjowanie podjęcia prac związanych z remontem dróg przebiegających przez teren gminy (remont nawierzchni, budowa utwardzonego podłoża).	- zwiększenie bezpieczeństwa na drogach dla podróżujących i pieszych.	2005-2011		- środki gminy, Powiatowego Zarządu Dróg, Wojewódzkiego Zarządu Dróg, środki UE,	
3	Wyłączenie z eksploatacji pojazdów i maszyn o ponadnormatywnym hałasie.	- zmniejszenie skali obiektywnego narażenia mieszkańców gminy na hałas, - spełnianie obowiązujących standardów w zakresie hałasu, - poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zmniejszenie subiektywnie odczuwalnej uciążliwości hałasowej,	2005-2011		środki właścicieli pojazdów, środki gminy	

7.1. Cel główny: Ograniczenie emisji substancji i energii

7.1.4. Cel operacyjny: Zapobieganie poważnym awariom.

Lp.	Opis zadania	Efekt ekologiczny/cel	Planowany termin realizacji	Źródło finansowania	Szacunkowy koszt	Uwagi
-----	--------------	-----------------------	-----------------------------	---------------------	------------------	-------

						tys. zł
2005 - 2011						
1.	Inwentaryzacja instalacji stanowiących potencjalne zagrożenia dla środowiska i życia ludzi.	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznanie i określenie zagrożeń, • stworzenie bazy danych, • poprawa stanu bezpieczeństwa mieszkańców, • ochrona przeciwpożarowa, • zmniejszenie ryzyka awarii związanych z wykorzystaniem lub transportem substancji niebezpiecznych, 	2005 -2005	Państwowa Straż Pożarna (PSP),	16	Zadanie realizowane przez PSP w Sochaczewie przy współpracy z gminami i powiatem.
3.	Informowanie społeczeństwa o ewentualnym wystąpieniu poważnych awarii.	<ul style="list-style-type: none"> • szybki przepływ informacji, • zminimalizowanie skutków awarii, 	2005 -2011	środki własne gminy i powiatu, PSP, organizacje i stowarzyszenia ekologiczne,	5	<ul style="list-style-type: none"> • współpraca z powiatem, • informowanie społeczeństwa poprzez ulotki, informacje w prasie lokalnej i mediach,
4.	Kształtowanie postaw społeczeństwa w sytuacji wystąpienia nadzwyczajnej awarii.	<ul style="list-style-type: none"> • podniesienie świadomości nt. zagrożeń jakie wywołują nadzwyczajne awarie i zachowań w trakcie ich wystąpienia 	2005 -2011	środki własne powiatu, gminy PSP, organizacje i stowarzyszenia ekologiczne,		Współpraca z PSP, OSP, powiatem i gminami.
5.	Zapewnienie stałego przepływu informacji o stanie bezpieczeństwa przeciwpożarowego gminy.	<ul style="list-style-type: none"> - zminimalizowanie skutków awarii, - szybki przepływ informacji, - zwiększenie bezpieczeństwa w podległych jednostkach, 	2005 - 2011			Zadanie realizowane przy współpracy Wójta ze Strażą Pożarną

						(PSP i OSP).
6.	Wprowadzenie systemów alarmowych przeciwpożarowych w obiektach gminy.	<ul style="list-style-type: none"> • zminimalizowanie skutków awarii, • szybki przepływ informacji, 	2005- 2011			
7.	Zainstalowanie systemu alarmowego w jednostkach podległych.	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie bezpieczeństwa w podległych jednostkach, • zminimalizowanie skutków awarii 	2005 - 2011			Zadanie realizowane przy współpracy Wójta ze Strażą Pożarną (PSP i OSP).

Łączny szacunkowy koszt: 21 tys. zł

7.2. Cel główny: Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego.**7.2.1. Cel operacyjny: Zwiększanie lesistości i ochrona przyrody.**

L.p.	Opis zadania	Efekt ekologiczny / cel	Planowany okres realizacji (lata od - do)	Szacunkowy koszty realizacji [tys. zł]	Źródła finansowania przedsięwzięcia	Uwagi
2005 - 2007						
1.	Budowa ścieżek rowerowych w rejonach, gdzie przebiegają one równoległe z drogami o stosunkowo dużym natężeniu ruchu pojazdów	- zapobieganie wypadkom, - częściowa izolacja rowerzystów od negatywnych wpływów spalin i hałasu,	2005-2007		środki własne gminy, dotacje z powiatowego lub wojewódzkiego funduszu rozwoju turystyki, WFOŚiGW, Zarządcy Dróg,	w pierwszej kolejności przy drodze Iłów Wyszogród na odcinku Uderz - Bieniew
2.	Wyznaczanie ścieżek rowerowych przez tereny leśne i strefę krajobrazu chronionego.	- zmiana modelu wypoczynku i stylu życia młodzieży, - propagowanie aktywności ruchowej, - poprawa stanu zdrowia,	2005- 2011		budżet gminy, środki Lasów Państwowych, powiatu, SGTPG	

3.	Zapewnienie trwałości obiektów poddanych ochronie. spowodowanie oznakowania istniejących pomników przyrody i rezerwatów	zapobieganie niszczeniu cennych przyrodniczo obiektów chronionych	2005- 2007	-	-	- zadanie bezinwestycyjne oparte na występowaniu z wnioskami do Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody, - współpraca z mieszkańcami, wniosek do wojewódzkiego konserwatora przyrody
2005 - 2011						
1.	Prawidłowe oznakowanie obiektów chronionych - pomników przyrody i rezerwatów poprzez umieszczenie właściwych tabliczek na pomnikach przyrody i na drogach publicznych, dochodzących lub przecinających rezerwat.	<ul style="list-style-type: none"> • ochrona cennych obiektów przyrodniczych, • zapewnienie trwałości obiektów poddanych ochronie, 	2005-2007	środki własne gminy, powiatu, WFOŚiGW, środki z nadleśnictw, środki Wojewody,		współpraca z Nadleśnictwami i Wojewodą Mazowieckim.

2.	Integracja powiatowego i wojewódzkiego systemu obszarów chronionych z systemem krajowym i europejskim, wspieranie inicjatyw tworzenia nowych obszarów ochronnych	Współdziałanie Powiatu realizacji zadań w ramach: Programów „Bzura Plus”, „Małej Retencji”, „Zwiększania Lesistości”	2005-2008		Wojewódzki Konserwator Przyrody, samorządy gminne, Zarząd Powiatu, fundusze ekologiczne	- realizacja krajowego systemu obszarów chronionych, sieci EKONET, Natura 2000
6.	Ochrona pomników przyrody.	- zabezpieczenie pomników przyrody przed zniszczeniem, - kontrola stanu wyznaczonych pomników przyrody, - poszukiwania i wyznaczania nowych pomników przyrody,	2005 – 2011	-	-	- zadanie bezinwestycyjne lub o niewielkich nakładach finansowych, realizowane poprzez Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody, organizacje ekologiczne i mieszkańców,
7.	Dalsze uzupełnianie i odbudowa zadrzewień przydrożnych.	- poprawa mikroklimatu, - zapobieżenie stepowieniu gruntów,	2005 – 2011		budżet gminy, środki Zarządów Dróg, środki z funduszu leśnego,	

8.	Zadrzewianie nieużytków i terenów ogólnodostępnych.	- poprawa mikroklimatu i bilansu wodnego, - zapobieżenie stepowieniu gruntów, - polepszenie warunków bytowania fauny,	2005 – 2011		budżet gminy, środki Nadleśnictwa w Łącku, środki z funduszu leśnego,	
9.	Urządzanie remiz dla ptactwa i ostoi zwierząt na terenie nieużytków śródpolnych.	- polepszenie warunków bytowania fauny, - zwiększenie powierzchni zieleni,	2005 – 2011		budżet kół łowieckich, środki Nadleśnictwa w Łącku, środki z funduszu leśnego,	
10.	Dalsze zalesienie gruntów klasy VI i VIz położonych w północno – wschodniej części gminy i gruntów śródleśnych niskiej przydatności rolniczej.	- zwiększenie lesistości gminy, - poprawa mikroklimatu i bilansu wodnego, - zapobieżenie stepowieniu gruntów,	2005 – 2011		środki własne właścicieli, środki Nadleśnictwa w Łącku, środki z funduszu leśnego,	
11.	Wspieranie działań podmiotów gospodarczych w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska.	• wzrost turystyki, • lepsze warunki do zdrowego wypoczynku, • ograniczanie emisji zanieczyszczeń do środowiska,	2005 - 2011		środki gminy, powiatu, stowarzyszeń ekologicznych, kredyty m.in. z BOŚ, środki z funduszy UE	
12.	Zapobieganie dewastacji terenów zielonych i odtwarzanie powstałych strat.	- gospodarowanie terenami zielonymi, - intensyfikacja ochrony prewencyjnej,	2005 – 2011		środki gminy, Nadleśnictwa Łąck, Funduszu Leśnego,	

7.2. Cel główny: Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego.**7.2.2. Cel operacyjny: Ochrona zasobów surowców kopalin.**

L.p.	Opis zadania	Efekt ekologiczny / cel	Planowany okres realizacji (lata od - do)	Szacunkowy koszt realizacji [tys. zł]	Źródła finansowania przedsięwzięcia	Uwagi
2005 - 2007						
1.	Umieszczenie w planach zagospodarowania przestrzennego gminy złóż kopalin udokumentowanych, a nie eksploatowanych.		2005-2007			
2005 - 2011						
1.	Inwentaryzacja punktów tzw. „dzikiej eksploatacji” ze szczególnym uwzględnieniem tych, które przekształcają się w składowiska odpadów.	Eliminacja wyrobisk po „dzikiej eksploatacji” spowoduje wykluczenie zagrożenia skażeniem pierwszego poziomu wód gruntowych oraz zapobiegnie dewastacji krajobrazu.	2005-2011	-	-	- zadanie bezinwestycyjne lub o niewielkich nakładach finansowych, - współpraca z mieszkańcami,

2.	<p>Nakłanianie mieszkańców i przedsiębiorców do ograniczenia wykorzystania wód podziemnych dla innych celów niż zbiorowe zaopatrzenie ludności w wodę do picia poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oszczędne gospodarowanie wodą, • zamykanie obiegów wód pochłódniczych, • wykorzystywanie wód gorszej jakości np. powierzchniowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszenie ilości poboru wód podziemnych, 	2005 - 2011	-	-	<ul style="list-style-type: none"> - zadanie bezinwestycyjne lub o niewielkich nakładach finansowych, - współpraca z mieszkańcami, - edukacja ekologiczna mieszkańców,
----	--	---	-------------	---	---	---

7.2. Cel główny: Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego**7.2.3. Cel operacyjny: Ochrona gleb i terenów zdegradowanych**

L.p.	Opis zadania	Efekt ekologiczny / cel	Planowany okres realizacji (lata od - do)	Szacunkowy koszt realizacji [tys. zł]	Źródła finansowania przedsięwzięcia	Uwagi
2005 - 2007						
1.	Inwentaryzacja i zrekultywowanie terenów zdegradowanych.	• baza danych o terenach zdegradowanych,	2005- 2007	-	-	- zadanie bezinwestycyjne wykonywane we współpracy z WIOŚ,
2.	Inwentaryzacja i likwidacja punktów tzw. „dzikich eksploatacji” ze szczególnym uwzględnieniem tych, które przekształcają się w składowiska odpadów.	- ochrona wód podziemnych i gleby	2005 - 2011	-	-	- zadanie bezinwestycyjne lub o niewielkich nakładach finansowych - współpraca z mieszkańcami, powiatem, Geologiem Wojewódzkim, Wyższym Urzędem Górniczym,
3.	Zlokalizowanie i zlikwidowanie nielegalnych składowisk odpadów.	- ochrona wód powierzchniowych, podziemnych i gleby, - estetyzacja gminy,	2005 - 2007	-	-	zadanie bezinwestycyjne lub o niewielkich nakładach finansowych, współpraca z mieszkańcami gminy,

---

Legenda:

WIOŚ – Mazowiecki Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie

PINB – Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego

WODR – Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego

ODR – Ośrodek Doradztwa Rolniczego

NFOŚiGW - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

BOŚ – Bank Ochrony Środowiska S.A.

WZMiUW – Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych

PPIS – Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny

PK Sp. z.o.o. – Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Gostyninie

PZW – Polski Związek Wędkarski

RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej

GDDK – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych

MZDW – Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich

ZGO w Gospodarki Odpadami w Gąbinie

KPGO – Krajowy Plan Gospodarki Odpadami

WPGO – Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami

PPGO – Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami

---

8. Uwarunkowania realizacyjne Programu

8.1. System finansowania

Do instrumentów finansowych należą:

- opłaty za korzystanie ze środowiska: za emisję zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, za składowanie odpadów;
- opłaty podwyższone za korzystanie ze środowiska wnoszona, gdy podmiot funkcjonuje bez ważnych pozwoleń ekologicznych,
- administracyjne kary pieniężne;
- kredyty, pożyczki i dotacje z funduszy ochrony środowiska krajowych i unijnych (np. Bank Ochrony Środowiska, Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Ekofunduszu);
- fundusze pomocowe UE;
- środki z budżetów jednostek administracyjnych (państwa, województw, powiatów, gmin);
- wkład własny mieszkańców i przedsiębiorców.

Finansowanie inwestycji ekologicznych związanych z ochroną środowiska i gospodarką odpadami można podzielić na dwie grupy, są to środki krajowe pochodzące z różnych źródeł finansowania oraz środki z Unii Europejskiej przedakcesyjne i strukturalne.

8.1.1. Środki krajowe

Największą instytucją realizującą Politykę Ekologiczną Państwa poprzez finansowanie inwestycji w ochronie środowiska i gospodarce wodnej w obszarach ważnych z punktu widzenia procesów dostosowawczych do standardów i norm Unii Europejskiej jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Główne kierunki jego działalności określa II Polityka Ekologiczna Państwa, natomiast co roku aktualizowane są cele szczegółowe, w tym zasady udzielania pomocy finansowej oraz lista przedsięwzięć priorytetowych.

Zasadniczym celem **NFOŚiGW** jest wspieranie finansowe przedsięwzięć podejmowanych dla poprawy jakości środowiska w Polsce. W zakresie ochrony powierzchni ziemi, w tym ochrony środowiska przed odpadami NFOŚiGW udziela pożyczek, dotacji i dopłat, dofinansowuje zadania inwestycyjne zgodnie z poniższymi priorytetami.

Priorytetami są m.in.: likwidacja uciążliwości starych składowisk odpadów, unieszkodliwianie odpadów powstających w związku z transportem samochodowym oraz zbiórka i wykorzystanie olejów, przeciwdziałanie powstawaniu i unieszkodliwianiu odpadów przemysłowych i odpadów niebezpiecznych, realizacja międzygminnych i regionalnych programów zagospodarowania odpadów komunalnych.

O dofinansowanie z NFOŚiGW mogą ubiegać się:

- jednostki samorządu terytorialnego i ich związki,
- stowarzyszenia, fundacje i inne organizacje,
- przedsiębiorcy, realizujący przedsięwzięcia ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Analogicznie do NFOŚiGW w każdym województwie **Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW)** przygotowuje listę **zadań priorytetowych**, które mogą być dofinansowywane z ich środków oraz zasady i kryteria, które będą obowiązywać przy wyborze zadań do realizacji. **Rolą wojewódzkiego funduszu jest wspieranie finansowe przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu regionalnym**, a podstawowym źródłem ich przychodów są wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych.

Zasady przeznaczania środków finansowych narodowego, wojewódzkich, powiatowych i gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej określa

---

ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 672 ze zmianami).

Środki z gminnych funduszy zgodnie z art. 406 ww. ustawy przeznaczane są m.in. na: edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju, realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji, wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc dla wprowadzenia bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii, działania z zakresu rolnictwa ekologicznego oddziałujące na stan gleby, innych działań służących ochronie środowiska i gospodarki wodnej, wynikających z zasady zrównoważonego rozwoju, ustalonych przez gminę.

Istotne znaczenie w udzielaniu wsparcia finansowego, w formie bezzwrotnych dotacji i preferencyjnych pożyczek ma **EkoFundusz**. Jest to fundacja niezależna działająca według prawa polskiego, a w szczególności ustawy o fundacjach oraz statutu. Obecnie fundatorem jest Minister Skarbu Państwa. Priorytetowymi dziedzinami EkoFunduszu są m.in.: ochrona różnorodności biologicznej, gospodarka odpadami i rekultywacja gleb zanieczyszczonych, unieszkodliwianie odpadów komunalnych i niebezpiecznych, ograniczenie emisji gazów powodujących zmiany klimatu ziemi (ochrona klimatu), ograniczenie transgranicznego transportu dwutlenku siarki i tlenków azotu oraz eliminacja niskich źródeł ich emisji (ochrona powietrza). Dotacje mogą uzyskać jedynie projekty dotyczące inwestycji związanych bezpośrednio z ochroną środowiska, (w ich fazie implementacyjnej), a w dziedzinie przyrody również projekty nie inwestycyjne. EkoFundusz nie dofinansowuje badań naukowych, opracowań oraz tworzenia wszelkiego rodzaju dokumentacji.

Źródłem finansowania inwestycji ekologicznych związanych z ochroną środowiska i gospodarką odpadami mogą być również kredyty preferencyjne udzielane np. przez Bank Ochrony Środowiska (BOŚ S.A.) z dopłatami do oprocentowania, kredyty komercyjne, kredyty konsorcjalne, jak również kredyty międzynarodowych

---

instytucji finansowych - Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju (EBOiR) i Banku Światowego.

8.1.2. Fundusze strukturalne

Po wejściu do UE Polska będzie mogła korzystać z Funduszy Strukturalnych na finansowanie inwestycji w ochronie środowiska. Dotyczyło to będzie możliwości finansowania inwestycji z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego - inwestycje w skali regionalnej i lokalnej) oraz Funduszu Spójności.

Ramy przedsięwzięć inwestycyjnych finansowanych z funduszy strukturalnych określa Narodowy Plan Rozwoju (2004-2007). Plan ten będzie służył jako podstawa negocjowania przez Polskę Podstaw Wsparcia Wspólnoty, dokumentu określającego kierunki i wysokość wsparcia ze strony funduszy strukturalnych na realizację zamierzeń rozwojowych oraz jako podstawa interwencji z Funduszu Spójności.

W ramach jednego z priorytetów Narodowego Planu Rozwoju: ochrona środowiska i zagospodarowanie przestrzenne, podstawowe znaczenie będzie miało wsparcie inwestycyjne ukierunkowane między innymi na racjonalną gospodarkę odpadami. W tym zakresie wsparcie będzie przeznaczone przede wszystkim na rozbudowę lub modernizacją składowisk odpadów komunalnych, systemy selektywnej zbiórki, recyklingu i odzysku odpadów komunalnych (sortownie, kompostownie), systemy zbiórki i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych. Środki finansowe, przeznaczone na rekultywację uciążliwych dla środowiska składowisk, w tym składowisk odpadów przemysłowych dostępne są w ramach środowiskowych funduszy celowych oraz z uwagi na koncentrację przestrzenną i duże koszty takich działań, w ograniczonym zakresie także w ramach ZPORR. Program ten będzie finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF) oraz ze środków krajowych. Łącznie na program operacyjny w latach 2004-2007 zostanie zaangażowane 4 083,9 mln euro środków publicznych, w tym ze strony

---

funduszy strukturalnych (EFRR, EFS) 2 968,5 mln euro. ERDF wspiera m.in. inwestycje infrastrukturalne w zakresie gospodarki wodnej, gospodarki odpadami (między innymi stworzenie kompleksowego systemu gospodarki odpadami niebezpiecznymi), rekultywacji zdegradowanych terenów.

Równoległe z realizacją ZPORR realizowane będą duże projekty inwestycyjne współfinansowane z Funduszu Spójności. Środki pochodzące z tego funduszu nie będą przekazywane na działania wykonywane w ramach programów operacyjnych, ale będą ze sobą powiązane. Głównym celem strategii środowiskowej Funduszu Spójności jest wsparcie dla realizacji zadań inwestycyjnych władz publicznych w zakresie ochrony środowiska, wynikających z wdrażania prawa Unii Europejskiej.

Priorytetem strategii Funduszu Spójności jest przede wszystkim poprawa jakości wód powierzchniowych, zwiększenie dostępności wody do picia i poprawa jej jakości. Ponadto ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, racjonalizacja gospodarki odpadami, rekultywacja obszarów przemysłowych, a także wsparcie dla leśnictwa i ochrony przyrody. Będzie to realizowane między innymi poprzez: budowę komunalnych oczyszczalni ścieków i miejskiej kanalizacji, wsparcie gospodarki odpadami komunalnymi, mające na celu stworzenie systemów zbiórki, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych. Na finansowanie projektów związanych z realizacją tych priorytetów przewiduje się łącznie sumę 2000 mln euro. Odbiorcami pomocy z Funduszu Spójności będzie przede wszystkim Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wraz z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej, Krajowy Zarząd Parków Narodowych Lasy Państwowe i ich regionalne dyrekcje, a także parki narodowe oraz samorządy.

8.2. Planowanie przestrzenne

Planowanie przestrzenne odgrywa istotną rolę w realizowaniu celów polityki ekologicznej na każdym poziomie jej stanowienia. Dlatego też w dokumencie „Polityka ekologiczna Państwa” (grudzień 2002 r.) wśród celów i zadań o charakterze

---

systemowym wymienia się **ekologizację planowania przestrzennego i użytkowania terenów**.

System planowania przestrzennego w Polsce znajduje się od dłuższego już czasu w fazie dość zasadniczej przebudowy. Obowiązująca od 1995 r. ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym została zastąpiona nową ustawą z 13 lutego 2004 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Z punktu widzenia uwarunkowań realizacyjnych niniejszego programu dokonane zmiany po części są sprzyjające, po części stanowią potencjalne zagrożenia.

Do pozytywnych zmian należy zaliczyć:

- wzmocnienie pod względem merytorycznym i prawnym planu zagospodarowania przestrzennego województwa, m. in. poprzez nadanie mu nadrzędnej rangi w stosunku do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin (projekty studiów gminnych będą pod rządami nowej ustawy uzgadniane przez marszałków województw w zakresie zgodności z ustaleniami planów województw);
- obowiązek określania w planach zagospodarowania przestrzennego województw obszarów problemowych i konfliktowych, a więc newralgicznych z punktu widzenia zasad zrównoważonego rozwoju;
- bardziej jednoznaczne określenie roli i treści studium gminy, m.in. w zakresie ustaleń dotyczących ochrony środowiska;
- uspołecznienie procedury sporządzania studium gminy, dające większe możliwości współkształtowania jego treści przez organizacje ekologiczne i społeczności lokalne;
- uszczegółowienie skali miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dzięki czemu plany te będą mogły stanowić wystarczającą podstawę decyzji budowlanych, bez konieczności określania warunków zabudowy.

Do potencjalnych zagrożeń wynikających z nowej ustawy należy zaliczyć:

-
- odejście od zasady sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów gminy, sołectw, miejscowości, w wyniku czego gmina będzie pozbawione instrumentu pozwalającego na kompleksową realizację polityki przestrzennej i ekologicznej;
  - utrzymanie zasady o nieobligatoryjności sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, co wobec groźby utraty ważności planów miejscowych pochodzących sprzed 1995 r. doprowadzi do tego, że gros powierzchni gminy będzie pozbawiona powszechnie obowiązującego prawa określającego przeznaczenie terenów i warunków ich zabudowy;
  - rozszerzenie możliwości ustalania lokalizacji inwestycji na podstawie decyzji administracyjnych wydawanych bez planu miejscowego, co może prowadzić do prymatu interesu indywidualnego nad dobrem ogólnym.

---

9. Materiały źródłowe

1. II Polityka ekologiczna państwa (2001r.);
2. Program wykonawczy do II polityki ekologicznej państwa na lata 2002 – 2010 (2002 r.).
3. Polityka ekologiczna państwa na lata 2004 - 2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 - 2010, Rada Ministrów, Warszawa grudzień 2002r.,
4. Program ochrony środowiska dla województwa mazowieckiego (2004 r.).
5. Regionalny program operacyjny dla województwa mazowieckiego na lat 2004 –2007.
6. Polityka leśna państwa - dokument przyjęty przez Radę Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (1997) - dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 22.04.1997r.,
7. Plan rozwoju obszarów wiejskich dla Polski na lata 2004 - 2007 (drugi projekt), Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, 2004r.
8. Podstawowe problemy środowiska w Polsce, Inspekcja Ochrony Środowiska, Warszawa listopad 2000r.
9. Agenda 21 – Ramowy Program Działań.
10. Strategia zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej (2001 r.) oraz Unijne programy ochrony środowiska.
11. Strategia ekorozwoju Polski, MOŚZNiL, Warszawa 1993r.
12. Strategia rozwoju województwa mazowieckiego - Sejmik Województwa Mazowieckiego -Warszawa 2001 r.

-
13. Stan środowiska w województwie mazowieckim, Raport WIOŚ w Warszawie, Warszawa 2001.
  14. Stan środowiska w województwie mazowieckim - Raport WIOŚ, Warszawa 1999r.,
  15. Jakość i zagrożenie wód powierzchniowych w województwie mazowieckim, Raport Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Warszawa, 2002.
  16. Kompleksowy Program Ochrony Środowiska na terenie Stowarzyszenia Gmin Turystycznych Pojezierza Gostynińskiego dla Gminy Iłów, Warszawa, 2002.
  17. Operat wodno – prawny na gminną oczyszczalnię ścieków w miejscowości Iłów.
  18. Projekt założeń do planu zaopatrzenia gminy Iłów w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, Warszawa, listopad 2003.
  19. Strategia rozwoju gminy Iłów, 2000.
  20. Studium uwarunkowań i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Iłów, 1999.
  21. Program ochrony środowiska powiatu sochaczewskiego, Sochaczew, wrzesień 2003.
  22. Podział hydrograficzny Polski, IMGW, Warszawa, 1980.
  23. Atlas hydrograficzny Polski, IMGW, Warszawa, 1986.
  24. Gminne programy zwiększania zalesień na lata 1998 - 2020.
  25. Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, Ministerstwo Środowiska, Warszawa lipiec 2002r.
  26. Natura 2000 - Europejska sieć ekologiczną, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2002r., Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET - Polska - praca zbiorowa pod redakcją dr A. Liro - Fundacja IUCN Poland, Warszawa 1998r.
  27. Plany ochrony parków krajobrazowych: Brudzeńskiego (1997), Gostynińsko-Włocławskiego(1997).
  28. PORADNIK: Jak własnymi siłami opracować gminny lub powiatowy program ochrony środowiska, Płock, czerwiec 2004 rok.
  29. Informacje z instytucji administracyjnych i państwowych oraz od przedsiębiorców.
  30. Decyzje administracyjne.
  31. Ankiety opracowane na potrzeby opracowania Programu.
  32. Dyrektywy UE.
  33. Konwencje i porozumienia międzynarodowe podpisane i ratyfikowane przez Polskę.

---

itp.

Dokumenty prawne

1. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62 poz. 627 z późniejszymi zmianami z 2001r.),
2. Ustawa o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawa o odpadach oraz zmiana niektórych ustaw (tzw. ustawa wprowadzająca - Dz. U. Nr 100 poz.1085 z 2001r.),
3. Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (DZ.U. Nr 212, poz. 1799 z 2002 r),
4. Rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (DZ. U. Nr 203, poz. 1718 z 2002 r),
5. Ustawa Prawo wodne (Dz. U. Nr 115 poz. 1229 z późniejszymi zmianami z 2001r.),
6. Ustawa o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia (Dz. U. Nr 73 poz. 764 z późniejszymi zmianami z 2001r.),
7. Ustawa o ochronie przyrody (test jednolity Dz. U. Nr 99 poz. 1079 z późniejszymi zmianami z 2001r.),
8. Ustawa o lasach (Dz. U. Nr 101 poz. 444 z późniejszymi zmianami z 1991r.),
9. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 27 z 1994r. poz. 96 z późniejszymi zmianami),
10. Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 16 z 1995r. poz. 78 z późniejszymi zmianami),
11. Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 z 2004 r. poz. 717),
12. Rozporządzenia właściwych organów (minister, wojewoda) w sprawie tworzenia obszarów i obiektów prawnie chronionych,

-
13. Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (1996, Dz. U. Nr 132, poz.622 z późn. zm.)
  14. Regulacje prawne w ramach Unii Europejskiej,
  15. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz. U. Nr 32, poz. 284).
  16. Ustawą Prawo wodne (Dz. U. nr 115, poz. 1229 z późn. zm.).

Autor opracowania:
mgr inż. Agnieszka Świątkowska